

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN
AZA İNDİRİLMESİ, KURAKLIKLARLA MÜCADELE VE SU
KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ
AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI
KOMİSYONU**

**(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170,
1221, 1305, 1434, 1518, 1806, 1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391,
2909, 2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647, 3677,
3682, 3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)**

TUTANAK DERGİSİ

**24'üncü Toplantı
6 Temmuz 2021 Salı**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, Komisyon raporunu hazırlamak için oluşturulan çalışma gruplarının bugün yapacakları sunumlara ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Genel Koordinatör Doç. Dr. Bülent Selek'in, iklim değişikliği ve Komisyon bünyesinde oluşturulan çalışma gruplarının rapor yazım sürecinde takip ettikleri yol, faydalandıkları dokümanlar ile rapor kapsamındaki hususlar hakkında sunumu

2.- İklim ve Meteoroloji Grubu Koordinatörü Mehmet Fatih Büyükkasabbaşı'nın, Komisyon raporu için hazırladıkları iklim değişikliğinin sebepleri, meydana gelebilecek sorunlar, tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

3.-Orman Grubu Koordinatörü Zekeriya Mere'nin, Komisyon raporu için hazırladıkları ormanların iklim değişikliğine faydaları, iklim değişikliğinin sebepleri, etkileri ile tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

4.- Orman Grubu Temsilcisi Hayrettin Yıldırım'ın, Komisyon raporu için hazırladıkları korunan alanlarla ilgili, doğa korumayla ilgili tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

5.- Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Grubu Koordinatörü Mustafa Gözükar'a'nın, Komisyon raporu için hazırladıkları çölleşmeyle mücadele konusu ve bu konuda tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

6.- Çevre Grubu Koordinatörü Sümeyra Terzi'nin, Komisyon raporu için hazırladıkları iklim değişikliğinin çevre, şehircilik ve turizme etkileri konusunda tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

7.- Tarım Grubu Koordinatörü Kemal Pekdoğan'ın, Komisyon raporu için hazırladıkları iklim değişikliğinin tarıma etkileri konusundaki tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

**KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN ETKİLERİNİN EN AZA İNDİRİLMESİ,
KURAKLIKLA MÜCADELE VE SU KAYNAKLARININ VERİMLİ KULLANILMASI İÇİN
ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS
ARAŞTIRMASI KOMİSYONU**

(10/77, 372, 491, 534, 693, 817, 868, 992, 1004, 1018, 1150, 1170, 1221, 1305, 1434, 1518, 1806,
1815, 1943, 2009, 2139, 2206, 2391, 2909, 2929, 3031, 3032, 3382, 3558, 3575, 3581, 3583, 3647,
3677, 3682, 3690, 3708, 3740, 3769, 3798, 3817, 3831, 3840)

**24'üncü Toplantı
6 Temmuz 2021 Salı**

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

Küresel İklim Değişikliğinin Etkilerinin En Aza İndirilmesi, Kuraklıkla Mücadele ve Su Kaynaklarının Verimli Kullanılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 15.02'de açıldı.

Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, Komisyon raporunu hazırlamak için oluşturulan çalışma gruplarının bugün yapacakları sunumlara ilişkin açıklama yaptı.

Genel Koordinatör Tarım ve Orman Bakanlığı Müşaviri Doç. Dr. Bülent Selek tarafından, iklim değişikliği ve Komisyon bünyesinde oluşturulan çalışma gruplarının rapor yazım sürecinde takip ettikleri yol, faydalandıkları dokümanlar ile rapor kapsamındaki hususlar,

Komisyonun İklim ve Meteoroloji Grubu Koordinatörü Meteoroloji Genel Müdürlüğü Meteoroloji Uzmanı Mehmet Fatih Büyükkasabaşı tarafından, Komisyon raporu için hazırladıkları iklim değişikliğinin sebepleri, meydana gelebilecek sorunlar, tespitleri ve teklifleri,

Komisyonun Orman Grubu Koordinatörü Orman Genel Müdürlüğünden Zekeriya Mere tarafından, Komisyon raporu için hazırladıkları ormanların iklim değişikliğine faydaları, iklim değişikliğinin sebepleri, etkileri ile tespitleri ve teklifleri,

Komisyonun Orman Grubu Temsilcisi Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Tarım ve Orman Uzmanı Hayrettin Yıldırım tarafından, Komisyon raporu için hazırladıkları korunan alanlarla ilgili, doğa korumayla ilgili tespitleri ve teklifleri,

Komisyonun Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Grubu Koordinatörü Tarım ve Orman Bakanlığından Mustafa Gözükara tarafından, Komisyon raporu için hazırladıkları çölleşmeyle mücadele konusu ve bu konuda tespitleri ve teklifleri,

Komisyonun Çevre Grubu Koordinatörü Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik Uzmanı Sümeyra Terzi tarafından, Komisyon raporu için hazırladıkları iklim değişikliğinin çevre, şehircilik ve turizme etkileri konusunda tespitleri ve teklifleri,

Komisyunun Tarım Grubu Koordinatörü Tarım ve Orman Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğünden Kemal Pekdoğan tarafından, Komisyon raporu için hazırladıkları iklim değışikliğıinin tarıma etkileri konusundaki tespitleri ve teklifleri,

Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 19.50’de toplantıya son verildi.

6 Temmuz 2021 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.02

BAŞKAN: Veysel EROĞLU (Afyonkarahisar)

BAŞKAN VEKİLİ: Nevzat CEYLAN (Ankara)

SÖZCÜ: Semra KAPLAN KIVIRCIK (Manisa)

KÂTİP: Hasan KALYONCU (İzmir)

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Değerli arkadaşlar, hayırlara vesile olması dileğiyle toplantıyı açıyorum. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Veysel Eroğlu'nun, Komisyon raporunu hazırlamak için oluşturulan çalışma gruplarının bugün yapacakları sunumlara ilişkin açıklaması

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, bugün, özellikle çok çalışkan bir grubumuz var, destek grubu, onlar sunum yapacaklar sırasıyla. Bugün, özellikle bu koordinasyonu sağlayan Doçent Doktor Bülent Selek önce genel bir bilgi verecek müsaade ederseniz. Daha sonra iklim ve meteoroloji grubu, orman grubu, sonra çevre grubu, tarım grubu, çölleşme ve erozyonla mücadele grubu bu konularda neler yapacaklarını, yazımda nelerin dikkate alınacağını burada açıklayacaklar.

Tabii özellikle değerli Komisyon üyelerimizin katkıları çok önemli, o bakımdan inşallah güzel bir rapor istiyoruz yani rafta kalacak bir rapor değil. Gerekirse bizim burada kurumlara neyi, ne zaman, nasıl yapacaklarına dair bir hedef göstermemiz lazım diyorum. Mevzuat çalışmalarında, kanun düzenlemelerinde Meclisin ne yapması gerektiği konusunda... Sizlerden bunu talep ediyoruz. Hatta bir kararname falan gerekiyorsa bu konuda bir taslak kararname bile göndermemiz lazım ki çevre adına veya iklim değişikliği, su adına... Bu bile önemli yani biz burada rafa kalkacak, tozlu raflarda bekleyecek bir rapor istemiyoruz. Her bir kuruma hedeflerini ve yapacağı vazifelerini, vecibelerini, ne yapması gerektiğini de burada kendilerine görüş belirterek bunu söylememiz gerekir. Hatta bunun takibi gerekir diye de düşünüyorum; ilgili bakanlıklardan veya ilgili makamlardan bunların takibini de talep etmemiz lazım.

Evet, şimdi sözü Sayın Doçent Doktor Bülent Selek'e veriyorum.

Buyurun Bülent Bey.

III.- SUNUMLAR

1.- Genel Koordinatör Doç. Dr. Bülent Selek'in, iklim değişikliği ve Komisyon bünyesinde oluşturulan çalışma gruplarının rapor yazım sürecinde takip ettikleri yol, faydalandıkları dokümanlar ile rapor kapsamındaki hususlar hakkında sunumu

GENEL KOORDİNATÖR DOÇ. DR. BÜLENT SELEK – Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bildiğiniz gibi, yaklaşık üç buçuk aydır Komisyonumuz toplantılarına yoğun bir şekilde devam ediyor. Biz de toplantıları takip ettik arkadaşlarımızla beraber. Ben, burada, sizlere rapor yazım sürecinde hangi yolu takip ettik, hangi dokümanlardan faydalandık ve raporumuzun kapsamında

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

neler var; bunları kısaca arz edeceğim. Bir de devamında -özellikle Sayın Bakanımızın da belirttiği- mevzuat gerektiren bazı hususlar ortaya çıktı Komisyon toplantılarında yapılan sunumlarda, yapılan değerlendirmelerde; bu mevzuat konusunda ortaya çıkan mevzuat ihtiyaçlarının da... Önemli onlar tabii, bazılarını arkadaşlarımız ayrı sunumlarda verecek ama ben hani önemli gördüklerimizi burada sizlere arz etmeye çalışacağım.

Efendim, bildiğiniz gibi, 23 Mart tarihinde Komisyon toplantılarına başladı. Şu ana kadar toplantı sayısı 23, bu 24'üncü toplantımız oluyor. Bu toplantılarda toplam 73 kurum, kuruluş ve akademisyen dinlendi, bunların 20'si çevrim içi olarak katılım sağladı. Toplam toplantı süremiz yüz bir saat yirmi dört dakika. Komisyona sunulan belge sayısı 155, önerge sayısı 4, yapılan bilgi ve belge -yani kurumlardan bazı bilgiler istedik, sorular sorduk, onların cevaplarını aldık- talep sayısı 33. Biz çalışmalarımızı toplam 32 uzmanla beraber yürütüyoruz; bunun 29'u doğrudan raporun yazımıyla görevli uzmanlar, 3 tanesi de buradaki sekreteryayı yürüten uzman arkadaşlarımız.

Tabii, bu görev bize verildiğinde biz önce bir görev dağılımı yaptık. İklim değişikliği tabii çok kapsamlı bir konu malumunuz; dolayısıyla, belli gruplara ayırmamız gerekiyordu, bu şekilde biz 7 gruba ayırdık. Burada 7 grubumuz var ama bugün ve yarın yapılacak sunumlarda 9 grup hâlinde. Sadece burada su grubunu 2'ye ayırdık yer üstü suları ve yer altı suları diye. Ayrıca bir de orman ile çölleşme ve erozyonla mücadele diye 2 ayrı gruba ayırdık. Dolayısıyla, esasen 7 grubumuz var ama burada sunumlar 9 grup hâlinde yapılacaktır.

Orman grubunda Mustafa Gözükkara koordinatörlüğü yürüttü. Grupta yer alanlar; Zekeriya Mere, Doktor Ahmet İpek, Hayrettin Yıldırım, Özlem Yavuz, Ahmet Çelik, Mustafa Yurdaer, Eray Özdemir.

Su grubunda koordinatörlüğü Kemal Karakuş arkadaşımız yürüttü. Grupta yer alanlar: Hüseyin Akbaş, Şeref Dağdelen, Mehmet Alp, Lütfi Eyüpoğlu, Hayati Çelenk, Mehmet Erta Taşkınsoy, Hayrettin Baysal, Murat Mert Toklu, Bilal Kirmencioğlu.

Meteoroloji grubunda 3 arkadaşımız var. Koordinatörlüğü Fatih Büyükkasabbaşı yürüttü. Grupta bulunanlar: Doktor Serhat Şensoy ve Yüksel Nadaroğlu.

Çevre grubunda 1 arkadaşımız var; Sümeyra Terzi.

Tarım grubunda 3 arkadaşımız var; koordinatörlüğü Kemal Pekdoğan yürüttü. Ayrıca, Doktor Kevser Karagöz Sezer ve İlhan Özcan onlara yardımcı oldu.

Eğitim grubunda 2 arkadaşımız var: Ahmet Er koordinatörlüğü yürüttü, Mehmet Furkan Yazıcı da onun yanında yardımcı oldu.

Enerji grubunda yine tek arkadaşımız görev yaptı; Abdullah Buğrahan Karaveli.

Tabii, raporun hazırlanması sürecinde takip ettiğimiz yola bakacak olursak, özellikle tabii Komisyon toplantılarını mümkün olduğunca takip etmeye çalıştık; hemen hemen hepsine katıldık hem on-line-çevrim içi hem de fiziken katılarak takip ettik birçok arkadaşımızla. Tabii, Komisyon tutanaklarımız var biliyorsunuz, malumunuz. Komisyona yapılan sunumlardan ve ayrıca kurumlara yazdığımız bilgi edinme yazılarından faydalandık ve tabii, iklim değişikliğiyle ilgili bilimsel literatürü tarayarak oradan da raporumuza bazı bilgileri artardık.

Tabii, ben çok teknik konulara girmeyeceğim ama raporu hazırlama sürecinde kapsamı belirlerken neleri göz önüne aldık, ona geçmek için kısaca iklim değişikliği konusunda üzerinde durmak istediğim bazı konular var. İklim değişikliğinin nedeni olarak -bildiğiniz gibi- özellikle fosil yakıtların yoğun olarak yakılması ve bunların çıkardığı gazların atmosfere salınması gösteriliyor. Dolayısıyla, esasen iklim değişikliği küresel bir sorun -bildiğiniz gibi- ve özellikle burada azaltımla ilgili mücadelenin ana unsuru sera gazlarının atmosfere salınımının azaltılması şeklinde küresel mücadele verilmesi gerekiyor.

Tabii, tarihsel süreçte burada yapılan sunumlarda da dile getirildi, mevcut durumda ülkemizin çok fazla sera gazları emisyonuna görece katkısının düşük olmasına karşın, yine de ülkemizde sera gazlarının azaltım çalışmaları son yıllarda yoğunluk kazanmıştır. Bu anlamda, özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarının devreye alınması, enerji verimliliğinin artırılması çalışmaları ülkemizde yürütülmektedir.

Tabii, ülkemiz coğrafi konum itibarıyla -bildiğiniz gibi- Akdeniz havzasında yer alıyor, ki Akdeniz havzasında yer alması... İklim değişikliğinden en fazla etkilenen havzada yer aldığı için özellikle üzerinde durmak istiyorum; uyum konusu ülkemizde çok önemli. Yani iklim değişikliğinin etkilerine karşı biz nasıl uyum sağlayacağız ve bütün sektörlerde buna nasıl hazırlıklı olacağız; bunun yazacağımız raporda mutlaka yer alması gerektiği için bu konunun üzerinde özellikle durduk.

Tabii, bildiğiniz gibi iklim değişikliği sonucunda hem kara hem deniz sıcaklıkları artıyor; buna bağlı olarak tabii havayla bağlantılı doğal afetlerin sayısı ve şiddeti artıyor ve buna bağlı olarak aşırı hava olaylarını, işte hortum, fırtına gibi çok sık görmeye başladık.

Tabii, yağışların azalması ülkemizde en fazla etkisini gösteren hususlardan bir tanesi. Özellikle ülkemizin iç kesimleri ve güney kesimlerindeki yağışların hızlı bir şekilde azalması bizim ihtiyaçlarımızın karşılanmasına bir risk oluşturuyor. Özellikle içme suyu ihtiyaçlarının karşılanması ve sulama suyu ihtiyaçlarında oluşturacağı riskten dolayı gıda üretiminde de bir risk oluşturuyor. Bunu mutlaka göz önüne almamız lazım.

Yine, tabii, deniz seviyesinin yükselmesi bekleniyor, zaten mevcut durumda yükselmeler de var. Bunun için kıyı alanlarının su altında kalması ve kıyı erozyonları da karşılaştığımız problemlerden bir tanesi.

Tabii, özellikle değişen su sıcaklığı, kalitesi ve miktarı birçok sektörün yanında ekosistem bütünlüğünü de etkiliyor. Dolayısıyla, biz ekosistem üzerindeki etkilerini de raporumuzda detaylı bir şekilde incelemeye çalıştık. Bu bağlamda, tabii, bütün altyapı ve üstyapılar, binalar, ulaştırma, enerji ve su temini altyapıları da etkilenecek.

Yine, uyum çalışmaları kapsamında en fazla etkilenecek sektörler yine su kaynakları, tarım, orman, ekosistemden sanayiye, enerji, turizm, ulaştırma, sağlık gibi sektörlerin hepsi, bildiğiniz gibi etkilenecek. Bütün bu hususları biz yazdığımız raporda ayrı ayrı ele aldık. Şimdi, raporun bölümlerine birazdan biraz daha detaya gireceğim ama genel anlamda baktığımız zaman bir defa “Küresel iklim değişikliği neden kaynaklanıyor, yani sebebi nedir?” onu ele almaya çalıştık ve etkileri, “Hangi sektörleri ne derece etkiliyor?” Bunları, detaylı bir şekilde az önce bahsettiğim sektörleri ele aldık.

Tabii, iklim değişikliğiyle mücadelenin iki yönü var biliyorsunuz. Biri azaltım, biri de uyum, yani sera gazlarının azaltılması, bir de uyum konusu var. Bunu da iki ayrı bölüm şeklinde yaptık, azaltım ve uyum diye.

En sonunda tespitlerimiz, yani bütün bu Komisyon toplantılarından, tutanaklardan ve sunumlardan yapılan, ortaya çıkan sonuçlardan ne tür tespitler yaptık ve bu tespitler de tabii, tespitler sonuçta sorun alanlarını oluşturuyor. Bunların çözümü için ne tür tekliflerimiz var. Bunları zaten arkadaşlarımız birazdan sizlere detaylı bir şekilde sunacaklar. En son “kaynaklar ve ekler” şeklinde raporumuz 6 bölümden oluşuyor.

Detaya baktığımız zaman, burada, tabii, iklim değişikliğinin nedenleri ve etkileri, burada her bir raporun bölümlerini az önce başlangıçta bahsettiğim gruplara görev paylaşımı yaptık çünkü bir kişinin, tek kişinin yazması mümkün değil, çok farklı uzmanlık alanlarını gerektiriyor raporun yazımı. Bu

anlamda, burada ekranda görüyorsunuz, birinci bölümde daha çok meteoroloji grubu ve çevre grubunun katkıları oldu. Özellikle tarihsel süreci, tarihsel süreçteki işte iklim özellikleri, sıcaklık dağılışı, bütün faktörleri göz önüne alacak şekilde nedenlerini de burada ele aldık.

Diğer konu, etkileriyle ilgili yine meteoroloji grubu, su grubu su kaynaklarını ele aldı. İşte, tarım grubu tarımla ilgili, tarıma etkilerini ele aldı. Orman grubu ormanla ilgili etkilerini ele aldı. Bu şekilde görev dağılımı olarak koordineli bir şekilde çalışmalarımızı yürüttük ve yürütüyoruz. Tabii, raporumuz şu anda yazım aşamasında, yani yazılmaya devam ediyor, şu anda bitmiş bir şey yok. Ana hatlarıyla ortaya çıkmış durumda ama tabii, sürekli ilaveler yapıyor, araya yeni bilgiler giriyor, kurumlardan bilgiler geliyor, sunumlar yapıyor, onlardan araya girişler yapıyoruz. Dolayısıyla, raporumuzu daha tam bağlamadık ama büyük ölçüde kolayladığımızı söyleyebilirim.

Yine, azaltım çalışmalarıyla ilgili özellikle enerji konusu tabii, burada önemli. Enerji grubumuzdan buradan destek aldık, çevre grubumuzdan. Yine, yutak alanlarla ilgili orman grubu ve tarım grubu raporumuza önemli destekler verdi.

Uyum çalışmalarına geçtiğimiz zaman su kaynakları yönetimi tabii, birinci başlığımız. Biliyorsunuz, etkisini en fazla su kaynaklarında gösteriyor iklim değişikliği ve buna karşı ne tür hazırlıklar yapmamız gerektiğini buralarda başlık başlık hepsini ele aldık. Mevcut durum, “su kaynaklarının gelecekte durum projeksiyonlarına göre ne tür miktarlar ortaya çıkıyor ve bunlarla ilgili, sektör sektör bunları karşılama durumu ne oluyor, açık var mı, yok mu; bunların hepsini raporumuzda detaylı bir şekilde ele aldık.

Yine, “Atık suların yeniden kullanımı” “Yer altı sularının yönetimi” başlıklarımız var. Su kalitesinde, yine özellikle su kalitesindeki mevcut durumu, Türkiye’nin durumunu ve gelecekte ne tür değişiklikler beklendiğini raporumuza yansıtmaya çalıştık.

Yine, kuraklıkla mücadeleyi bir başlık yaptık “Uyum çalışmaları” başlığı altında. Burada, yani su, tarım ve orman grupları, meteoroloji grupları, hepsi beraber çalıştılar. Tarımla ilgili uyum çalışmaları nelerdir? Ormanla ilgili, işte yapılan politikalar, tedbirler, stratejiler uyuma yönelik neler var; bunları ortaya koymaya çalıştık. Yine, ekosistem üzerindeki etkilerini ortaya koymaya çalıştık.

Uyumla ilgili sanayiden enerjiye, turizm, ulaştırma, sağlık, sigortacılık, -biliyorsunuz güzel sunumlar aldık sigortacılıkla ilgili, onları işlemeye çalıştık, sosyokültürel yapıya ne tür etkileri var, onları işlemeye çalıştık- ve ekonomi üzerindeki etkileri tabii, önemli, onlarla ilgili de sunumları vardı ve nihayetinde şehircilik üzerindeki etkilerini uyuma yönelik ne tür tedbirler alabiliriz; bunları ortaya koymaya çalıştık. En son, az önce de bahsettiğim gibi, tespit ve teklifler, kaynaklarla beraber raporumuzu sona erdirmiş oluyoruz.

Şimdi, tabii, diğer bir husus, başlangıçta da bahsettim, özellikle mevzuat gerektiren hususlar. Ben burada önemlilerini çıkarmaya çalıştım. Bunlar, tabii, hemen hemen her toplantıda gündeme getirilen mevzuat değişiklikleri. İklim değişikliği kanunu veya buna “iklim kanunu” da deniyor. Bunun mutlaka hani çıkması gerektiğini ortaya koyuyoruz ki “Niçin buna gerek var?” diye baktığımızda iklim değişikliğiyle mücadelede sera gazı emisyonu azaltılması ve iklim değişikliğine uyum için gerekli yasal ve kurumsal çerçeveyi oluşturmak, teknik ve finansal mekanizmalara ilişkin usul ve esasları belirlemek bakımından bu kanun mutlaka gereklidir diye düşünüyoruz.

Diğer bir konu, su kanunu Bu konu da çok fazla işlendi, hatta dün Cumhurbaşkanımızın da bu konuda bir açıklaması oldu “Su kanununu mutlaka çıkaracağız.” diye. Bu, çok önemli, su kanunu, özellikle suyun tek elden yönetimi ve suyla ilgili parçalı yapının ortadan kaldırılması bakımından ve sağlam bir Türk su mevzuatının oluşması açısından mutlaka su kanununun, çerçeve bir kanun olan su kanununun yasalaşması, Meclisten geçmesi bir an önce elzemdir diye düşünüyoruz.

Taşkın kanunu, taşkınla ilgili biliyorsunuz birçok kanun var, 4373 sayılı Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu var, işte 7269 var, Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun, yapılacak yardımlarla ilgili. Ama bu kanunlar genelde, yani taşkın olduktan sonra, afet olduktan sonra yapılacak işlemlerle ilgili konuları içeriyor. Yani riske yönelik, riski azaltmaya yönelik, önlemeye yönelik çok fazla bir içerik olmadığını biliyoruz. Dolayısıyla, bir taşkını komple ele alan bir taşkın kanununun mutlaka burada göz önüne alınması lazım ve gündeme alınması lazım. Bazı konularda yetki çatışması da var, özellikle büyükşehir belediyeleri ile DSİ arasında. Derelerin ıslahını yapmak büyükşehir belediyelerine görev verilmiş, özellikle büyükşehirlerde; aynı görev DSİ’de de var. Birtakım olumsuz durumlar, müdahaleler oluyor, bunların kaldırılmasına yönelik yaptırım konusunda bazı sıkıntılarımız var. Gerçi Başbakanlık genelgelerimiz var ama bir kanun altında bunların toparlanması faydalı olur diye düşünüyoruz.

Yine bir sunumda, Profesör Cumali Kınacı Hocamız bir sunum yapmıştı, orada özellikle üzerinde durmuştu, yani su idareleri kanunu, su ve kanalizasyon idareleri kanunu. Tabii, İSKİ Kanunu’yla şu anda su ve kanalizasyon idareleri idare ediliyor. Bunların, tabii, güncellenmesi lazım. İSKİ’ye yönelik olarak çıkarılmış kanunun su ve kanalizasyon idarelerini münhasıran bir kanuna mutlaka ihtiyaç vardır diye düşünüyoruz.

Biyoçeşitlilik kanunu, biliyorsunuz daha önce gündeme geldi, Mecliste de zaten görüşüldü belli aşamalarda ama maalesef yasalaşmadı. Bunun tekrar gündeme alınarak biyoçeşitlilik kanununun çıkarılması gerektiğini düşünüyoruz.

Turizmi Teşvik Kanunu, yine bir hocamız gündeme getirmişti. Özellikle iklim değişikliğiyle ilgili Turizmi Teşvik Kanunu’nda hiçbir husus yok. İklim değişikliği etkilerinin göz önüne alınarak Turizmi Teşvik Kanunu’nun da yeniden revize edilmesinde fayda var diye düşünüyoruz.

Tarım Kanunu’nda birtakım değişiklikler yapılabilir. Özellikle sıcaklık, yağış ve buna bağlı olarak su kaynakları kıtlığının giderek artması, beraberinde tarımsal ürünlerin verim, kalite ve ürün desenlerinin yeniden planlanmasını gerektiriyor. Burada özellikle şunu söylüyoruz: Yani “Devletin ürün desenini planlaması ve bunun uygulanmasının da bir yerde zorunlu hâle getirilmesi” şeklinde değişiklikler yapılması faydalı olacak diye düşünüyoruz. Özellikle suyun kıt olduğu havzalarda, suyu az tüketen ürünlerin ekilmesi şeklinde ürün deseninin uygulanmasındaki sıkıntıların ortadan kaldırılmasına yönelik değişiklik yapılması gerekiyor.

Tabii, korunan alanlarının yönetiminde yine sıkıntılar var malumunuz. Yani iki ayrı bakanlıkta hemen hemen aynı konularda çalışan iki ayrı genel müdürlük var. Bu korunan alanların yönetiminin de tek elden yapılması, tek bir birim altında yapılması için kanuni düzenlemeler yapılmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Yine, bir sunumda gündeme getirilmişti Toprak Koruma Kurulunun yapısının yeniden düzenlenmesi. Özellikle kurula toprak konusunda uzman üye sayısının artırılması ve yeniden bir yapılanma yapılması şeklinde bir düzenleme yapılabilir. Bizim hani sunumlardan çıkardığımız sonuçlardan bir tanesi.

Yine, önemli bir konu; özellikle suyla ilgili ölçümler, bu hani hem miktar olarak hem kalite olabilir, bunlar, tabii, dağınık. Her kurum kendi çapında bazı ölçümler yapıyor, her kurumda ayrı laboratuvarlar, ayrı ölçüm tesisleri. Bunların da bir derlenip toparlanarak tek çatı altında toplanıp özellikle laboratuvar anlamında ve ulusal laboratuvarlar hâline getirilip tek merkezde toplanması hem kaynak israfını önlemeye yol açacaktır hem de daha güvenli veri elde etmemizi sağlayacaktır diye düşünüyoruz.

Yine, malumunuz, bildiğiniz gibi, İklim Değişikliği ve Hava Yönetimi Koordinasyon Kurulumuz var. Değişik bakanlıklardan buraya katılım sağlanıyor -ama tabii hem gruptaki arkadaşlardan aldığımız bilgiler hem de işleyişine baktığımız zaman- toplanıyor, kurul kararlar alıyor ve bunların uygulanmasında bazı sıkıntılar olabiliyor. Dolayısıyla, bu yapının biraz daha kurumsal bir hâle getirilmesi yani üst düzey bir kurul hâline getirilip aldığı kararların bağlayıcı hâle getirilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Buna benzer olarak yine Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Koordinasyon Kurulu var. Bunun da yine çalışma usul ve esaslarının gözden geçirilmesi gerekiyor.

Bir de tabii, özellikle gelişmiş ülkelerde iklim değişikliği konusunda çok gelişmiş merkezler var, araştırma merkezleri var ve her ülke kendi iklim modelini oralarda geliştirip çalıştırıyor. Biz maalesef ülkemizde hâlâ yabancı modelleri, küresel modelleri kullanıp oradan kendi ülkemize uygulamaya çalışıyoruz ama tabii, iklimde, özellikle su kaynaklarında coğrafi şartlar olayı çok etkiliyor. Kendi ülkemizin coğrafi şartlarına uygun araştırma modellerinin geliştirilmesi ve bunların çalıştırılması, sonuçlarının elde edilmesi ve ileriye yönelik projeksiyonların net bir şekilde ortaya konulması için mutlaka ulusal iklim değişikliği araştırma merkezinin kurulması gerekiyor ki bu Çevre Bakanlığının açıkladığı bir eylem planında, İklim Değişikliğiyle Mücadele Sonuç Bildirgesi'nde yer almış bir konudur. Bunun da mutlaka değerlendirilip hayata geçirilmesinde fayda olduğunu düşünüyoruz.

Arz ediyorum efendim, teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Sayın Doçent Doktor Bülent Selek'e çok teşekkür ederiz.

Siz, tabii, muhteviyatta ne olması gerektiğini izah ettiniz ama tabii mutlaka bu konuda tenkit ve tavsiyeler olacak.

İlk soruyu da Sayın Murat Bakan Bey talep ediyor.

Murat Bey, buyurun efendim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hocam, teşekkür ederiz çalışmalarınız için. Sunumunuz için değil, başından beri burada bizimle beraber Komisyon çalışmalarına iştirak eden, dinleyen, not alan, rapor hazırlamak için emek sarf eden tüm bürokrat arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Türkiye'de kamu bürokrasisi çok kıymetli, biz siyasilerin çalışmaları da önemli ama kamu bürokrasisi olmasa, oradaki nitelikli insan gücü olmasa böyle sağlıklı raporlar çıkmaz. Devletin yükünü siz çekiyorsunuz. Tekrar tekrar teşekkürler.

Şimdi, ben, ekonomi politikaları noktasında eksiklik olduğunu düşünüyorum sizin hazırlığınızda. Bir ODTÜ'den hocamız sanırım, bir de en son Erinç Yeldan, daha başka TÜSİAD, TOBB'dan bu iklim krizinin Türkiye'nin ekonomisine etkileriyle ilgili burada görüşlerini beyan ettiler. Dolayısıyla, bu da çok önemli, Türkiye ekonomisine nasıl yansıtacak iklim krizi?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir vergi uygulaması falan değil mi?

MURAT BAKAN (İzmir) – Evet. Yani sınırda karbon vergisi, döngüsel ekonomi, Avrupa Yeşil Mutabakatı Türkiye'ye nasıl yansıtacak? Bununla ilgili bir çalışma yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Bir de vaktimiz azaldı, hani bir ay süre uzatmamıza rağmen süre azaldı. Raporun bir taslak şeyi hazırlanması lazım ki biz de katılıyorsak şerh hazırlamayız tamamen ama mutlaka katılmayacağımız hususlar da olacak. Bizim de muhalefet olarak onu artıracak süremizin ne olması lazım, çalışacak bir süremizin olması lazım. Dolayısıyla yavaş yavaş raporun şekillenmeye başlaması lazım, az zamanımız kaldı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Yalnız bir husus var. Biliyorsunuz bu hafta veya önümüzde hafta Meclis kapanacak. Dolayısıyla, bizim süre otomatikman Meclisin açılacağı tarihe...

MURAT BAKAN (İzmir) – O zaman geniş bir şey oluyor ama yine de Meclis açılmadan -bu takdirde yani- bir ay önce hazırlanması lazım ki biz de Meclis açılana kadar yine bir çalışma yapalım, milletvekilleri de Komisyon raporuna katkılarını sunsunlar. Sonra biz Komisyon olarak bir araya geliriz, bizim katkılarımız takdir edilir, Komisyon tarafından kabul edilirse dercederiz rapora, edilmezse şerh olarak koyarız.

Teşekkür ederim tekrar hazırlıklarınız için, sağ olun.

GENEL KOORDİNATÖR DOÇ. DR. BÜLENT SELEK – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de Mersin Milletvekilimiz Sayın Behiç Çelik’e söz veriyorum.

Buyurun efendim.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben de Sayın Bakan gibi gerçekten güzel bir çalışma yapıldığını, sunumu da beğendiğimi ifade etmek istiyorum, hocamıza teşekkür ediyorum.

Şimdi, özellikle baştan itibaren bugüne kadar yapmış olduğunuz çalışmaların bir değerlendirmesi yapılmış ama özellikle son “kurumsal yapılanma ve mevzuat gerektiren hususlar” bölümü var, burada hep “tek elden yönetilme, tek elden yönetilme” şeklinde ifade ediliyor. Hâlbuki bizim bürokrasimiz özellikle merkezde işlevsel olarak daha organize olduğu için bunun taşraya yansımada birçok kurum oluyor taşrada. Yani yerel yönetimler bazında da demiyorum, merkezi idarenin taşra örgütlenmesi de farklılaşıyor. Mesela burada orman bölge müdürlükleri olduğu gibi, DSİ bölge müdürlükleri olduğu gibi, örneğin tarım il müdürlüğü de var, başka kurum ve kuruluşlar var. Mesela artık hayatımıza giren bir AFAD teşkilatımız var. Bunlarla ilgili bir koordinasyon gerektiğini düşünüyorum ben. Burada özellikle bahsedilen SUKİ’lerle ilgili yeni bir yasa yapılması, çıkarılması çok uygun olacaktır, o güzel. Biyoçeşitlilikle ilgili, çok güzel; özellikle bunun ikisi ama onun dışında yasal değişikliklere vurgu yapılmış.

İklim değişikliği kanunu ilk defa gündeme geliyor, bu konuda bir çalışma doğrudur. Su kanunu; zaten su mevzuatımız var bizim. Suyun miktarına göre geçmişte iki gruba ayrılıyordu: DSİ’nin yetki alanında olan, Köy Hizmetlerinin, daha sonra özel idarenin yetki alanında olan bölümü vardı. Burada bir düzenleme olabilir yeni bir su kanunundan ziyade.

Taşkın Kanunu: 7269 sayılı Yasa var özellikle “Tabii Afet Yasası” olarak adlandırılan. Bu Tabii Afet Yasası AFAD Kanunu’yla birlikte biraz etkisizleşti, ikinci plana itildi. Onun yine güncellenerek günümüz koşullarına, hatta iklim değişikliğine uygun hâle getirilmesi daha isabetli olur diyorum. Burada sadece özellikle taşkınla ilgili düşünersek yanlış olur. Büyük yangınlar, depremler 7269 sayılı Kanun bunların hepsini kapsıyor; hatta büyük patlamalar gibi bütün bunlar 7269 sayılı Kanun kapsamında değerlendiriliyor. Dolayısıyla bunu dağıtmadan, sadece su taşkınına bağlamadan bu kanun doğrultusunda yeniden düzenlenmesini ben özellikle burada dikkatinize sunmak istiyorum.

Onun dışında beğeniyorum ama bugüne kadar özellikle suyla ilgili, taşkınlarla ilgili niçin çalışma yapılmadığı da çok dikkat çekici ama iklim değişikliği kanununun bugün gelmiş olması da oldukça isabetli.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Ben de Behiç Bey’e teşekkür ediyorum.

Şimdi Gaziantep Milletvekilimiz Sait Bey söz aldı.

Buyurun efendim.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) - Sayın Bakanım, saygıdeğer milletvekilleri; çok teşekkür ediyorum.

İnşallah çok kapsamlı ve detaylı bir rapor olacak; bu içerikle ilgili taslakta bile görebiliyoruz. Ben şimdiden yazım komisyonunda yer alan tüm arkadaşlara kolaylıklar diliyorum. Tabii ki biz de hazırlandıktan sonra metinler üzerindeki önerilerimizi muhakkak iletme şansı bulacağız.

Ben iki konuya değinmek istiyorum. Biri, bu hem iklim değişikliğinin etkileri hem de uyum çalışmalarında sektörel olarak sanayi, enerji, turizm, ulaştırma diye tadadı olarak sayılmış. Bunların içeriğinin... Hani burada sadece başlık görüyoruz ama nasıl olacak, nasıl şekillenecek?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu izah edecekler arkadaşlar. Sunum devam edecek.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Anlatacaklar değil mi?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Ha, tamam, o zaman mesele yok.

Bir de şöyle bir öneride bulunmak istiyorum: Burada daha çok kanun gerektiren hususlardan bahsedilmiş...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mevzuat, bir de yönetmelik falan.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Evet, aslında bir şekilde ilgili, sorumlu kuruluşların belirlendiği ve konunun detaylı belirtildiği bir eylem planı da raporun ekinde yer alabilir mi diye takdirlerinize sunmak istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok teşekkür ederiz, hakikaten önemli.

Behiç Bey, ben, tek elden suyun yönetilmesinin önemi olduğunu vurgulamak istiyorum, şöyle ki: Şimdi, tamam, taşra teşkilatında var ama diyelim ki suyla ilgili taşra teşkilatları var. Mesela suyla ilgili Türkiye’de belli başlı yatırım yapan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü var. E, planlama yapan Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü var, bunların bölge teşkilatı var, bir de Türkiye Su Enstitüsü, bu da uluslararası münasebetleri tanzim ediyor, birtakım çalışmalar yapıyor. E, dolayısıyla, taşra teşkilatlarında problem olmaz yani zaten taşrada bir koordinasyon oluyor. Yani DSİ’nin taşra teşkilatı olması gerçekten önemli, suyla ilgili, suya bakıyor sadece. Mesela su yönetimi taşra teşkilatı yok, o planlama yaptığı için yaptığı planlamaları DSİ’ye sunuyor, birlikte çalışıyorlar. Yani bunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Sait Bey’in dediği husus da gerçekten çok önemli. Yani bizim her bir kurumun... Yani mümkünse buradaki arkadaşlara ben teşekkür ediyorum çünkü hepsi çok kabiliyetli, tecrübeli, çok önemli görevler yapmış arkadaşlar var burada, hepsine teşekkür ediyoruz, hep birlikte. Ama her bir kuruma ait bir eylem planı... Sait Bey’in dediği çok önemli. Bizim bu raporumuzun bir farkındalık meydana getirmesi gerekir diye düşünüyorum yani. Kurum ne yapacağını bilsin ve bunun takip edildiğini görsün. Zaten bu eylem planlarını biz resmen ilgili bakanlıklara, ilgili kurumlara ileteceğiz. Yani sadece kanun düzenlemesi değil, aynı zamanda belki yönetmeliklerde de birtakım değişiklikler varsa arkadaşlar onları da ifade etsinler yönetmelikte.

Hatta kararname... Diyelim ki okul bahçeleri tamamen betonla kaplanıyor. Ya, ağaç dikecek yer bulamadık. Çoğu duvar kenarlarını açtık da ağaçları öyle diktik, böyle bir şey olamaz. Yani mesela bu konuda bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesi yayınlanabilir yani bu gibi şeyler en basitinden veya

Millî Eğitim Bakanlığı kararnamesi bundan sonra ama genel olduğu için... Hastanelerde de öyle, her yerde herkes hemen bütün kalan bahçeyi betonlaştırma derdinde, bunun gibi veya yurt dışından şey getiriyor... Ya Türkiye’de fidanlık kurduk, fidan borsası oluşturduk, hâlâ bazı kişiler yurt dışından ağaç yerine odun getirme şeyinde -onlara ben odun diyorum, odun- bir manası yok yani. Efendim ne olmuş? Çapı daha büyük olacaktı, ne kıymeti var? Olsun, 15 santim olacağına 5 santim olsun, o bölgenin ağacı olsun, o bölgenin çalısı olsun. Yani bunları belki genelge... Yani her konuda.

Binalarda, ya öyle binalar yapılıyor ki kamu binalarında... Gidin, Erzurum’a gidin, orada hemen... Askerdeyken şaşmıştım ben, en soğuk iklimde her tarafı cam yapmışlar. Yani neticede bu gibi şeylerde belki bir genelge, her konuda bakanlık genelgesi veyahut da yönetmelik veya şu bu hazırlanmasında fayda var. Yani bu yaptığımız şey gerçekten çok iyi çalıştı Komisyon, çok değerli vekillerimiz güzel bilgiler sundular, katılımcılar hakikaten çok faydalı bilgiler sundular, bundan bütün ülke istifade etsin yani.

Evet, şimdi, Değerli Başkan Yardımcımıza söz veriyorum.

Sayın Nevzat Ceylan, buyurun.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Evet, teşekkür ederim Başkanım.

Başta özellikle rapor yazılım konusuna görev alan bütün arkadaşlara ben teşekkür ederim. Gerçekten şu anda bize gelen raporlardan gördüğüm kadarıyla çok güzel bir hazırlık yapılmış. Elbette eksiklikler vardır ama genel olarak doğru bir çalışma metodunun yürütüldüğünü görüyorum. Başta Bülent Hocam olmak üzere bütün emeği geçen arkadaşlarımıza ben yürekten teşekkür ediyorum.

Efendim, daha önce de belirtmiştim bir konuyu arz etmek istiyorum: Çevre ve Şehircilik Bakanlığının koordinasyonunda iklim değişikliğiyle ilgili, değişimiyle ilgili bütün bakanlıklarda çalışmaların yürütüldüğünü, koordinasyon hâlinde yürütüldüğünü gördük, biliyoruz. Fakat yapılan sunumlarda şunu gördük, bakanlıkların sunumlarında, maalesef bazı kurumların hâlâ bu konuyu yeterince sahiplenmediğini, yeterince bu konuda o kurumun çalışma yapması konusunda eksik kaldığını özellikle ben belirtmek istiyorum. Dolayısıyla, bütün kuruluşların, özellikle iklim değişikliğiyle ilgili görev alan kuruluşların daha ciddi bir şekilde kurumsallaşması gerektiğini düşünüyorum. Onun için, bu ilk raporda bu konunun yer alması için teklifte bulunuyorum. En azından ilgili kurumlarda bu iklim değişikliğiyle ilgili bir daire başkanlığının kurulması, genel müdür yardımcılığının bu konuda koordinasyon görevini yapması gibi bütün kurumlarda böyle bir kuruluşa ihtiyaç var. Biliyorsunuz, Avrupa Birliğiyle ilgili bütün kuruluşlarda daire başkanlığı vardır, o yürütür. İklim değişikliği gibi son derece önemli bir konuda da bütün kuruluşlarda bir birim oluşturularak bu işin çok daha ciddi bir şekilde yürütülmesi gerektiğini düşünüyorum. Raporda da özellikle raporun bu kanunlar kısmındaki bölümüne böyle bir kısmın eklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ben, tekrar, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi de Adana Milletvekilimiz Sayın Ayşe Sibel Ersoy Hanımefendi’ye söz veriyorum.

Buyurun efendim.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Ben de değerli arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum verdikleri emek için ve ilgileri için.

Bir noktaya ben dikkat çekmek istiyorum Sayın Bakanım, Bu Erzurum'dan katılan bir hocamız "Toprak kanunu çıkarılması elzem." diye söylemişti, burada da Toprak Koruma Kurulunun yapısının yeniden düzenlenmesiyle ilgili aşağıda bir açıklama yapılmış kurulda konunun uzmanı üye sayısının artırılmasıyla ilgili. Sadece toprak kanununun çıkarılmasının önemini tekrar vurgulamak ve dikkat çekmek istedim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, çok doğru, teşekkür ederiz, onu da arkadaşlar dikkate alacaklar.

Evet, sorular bitti, şimdi arkadaşların sunumu, sırasıyla sunuma...

GENEL KOORDİNATÖR DOÇ. DR. BÜLENT SELEK – Kısa bir cevap...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sizin söyleyeceğiniz bir şey var mı?

GENEL KOORDİNATÖR DOÇ. DR. BÜLENT SELEK – Şeyi söyleyeceğim efendim Sayın Murat Bakan Vekilimizin söylediği ekonomi konusu hem etkilerde hem de uyumda raporumuzda yer alıyor başlık olarak. İçi de dolu, dolduruyoruz içerisini. Yani o konuyu ilave etmek istiyorum.

Diğer, Behiç Çelik Vekilimizin söylediği taşkın kanunu, ben hani sunumda da bahsettim, ben sonuçta hani belki akademik unvanım var ama Sayın Bakanım da çok iyi bilir, tamamen uygulamanın içerisinden gelen bir insanım. Uzun yıllar DSİ'de çalıştım, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü yaptım falan. O bakımdan, hani uygulamada gördüğümüz sıkıntılardan dolayı bu taşkın kanununa ihtiyaç var diyorum. Olumsuzlukları ortadan kaldırmak için yaptırım yetkisi yok hiçbir kurumda yani o bakımdan sıkıntılar var. Bu 7269 daha çok taşkın olduğu andaki organizasyonla ilgili yapıları ele alıyor. Ha, o revize edilebilir, yani ismi çok önemli değil tabii de yani önemli olan tabii bir, komple bir... Hem risk azaltma hem de kriz yönetimini de içeren bütüncül bir taşkın kanunundan bahsediyorum, yani ismi çok önemli değil, onu söylemek istiyorum.

Diğer yorumlar için de teşekkür ediyorum, bütün katkıları göz önüne alacağız. Raporun Meclisin açılmasından bir ay önce hazır olması konusunda da hazır olur diye düşünüyoruz. O konuda sizlere burada söz verebiliriz, arkadaşlarım adına ben söz veriyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Behiç Bey, ben burada size bir ilave yapmak istiyorum yani ben de uygulamadan geldiğim için. Hakikaten imar planları falan hazırlanıyor ama orada eski dere yatakları tamamen işgal ediliyor, bunu kimse kontrol edemiyor yani yapanın yaptığı yanına kâr kalıyor, ondan sonra binalar yükseliyor. Yani bu bakımdan başlangıçta imar planı hazırlanırken, mevcut derelerin korunması adına şehir için de Büyükşehir Kanunu da çıkınca DSİ Kanunu'nda da var, Büyükşehir Kanunu'nda da var- dolayısıyla bir boşluk doğdu. Yani bu konuda hakikaten en büyük sıkıntı da büyükşehirlerde derelerin yapılar, inşaatlar tarafından işgal edilmesi. İşgal ediliyor, dere yatakları işgal ediliyor yani hâlbuki dere yatakları asla işgal edilemez çünkü ben mühendis olarak biliyorum... Hatta İSKİ Genel Müdürü olduğum zaman hem hoca olarak hem de bir genel müdür olarak bütün belediyelere bir yazı göndermiştim, hatta büyükşehir belediyesine dahi o zaman. Bir genel müdürün kendi üst makamına yazı göndermesi doğru değil ama şunu vurgulamıştım; geçmişte açık alanlar vardı, yağmur yağdığı zaman yağmurun akışa geçen yüzdesi çok azdı, İstanbul'da yüzde 15, yüzde 18'di; böyle giderse yakın bir gelecekte İstanbul'da yağın yağmurun akışa geçen yüzdesi -buna akış katsayısı diyoruz- yüzde 70'e çıkacak yani dereye gelen suyun 5 kat artacağını ifade ettim. Yani resmen yazı var. Hatta bu, bizim DSİ genelgesinde de var. Ayrıca toplanma zamanı çok kısalıyor dedim yani yağın yağmur hem 5 kat artıyor hem de süratlı bir şekilde toplanıyor, yollar asfaltlı, çatılar vesaire derken... Yani bunu ifade etmiştim.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Bu Ayazma faciasından önce miydi?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim?

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sizin yazınız Ayazma faciasından... Ayazma deresi taşkını oldu hani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ayamama, Ayamama Deresi.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Şey dolmuşun içinde kaldılar, hani boğularak öldüler ya.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ayamama Deresi, evet, ondan sonra.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Sizin yazıdan sonra, aynı şey yani taşkın yükselince...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani dolayısıyla, hakikaten burada, imar planlarında herkes “Yer yok.” diyor, şey yapıyor yani dereden yer alıyor, yolu dereye geçiriyor. Şunu ifade edeyim: Kastamonu’da tarihi bir köprü var, bana mahkemeden bir bilirkişi için rapor vermem geldi; adam derenin kenarında yol açmak için tarihi köprünün bir ayağını -o zamanki Belediye Başkanı, belediye eski başkanı, çok çok önce- tamamen tahrip etmiş. Düşünebiliyor musunuz? Ya, tarihi köprü ona göre hesap edilmiş ve öyle ki hatta İstanbul’da ben bir tarihte Ayamama taşkını olduğu zaman arkadaşlara gösterdim “Bakın, Osmanlı’nın yaptığı köprü burada.” dedim. Taşkın neden olmuş? Orada Karayolları bir menfez yapmış, gelen bütün rüsubat, buzdolabı, yatak, şu bu tıkamış, taşkın böyle olmuş. Ama öbür tarafta, hemen mansabında Osmanlı köprüsü var, ona bir şey olmuyor. Yani bu gibi şeylere hakikaten dikkat etmek lazım, artık belediyeleri...

MURAT BAKAN (İzmir) – Başkanım, Jale Nur Hanım konuşmak istiyor, mikrofondan hemen söylesin.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Murat Bey, arkadaşlar sunum yapsın, en sonunda...

MURAT BAKAN (İzmir) – Hepimiz söyledik, zaten biz biziz, az sayıda, en önemli şey, son toplantılarımız. İzin vererseniz o da düşüncesini arkadaşımıza söylesin.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun Jale Hanım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Şimdi, şöyle: Aslında yani çok kısa söyleyeceğim, Murat Vekilimin de söylediği gibi bu konunun finans bacağına eksik kaldığını düşünüyorum. Hakikaten sadece 2 kişiyi dinleyebildik biz bu finans ayağında. Ben ısrarla başından beri mutlaka bankalarla ilgili bir dinleme yapmak istediğimizi söylüyorum. Bakın, TÜSİAD’ı dinledik, MÜSİAD’ı dinledik, Sigortalar Birliğini dinledik ama bir de finans ayağı var. Şimdi, Bankalar Birliğinde çalışan bir iklim grubu varmış, en azından bunlardan bir temsilci dinleyebiliriz ya da Merkez Bankasını, Hazine ve Maliye Bakanlığını dinlememiz gerektiğini düşünüyorum.

Bakın, şu anda eş zamanlı olarak telefonumdan Küresel İklim Komisyonumuzu takip ederken aynı zamanda da bilgisayarımın -tabii, evde olmanın avantajıyla- Avrupa’nın iklim politikası diyaloglarıyla ilgili bir Avrupa Birliği seminerini izliyorum. Türk katılımcılar da var, Avrupa Birliğinden de katılımcılar var, hepsi finansal ayakta hazırlıklı olunması gerektiğinin altını çizip çizip söylüyorlar. Dolayısıyla, Avrupa Yeşil Mutabakatı’na bizim hazır olmadığımız kesin ve Komisyonun son günlerine yaklaştığımız şu günlerde, rapor yazım aşamasına gelmeden bu konuda mutlaka Hazine ve Maliye Bakanlığı temsilcilerimizi dinlemeliyiz, Bankalar Birliğini, olursa Türkiye Sınai Kalkınma Bankasını... Hadi özel bankalara girmeyelim denilir ise şayet ki bazı özel bankaların da bu konularda çok ciddi çalışmaları olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla, mutlaka bu konuya ağırlık vermeniz gerekiyor çünkü sonuçta biz bu konuya hazırlıklı değiliz ve ne tür hazırlıklar yapmamız gerektiğini bilmemiz gerekiyor, herkes bunun altını çiziyor.

Bir de daha önce de söylediğimiz gibi bu dünyayı gelecek nesillere bırakmamız nedeniyle ben tekrar tekrar Millî Eğitim Bakanlığını dinlememiz gerektiğini ve tekrar gençleri dinlememiz gerektiğini bir kez daha rapor yazım aşamasına gelmeden hatırlatmak istiyorum.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Murat Bakan Vekilime ve Sayın Başkana bu düşüncelerimi dile getirmeme izin verdiği için.

Bundan sonraki konuşmacılarda da bağlanmayı isterim imkân olduğu sürece.

Herkese çok teşekkür ediyorum, selamlar, sevgiler gönderiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Şimdi, efendim, tabii, şöyle bir durum var: Muhtemelen Meclis zaten kapanacak, Meclis kapanınca zaten biz de faaliyet yapamıyoruz ancak şeye uzayabilir. Fakat şunu yaparız: Belki o ilgili kurumlardan bilgi alırız, rapora dercedelim, burada anlatması...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bir bilgi gönderebilirlerse en azından raporumuzda şey yaparız ona.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu konuşuruz, bunu hangi kurumdan bilgi isteyeceksek Maliye Bakanlığından...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bankalar Birliğinin böyle bir şeyi vardı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, Bankalar Birliğinden bir de Merkez Bankasından soralım. Böylece zaman... Çünkü şu anda şimdiye kadar ki Komisyonlar içinde en fazla zaman şey yapan, en çok kişiyi dinleyen...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bir tek sahaya çıkamadık, onu...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İsterseniz kapanınca süremiz uzuyor, arzu ederseniz sahaya...

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani belki Meclis açılmadan, raporumuza son hâlini vermeden bunu yapabiliriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, olabilir. Sahaya çıkmak istersek...

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – İyi olur bence de.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam olur, isabet olur.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani “Konya” dedik ama endüstri bölgesi de...

Sait Vekilim, endüstri bölgesi de olsa iyi olur. Hani konuşmuştuk, burada bir rota belirlemiştik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam efendim. Aslında bir rota belirlemiştik, arzu ederseniz o rotayı uyguluyoruz. Buradan çıkacaktık, Kayseri Sultansazlığı, ondan sonra Kırşehir’e uğrayalım dedik, Kırşehir’deki Seyfe Gölü, oradan Konya...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bizim Manisa’ya geçelim dedik, ben Manisa Milletvekili olarak Komisyonunda...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bu hafta Meclis kapanmazsa önümüzdeki hafta içi Meclis çalışmalarına devam eder, biz sahayı gezeriz salı, çarşamba.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Olabilir, eğer Meclis kapanmazsa...

Yani bu güzergâh uygun mu? Konya’ya uğrayacaktık, oradan Afyon Eber Gölü, oradan Ankara.

MURAT BAKAN (İzmir) – Harika, buradan çıkarız...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sizi Konya DSİ Bölge Müdürlüğünde misafir ederiz, oldu mu efendim?

MURAT BAKAN (İzmir) – Olur, memnuniyetle.

Meclis çalışma da salı, çarşamba biz gideriz. Komisyon Meclis kapandıktan sonra çalışmasına devam edemiyor mu?

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – Bir kısa bilgi verebilir miyim Sayın Başkanım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, buyurun.

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – Meclis tatile girdikten sonra Komisyon yerinde inceleme yapamayacak. Fakat bizim görev süremiz kesileceği için yani diyelim ki pazar günü -böyle bir ihtimal olduğu için öyle söylüyorum- Meclisin tatile girme ihtimali var, eğer girse bizim on bir-on iki gün ekim ayından kullanma hakkımız olacak.

MURAT BAKAN (İzmir) – O zaman yapabiliriz.

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – O zaman yapabiliriz, evet.

MURAT BAKAN (İzmir) – Öyle yapalım.

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – Yani 1 Ekim itibarıyla biz yazıları hazırlarız.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Yani niye çalışamaz, ben onu anlayamadım.

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – İç Tüzük gereği.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle bakalım: İç Tüzük’e göre burada toplantı yapılamaz ama gezi yapılabilir gibi bir düşüncem var.

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – Ama bütçe harcamamız gerekecek.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ha, bütçe, para.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bütçe açısından sıkıntı olacak.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Yani bence, en acil İç Tüzük değişikliklerinden biri. Böyle bir şey olabilir mi? Meclis uygun bulunduğu her zaman, Meclisin çalışmadığı zaman saha çalışması yapmanın daha mantıklı olduğu...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama rapor resmî rapor yapamaz.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Yok, İç Tüzük’e bakacağım ben de çünkü Meclisteki bürokratik uygulamaların ne kadar geride kaldığını çok iyi biliyorum. Yani bütün kurumların terk ettiği birçok şeyi burası hâlâ uyguluyor. Böyle bir şey olabilir mi? Yani ben buna hiçbir anlam veremedim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, bence de bir manası yok yani hatta bence olması lazım.

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – Bir kısa bilgi daha... İzin üzerine yani biz tatilde çalışmak üzere izin isteyebiliriz ama o zaman da görev süremizden yemiş oluruz, dolayısıyla ekime vaktimiz kalmaz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Görev süremizden yiyelim, önümüzdeki hafta bitirelim.

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – Şimdi, biz yazın rapor üzerine daha detaylı çalışmayı düşünüyoruz, daha olgunlaştırmayı; iki üç ayımız olacak.

MURAT BAKAN (İzmir) – Eğer biz önümüzdeki hafta salı, çarşamba gidersek dört beş gün yemiş oluyoruz, yine bir haftamız kalıyor. Yazın raporu olgunlaştırırız, bizim de şerhimizi yazacak vaktimiz olur; dört başı mamur bir rapor çıkar yani.

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – Bir de efendim, Meclis Başkanlığı bu yerinde incelemelerde en az on gün önceden olunur çıkarılmasını...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, bırak oluru, mevzuatı; aranız Meclis Başkanını. Sen şey yap, haftaya çarşamba, perşembe gidelim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Çarşamba, perşembe mi gidelim; salı, çarşamba gitsek? 15 Temmuz var ya.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ha, 15 Temmuz var. Tabii, 15 Temmuz olmaz, 15 Temmuzda burada olsak iyi olur. Salı, çarşamba...

Başkanla görüştünüz. Eski tarihli.(**) yazarsın, bak, bu işlerin yolu var. Eski tarihli (**) yazarsın, gönderirsin oraya.

MURAT BAKAN (İzmir) – O “eski tarihli” kısmı tutanaklardan çıkaralım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bürokratlar buraya bir yol gösterin.

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – Efendim, tarih ve güzergâhı belirlersek ben bugün yazıları çıkarabilirim ama güzergâhı belirlememiz lazım yazı için....(***)

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, düzeltiyorum; mevzuata uygun olarak geçen hafta zaten teklif etmiştik, onu kastediyorum yani hatırlarsanız, güzergâhı konuştuk, ben onu kastettim.

O zaman salı, çarşamba için bir yazalım. Güzergâh uygun mu?

MURAT BAKAN (İzmir) – Uygun bizim için.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Otobüsü ayarlayalım. 1 otobüs yeter mi? Yalnız ben istiyorum ki teknik heyetten gelmek isteyenler de gelsin, onlar da gelsin. Çok çalıştılar yani hakikaten hepsinin gayreti var. Gelmek isteyenleri de belirtin, 1 otobüs veya 2 otobüsle gidelim. Sabahleyin çıkalım, salı sabahı erken saatte uygun görürseniz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Olur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hemen Kırşehir Seyfe’ye uğrayalım, oradan direkt Kayseri Sultansazlığı’na geçelim, Konya Karapınar’daki incelemeleri yaptıktan sonra Konya’ya gelelim. Konya’da, hatta oradaki -Bölge Müdürümüz, Yer altı suları falan- arkadaşlar da gelsin, orada bilgi versin. Konya’da yer müsaitse -orada DSİ’nin çok güzel bölge müdürlüğü var, misafirhanesi- orada kalalım veya herhangi bir misafirhanede çünkü lüks otelde kalırsak o da şey olur.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bizim ekstra şeyimiz yok, başımızı koyacak bir yastık...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, ondan sonra uygun görürseniz, ertesi gün çıkalım, Konya’nın üzerinde Eber Gölü’nü görelim. Afyon’daki jeotermal kaynak var, biz çok ileri bir teknoloji kurduk yani diğerlerine örnek olması için, Manisa, Aydın’a çünkü tamamen reenjekte ediyoruz. Eskiden Afyon’da jeotermal su dolaşıyordu, şimdi onu engelledik, tamamen eşanjörler koyduk, jeotermal su eşanjörleri suyu ısıtıyor, oraya normal su devridaimi yapıyor, onu da reenjekte ediyoruz.

Katılacak arkadaşlar da bildirsin lütfen.

MURAT BAKAN (İzmir) – Şimdi, Başkanım, bu güzergâhı tek tek nokta olarak değil de genel olarak Kırşehir, Konya, Afyon gibi yazarsak, bir sıkıntı olmasın yani şuraya gidildi, buraya gittik; o esneklik...

YASAMA UZMANI MUHAMMED EMİN YILDIZ – İl olarak yazacağım.

** Bu ifadelere ilişkin düzeltme bu toplantı tutanağının ...’ncı sayfasında yer almaktadır.

*** Bu ifadelere ilişkin düzeltme bu toplantı tutanağının ...’ncı sayfasında yer almaktadır.

**** Bu düzeltmeye ilişkin ifadeler bu toplantı tutanağının ...’ncı sayfasında yer almaktadır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İl yazıyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ha, anladım, tamam. Çünkü orada biz değiştiririz, “Buraya gitmeyelim de şuraya gidelim.” deriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kırşehir-Kayseri-Konya-Afyonkarahisar-Ankara, uygun mu efendim?

MURAT BAKAN (İzmir) – Uygun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir dahaki sefere de Manisa’ya gideriz.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – İnşallah.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

2.- İklim ve Meteoroloji Grubu Koordinatörü Mehmet Fatih Büyükkasabbaşı’nın, Komisyon raporu için hazırladıkları iklim değişikliğinin sebepleri, meydana gelebilecek sorunlar, tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi iklim ve meteoroloji grubu sunum yapacak. Sayın Mehmet Fatih Büyükkasabbaşı ve aynı zamanda da Doktor Serhat Bey, bir de Yüksel Bey birlikte bir sunum yapacaklar. Arkadaşlar bu konuda çok tecrübeli.

Sunumu siz mi yapacaksınız?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Ben yapacağım efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Peki, soru soracağımız zaman diğer arkadaşlar da...

Arkadaşlar sırasıyla kendilerini tanıtsınlar.

Fatih Bey, sizden başlayalım.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Öncelikle, Sayın Bakanım, değerli milletvekillerim; çalışma arkadaşlarım adına hepinizi saygıyla selamlıyoruz.

Ben meteoroloji mühendisiyim. 1988 yılından bu yana Meteoroloji Genel Müdürlüğünde görev yapıyorum. Hem taşrasında hem de merkez teşkilatında mühendis, şube müdürü, daire başkanı ve genel müdür yardımcısı olarak görev yaptım, hâlen meteoroloji uzmanı olarak kurumda görevime devam ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Yüksel Bey...

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU TEMSİLCİSİ YÜKSEL NADAROĞLU – Ziraat mühendisiyim. Ben de 1987 yılından beri Meteoroloji Genel Müdürlüğünde görev yapıyorum. Uzmanlık alanım daha çok zirai meteoroloji ve kuraklık, bu konularda çalışma yapıyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Özellikle Bülent Bey’e bir şey söyledim, onu Bülent Bey size aktarsın. Yani zirai meteoroloji çok önemli, Meteoroloji Genel Müdürlüğü bünyesinde onu daha da güçlendirmemiz lazım. Yani toprağı, mesela bütün bilgileri bir kurumun alması lazım çünkü meteorolojinin her yerde bölge müdürlüğü var, şube müdürlüğü var.

Buyurun Doktor Serhat Bey.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU TEMSİLCİSİ SERHAT ŞENSOY – Sayın Bakanım, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben 1987 yılından beri Meteoroloji Genel Müdürlüğünün zirai meteoroloji, hidrometeoroloji ve iklim değişikliği şubelerinde çalıştım. Şu an Sektörel Uygulamalar Şube Müdürüyüm. Bu Komisyona çok katkılar vermeye çalıştık iklim bazında ve bundan sonra da vermeye devam edeceğiz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Fatih Bey, buyurun, söz sizde.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI– Sayın Bakanım, bizim Meclis Komisyonunun uzman çalışma grubu içerisindeki görevimiz, iklim değişikliğinin sebepleri ve etkileri üzerine rapora katkıda bulunmak. Tabii, iklim değişikliği dediğimiz zaman, her şeyin başlangıcı meteorolojik veriler. Bu meteorolojik verilerin, bu meteorolojik sonuçların ardından özellikle diğer çalışma grubundaki arkadaşlarımız bunların sektörler üzerindeki etkileri -yani tarım, ulaştırma, turizm, su kaynakları gibi, onların üzerindeki etkileri- meydana gelebilecek sorunlar ve bunlar üzerindeki çözüm önerileri üzerinde tartışıyorlar, biz iklim değişikliğinin etkileri ve sebepleri üzerine tartışıyoruz. O yüzden sunumumuzun içerisinde hem Komisyonumuzda sıkça sorulan sorular var hem de önemli noktalar var. Onların altını ben kısaca çizerek sunumumu tamamlamak istiyorum müsaade ederseniz.

Günümüzdeki iklim değişikliğinin bizim için de başlangıç noktası her zaman karbondioksit konsantrasyonu. IPCC'nin 2004 yılında hazırladığı bir grafik bu. “En büyük neden ne?” diye sordüğümüzde karbondioksiti görüyoruz, diğer etkenler yani kloroflorakarbonlar, metan ve azot bileşikleri sonraki sıralarda geliyor. O yüzden geleceğe yönelik senaryolarda ve başlangıç noktalarındaki en büyük etkinliğimiz bizim karbondioksit.

Özellikle Komisyonumuzun toplantılarında gerek sunum yapan kurum ve kişilere gerekse sayın vekillerimiz özellikle buharlaşma konusunda sorular sormuşlardı, o yüzden bu grafiği buraya koyma ihtiyacı hissettik. Bu grafik yaklaşık elli yıllık bir dönemdeki buharlaşma trendini gösteriyor, eğilimini gösteriyor ülkemizin. Bu trendi biz değişik yöntemlerle yüz yıla kadar uzattığımızda yıllık ortalama 1,1 milimetrelilik bir buharlaşma ortaya çıkıyor. Bunun hâlihazırda yarısı kadar 56 milimetresi 1971-2019 arasında gerçekleşmiş durumda, geriye kalan periyotta, 2071'e kadar olan periyotta da bir diğer yarısının yani Türkiye genelinde yaklaşık 56 milimetrede gerçekleşmesini bekliyoruz. Tabii, bölgeler olarak bunlar fark ediyor yani Karadeniz Bölgesi nemli bir bölge daha az buharlaşma oluyor, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da...

MURAT BAKAN (İzmir) – 1,1 milimetre; ne o?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ FATİH KASAPBÜYÜKBAŞI – Yıllık artış efendim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yılda 1,1 milimetre...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buharlaşma artışı var.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ FATİH KASAPBÜYÜKBAŞI – Yani yüz yıllık bir trende baktığınızda Sayın Vekilim, toplam buharlaşmanın 113 milimetre civarında olmasını bekliyoruz; yarısı hâlihazırda 2020'ye kadar gerçekleşti, geri kalan dönemde de yaklaşık gerçekleşecek miktar 56 milimetre civarında.

MURAT BAKAN (İzmir) – Anladım. O 1,1 milimetre ne için 1,1 milimetre?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Yüz yıllık periyottaki yıl başına ortalama düşen artış miktarı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şu trend var ya Sayın Vekilim, kırmızı çizgideki yıllık artış.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani 1,1’e mi çıkıyor?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Doğrudur efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Her yıl... On yılda diyelim ki...

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Yaklaşık yüz yılda 113 milimetre.

Özellikle zirai faaliyetler açısından ve Komisyonumuzda en çok konuşulan konulardan bir tanesi kuraklık olduğundan tek bir slaytla mevcut durumu ve kuraklık projeksiyonunu anlatmak istedik. Sol tarafta mevcut kuraklık durum değerlendirmesini görüyorsunuz 1970 ile 2020 arasında, normal çizgisinin altında kalan kısımlar bizim bu periyotta gördüğümüz kurak dönemleri gösteriyor. 1970’li yılların başında birkaç kurak dönem, yine 1990’larda özellikle şiddetli kuraklık olduğunu gösteriyoruz ve bu dönem boyunca şiddetleri değişik olmakla birlikte kuraklık hadiselerinin periyotlar içinde görüldüğünü görüyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, şöyle Fatih Bey, bunlar raporda mutlaka tam okunur şekilde olsun yani tam sayfa olsun, gözüksün. Hatta biliyorsunuz su yılına az kaldı, ekime; raporda belki 2021 yılını da tahminen koyabilirsiniz daha da isabet olur.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Anlaşıldı Sayın Başkanım.

Sağ taraftaki grafik özellikle şu “mouse”la gösterdiğim siyah çizgi, bizim soldaki grafiğimizin bu grafiğe yansımış hâli yani şu mevcut durumu gösteriyor, soldaki grafikler ise yani renkli olanlar, mavi, yeşil ve kırmızı olanlar ise otuzar yıllık periyotlarla 2016’dan 2099’a kadar olan dönemdeki otuzar yıllık kuraklık tahminlerini gösteriyor.

Şimdi, bu oklara dikkat ettiğimizde sol tarafa doğru ciddi bir kayma görüyoruz. Kısaca söylemek gerekirse bu şu demek: 2016-2040, 2041-2070 ve son olarak 2071-2098 periyotları boyunca kuraklığın hem frekansında hem de şiddetinde artış olabileceğini biz öngörüyoruz burada. Yukarıda mevcut duruma baktığınızda bu yıl frekansın yıllık olarak yaklaşık yüzde 3,5 -periyot boyunca özür dilerim- ve bunun periyodunun yüzde 4,5’lara çıktığını, sol tarafta aşağı doğru indiğimizde ise orta kısımda hafif nemli -Türkiye geneli tabii bu- olarak gözüken periyodun artık hafif nemli değil, orta kurak ve hafif kurak arasındaki bir noktaya geleceğini Türkiye geneli için öngörüyoruz. Ayrıca buna bağlı olarak sadece frekansta değil, kuraklığın şiddetinde de yani aşırı kurak dönemde de daha fazla görülmeler olacağını bekliyoruz bu dönemde.

Bir nokta da yine, iklim değişikliğine bağlı aşırı hava olaylarının ilişkisi. Şimdi, soldaki grafiğimiz bizim, şu çizginin ortalaması, hâlihazırda bizim içinde bulunduğumuz durumu gösteriyor, bunun alt köşeleri yani sağ ve sol alt köşesi de bizim ekstremlerimiz. Ortalama sıcaklığın biz artmasını beklediğimizden bu grafiğin yani şuradaki bu eğrinin sağ tarafa doğru kaymasını, doğal olarak bu maviyle içerisinde gösterdiğimiz ekstrem olayların meydana gelmesinin daha sağ tarafta yani daha sıcak yerlerde olacağını ama bundan da önemlisi şu: Artık sağ tarafta ekstrem olarak gözüken bazı sıcaklık olaylarının ekstrem değil, artık bizim normallerimiz olacağını görüyoruz, sol taraftaki

soğukların da azalacağını görüyoruz. -Biraz sonra göstereceğim grafikte de bunu net göreceksiniz zaten- Sıcaklığın artışına bağlı olarak da atmosferdeki su buharı salınımı daha fazla olacak. Bu yüzden özellikle yağışların şiddetinde ve şiddetli yağışların frekanslarında da artış bekliyoruz efendim.

Bunun en güzel göstergesi yaklaşık kırk yıllık afet istatistikleri. Neredeyse bütün temel meteorolojik hadiselerde artma görüyoruz. Sel aynı şekilde 2021'e kadar artışı görebiliyorsunuz grafikte -bunlar gözlemlere göre alınmış veriler- yine fırtınada aynı şekilde, hortumda aynı şekilde ve dolu hadisesinde aynı şekilde. Bir diğer grafik yıldırımlarla ilgili, yıldırımlar aynı şekilde; heyelanlar önemli bir kısım meteorolojik olaylara bağlı aynı şekilde ve kum fırtınası -en son biliyorsunuz Polatlı'da böyle bir hadise yaşanmıştı- bunların da frekansında ve şiddetinde artış oluyor.

Burada ilginç olan grafik don grafiği sağ alt köşede gördüğümüz, tüm meteorolojik hadiselerde iklim değişikliğiyle beraber frekanslarında ve şiddetlerinde artış gördüğümüz hâlde don hadisesi -özellikle tabii, tarımla ilgili- onun frekansında ve sayısında azalış görüyorsunuz. Bu da bize özellikle Türkiye'nin önemli bir bölümünde gece asgari sıcaklıkların artış eğiliminde olduğunu başka bir şekilde gösteren bir örnek.

Komisyonumuzun toplantılarında da sık sık bu tanımla ilgili soruların geldiğini gördük, gerek katılımcılardan gerek sayın vekillerimizden. Bu senaryolarla ilgili bir iki cümle söylemek istiyorum. Şimdi, dedik ya bizim 1'inci slaytta "Çıkış noktamız, karbondioksit konsantrasyonu." Şimdi, mevcut durumdaki 2021 Mayıs ayı itibarıyla dünya genelinde ortalama konsantrasyon şu anda 419 ppm. IPCC bu konsantrasyonları dikkate alarak insan faaliyetlerini de işin içine katarak bu yüzyılın sonuna kadar bazı senaryolar geliştiriyor. Bu senaryolarda biz iklim modelleri çalıştırıyoruz ama asıl burada temel etken meteorolojik parametreler değil, bu meteorolojik parametreleri zorlayan karbondioksit emisyonlarıdır. Birden fazla senaryosu var, bizim kurum bunları çalışırken 2 ana senaryo üzerinden gitti. Bir tanesi "İyimser senaryo" dediğimiz mevcut 419'u dikkate aldığımızda bu 650 ppm'e denk geliyor, "Kötü senaryo" dediğimiz 1370 ppm'e denk geliyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Burada bir şey sormak istiyorum Fatih Bey. Bu atmosferdeki karbondioksit konsantrasyonu her yerde değişiktir, bunu nasıl buluyorlar?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Şöyle söyleyeyim efendim: Karbondioksit ölçümleriyle ilgili zaten hava kalitesi konusunda yapılan ölçümler var yer seviyesinde. Bununla birlikte bu konuda özellikle Avrupa Birliğinde çalışan kurumlar da var, mesela bizim üyesi olduğumuz kuruluşlar da var. Bunlar atmosferin üst seviyesindeki gaz dağılımını da hesaplayan birtakım simülasyonlar yapıyorlar. Tabii, ölçüm ağının genişliği bu 419'un sağlıklı olup olmaması konusunda bize bir nokta veriyor ama özellikle IPCC'nin bu senaryoları hazırlayıp ülkelerle paylaşmasının temel sebebi de aslında sizin sorduğunuz soru. 419'un kaç olduğuyla ilgili farklı yerlerden farklı görüşler gelmesin ki belli bir nokta üzerinde hepimiz aynı senaryo üzerinde çalışalım, temel yaklaşım bu. Ölçümlerin sağlıklı olması dediğiniz gibi doğru ama elimizdeki en güçlü veri IPCC'nin verdiği veri.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Meteoroloji Genel Müdürlüğü atmosferde bir karbondioksit ölçümü yapıyor mu?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Hayır efendim, yetkimizde değil bizim, Meteoroloji Genel Müdürlüğü sadece meteorolojik parametreleri ölçüyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bu verileri biz vermiyor muyuz IPCC'ye? Biz de üyesiyiz IPCC'nin.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Tabii, ülke olarak IPCC’nin üyesi olduğumuz için veriyoruz, Sayın Başkanımız Meteoroloji mi ölçüyor diye sordu; yanılmıyorsa Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ölçümünü yapıyor bunların.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kim ölçüyor bunu?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ölçüyor.

Şimdi, bütün bu temel...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu da bence Meteorolojinin ölçmesi lazım. “Hava” deyince onu bir değerlendirelim.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Tamam, notumuzu aldık Sayın Bakanım.

Şimdi, tüm bu kısa girişin ardından, ne olacak önümüzdeki bu yüzyılın sonuna kadar? Meteoroloji Genel Müdürlüğü bu noktada simülasyonlar hazırlıyor, bu simülasyonlar üç ayrı modelle yapıyor; bunların bir tanesi İngiltere kaynaklı Hadley Center’ın modeli, bir diğeri Alman kaynaklı Max Planck Enstitüsü’nün modeli, bir diğeri de GFTL modeli, bu da Amerikan kaynaklı bir model. Tabii, tek bir model her zaman her parametrenin sağlıklı olarak simüle edilmesinde yeterince etkili olmuyor, onun için birden fazla model kullanıyoruz. Tabii, bu modellerin çözünürlükleri yüksek yani her 100 kilometrede, 200 kilometrede bir bize bilgi veriyor, bu nedenle ülkemizin topoğrafya şartlarını da dikkate aldığımızda, -burada biz yeterince ülkemizi temsil edemediğimizi düşündüğümüz için- ayrıca, biz de bunları “regional climate” modeller var -RegCM mesela bizim kullandığımız- bununla da 20 kilometreye kadar çözünürlüğü düşürüp daha yüksek kalitede veri elde ediyoruz.

Şimdi, bu birincisi RCP4.5 senaryosu, yukarıda bahsettiğimiz düşük karbondioksit konsantrasyonu, ama buna rağmen bunu gördüğümüzde, 2016-2040 yılına baktığımızda... Bunlar sıcaklık anomalileri efendim, yani ortalamalardan sapmaları gösteriyor bize. Miktarları farklı olmak kaydıyla her model önümüzdeki 2040 yılına kadar Türkiye genelinde sıcaklıkların artacağını gösteriyor. Güneydoğu Anadolu birtakım değerlerde bir miktar daha yüksek ama genelde senaryoların hepsi artış yönünde.

İkinci periyodumuz 2041-2070. Şiddetlerinin biraz azaldığını görüyoruz, aşağıdaki skaladan takip edeceğimiz şekilde; koyu renklerin arttığını her periyotta görebiliyoruz ama özellikle yaz periyodunda bu anomalilerin yüksek olduğunu görüyoruz, bu da yaz sıcaklıklarının geçmişe oranla daha fazla, alıştığımız sıcaklıklardan daha yüksek olacağını bize gösteriyor.

4.5 senaryosunda en son periyoda geldiğimizde, yani 2071-2099 periyoduna geldiğimizde, burada artık artışların özellikle Güneydoğu Anadolu’da yaklaşık olarak 3-4 dereceye, hatta hafifçe 5 dereceye yaklaştığını görüyoruz; diğer bölgeler onun biraz daha altında, 2 ila 3 derece arasında anomaliler gösteriyorlar. Bu tabii, iyimser senaryo. Bundan sonraki bir aşamamız kötümser senaryo, karbondioksit emisyonunun daha yüksek beklendiği senaryo yani karbondioksit emisyonunun 1.370 ppm olduğu. Burada yine, özellikle, ben -tabii, diğer grafikler de önemli ama- yaz grafiğine dikkatinizi çekmek istiyorum. İlk periyodumuz 2016-2040 yaklaşık olarak anomalilerin 2-3 derece civarında olduğunu görüyoruz. Bir sonraki adımda, kötü senaryoda anomalilerin bir önceki iyi senaryoya göre çok daha yüksek olduğunu, artık 4-5 dereceye, hatta 6 derecelere yaklaştığını; yine özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin daha fazla risk altında olduğunu ama diğer bölgelerin de anomalilerinin yani normalden sapmalarının bir miktar daha aşağıda olduğunu görüyoruz ama...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “5-6 santigrat derece normalden fazla.” diyorsunuz.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Evet, efendim ama en son şeye geldiğimizde bunu çok daha net göreceksiniz Sayın Bakanım.

Burada görebiliyorsunuz, ben özellikle yaza işaret ediyorum ki etkinliğin en fazla görüldüğü yer bu, 6 dereceyi de geçtiği yerler var Güneydoğu Anadolu ve çevresinde, Türkiye’nin genelinin anomalisi 4-5 derece civarında, 6 derece yaklaşıyor. Eğer kötü senaryo gerçekleşirse bu konuda çalıştırılan modellerin beklentisi diğerlerinin, iyi senaryodan biraz daha olumsuz olduğunu görebiliyoruz.

Bu, sıcaklıkla ilgili mevcut durum efendim. Yine, sıcaklığı on yıllık periyotlara böldük daha detaylı bilgi vermesi için. Tabii, raporumuzda bununla ilgili çok detaylı bilgi var, kısaca göstermek istiyorum. Yine, şuradaki 8.5 senaryosu, yani en son kısma geldiğinizde anomalilerin ne kadar yüksek olduğunu, 6 derece civarında ve üzerinde olduğunu buradan görebiliyoruz.

Tabii, yağış diğer önemli bir konu. Bu yağış grafikleri yüzdesel olarak değişimi gösteriyor bize. Maviye doğru, koyu maviye doğru giden yerler grafikte, harita üzerinde yağış miktarındaki artışları; kırmızıya doğru giden yerler ise azalışları gösteriyor bize. Bu, yine iyi senaryoya göre, yani 4.5 iyi senaryosuna göre 2016-2040 arasındaki yaklaşık otuz yıllık periyot. Ben özellikle, burada, anlatırken kış ve sonbahar dönemini göstermek istiyorum bütün grafiklere girmeden çünkü Türkiye’nin yağış rejimi gereği biz yağışlarımızın çoğunu bu dönemde alıyoruz, bizim için bu yağışlar önemli. Tabii ki bahar yağışları da önemli ama özellikle baharda oluşan yağışlar sağanak yağışlar şeklinde olduğu için kısa süreli ve etkili; bizim için daha önemli olan, sonbahar ve kış yağışları. İlk senaryoda, ilk otuz yılda yine Türkiye içerisinde hafif bir azalma görüyorsunuz ama kıyılarda hafif bir artış var, keza sonbaharda da aynı şekilde, azalışlar biraz daha fazla, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde. Diğer modeller biraz daha buna yakın, bazı farklılıklar olmakla birlikte genel olarak tüm modeller birinci periyottaki, otuz yıllık periyotta 2040’a kadar azalış işaret ediyorlar.

4.5’in ikinci kısmına geldiğimizde, 2040-2070 arasında yine aynı şekilde, yine kış ve sonbahar yağışlarına bakıyoruz, özellikle sonbahar yağışları tüm modellerde kışa kıyasla baktığımızda biraz daha azalmış gözüküyor, azalma miktarlarının burada biz yüzde 20’lere, yüzde 30’lara kadar geldiğini görüyoruz efendim.

Son periyodumuz 2071-2099. Keza aynı şekilde, burada yine azalışlar devam ediyor, artık burada yüzde 30’lu rakamları da geçtiğini görüyoruz. Kış yağışları biraz daha iyi, bu senaryoya göre biraz daha iyi ama özellikle sonbahar yağışlarındaki azalış burada daha çok dikkatimizi çekiyor.

Şimdi, diğer bir senaryo 8.5 yani olumsuz senaryoya geçtiğimizde yine kış ve sonbahar yağışlarını özellikle ben göstermek istiyorum. Yine ilk periyotta 2016-2040 arasında azalışı görüyoruz zaten -diğer grafiğe biraz benzer- ama bu tarafta, özellikle ikinci döneme yani 2041-2070’e geldiğimizde azalışların sonbaharda yine daha fazla olduğunu görüyoruz; kışın nispeten var ama Güneydoğu Anadolu’da hafif bir azalış var ama özellikle Karadeniz kıyısında ve Marmara Bölgesi’nde hafif bir artış geliyor, bir sonraki grafikte havzaları göstereceğim, orada da bunu görebileceksiniz zaten.

Son olarak, kötü senaryonun en kötü kısmında diyelim, sonbahar yağışlarında yüzde 40’ları geçen azalışlar tahmin ediliyor modeller tarafından; kış yağışları nispeten daha iyi, sadece iç bölgelerde ve güney bölgelerde bir miktar azalış var.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yalnız bu modeller arasında çok büyük fark var yani, aynı yıl, aynı şey...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Aynı periyot, aynı dönem.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Aynı dönem...

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Doğrudur efendim, modeller...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani en alttakine bakarsak felaket ama yukarıdaki model... Hangisine inanacağız?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI – Efendim, zaten onun için senaryoları mümkün olduğu kadar çoğaltmaya çalışıyoruz, burada 3 model kullanıp ayrıca bir de onu başka bir modelle “downscale” ediyoruz, düşürüyoruz çözünürlüğünü. Zaten tek bir model olsa bu ayrıntıyı göremeyiz ama her modelin kendine göre avantajı, dezavantajı var. Bizim yaptığımız çalışmalara göre sıcaklıkta biz özellikle HadGEM’in modelini diğerlerinden daha iyi görüyoruz, yağışta ise MPI yani Max Planck Enstitüsü’nün modeli daha iyi, bu sonuçlara göre daha iyi gözüküyor.

Onunla ilgili Serhat Bey konunun uzmanı olarak belki bir iki cümle söylemek ister eğer müsaade ederseniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Türkiye’de model üzerine çalışan yok mu?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU TEMSİLCİSİ SERHAT ŞENSOY – kendi modelimiz maalesef yok, küresel modellerden “downscale” yaparak kullanıyoruz çünkü bu model konusu çok fazla yatırım gerektiren bir konu, süper bilgisayarlar gerektiriyor ve yetişmiş personel gerektiriyor ve yıllarca çalışma yapan çok fazla sayıda...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Üniversitelerde bildiğim kadarıyla var.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU TEMSİLCİSİ SERHAT ŞENSOY – İstanbul Teknik Üniversitesinde var, evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Onlarla temasa geçtiniz mi?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU TEMSİLCİSİ SERHAT ŞENSOY – Bu çalışmayı onlarla birlikte yapmıştık, onlardan danışmanlık hizmeti olarak yapmıştık Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Kimler çalışıyor orada?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU TEMSİLCİSİ SERHAT ŞENSOY – Ufuk Turunçoğlu ve Barış Önal’la bu çalışmayı yapmıştık, Doçent Barış Önal. Ufuk Bey şimdi İtalya’ya geçti zaten bu ICTP merkezine geçti.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI - Bu da az önce gösterdiğim bir grafiğin devamı efendim yani yağışın onar yıllık periyotlarla gösterimi. Bununla ilgili Komisyon raporumuzda detaylı bilgiler var.

Havza bazında yukarıdaki model sonuçlarına baktığımızda, yine dört buçuk ve sekiz buçuk sene arasında sıcaklıkta havza bazında da aşağı yukarı aynı etkileri görebiliyoruz. Sağ taraftaki skalada gördüğünüz gibi, özellikle Fırat-Dicle havzasında ve bazı bölgelerde anomalilerin 6 dereceye kadar çıktığını.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bu hangi modeldi?

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI - Hadley Center’in İngiliz modeli.

Yağışla ilgili kısımda da yine bu az önceki haritalarda gördüğümüz azalışları görüyoruz, 8,5 kötü senaryoyla ilgili yani olumsuz senaryoyla ilgili söylemek gerekirse, Marmara havzası ve daha güneyde Batı Karadeniz ve Meriç Ergene havzası dışında hemen hemen tüm havzalarda 8,5 senaryosuna göre yağışların yüzde 30, yüzde 40'lara yakın azalacağını buradan görebiliyoruz.

Nem detayı bilgi olarak, yine aynı şekilde, azalış şeklinde ülkemizin farklı yerlerinde de farklı olmakla birlikte devam ediyor. Yine tabii bunlar da, az önce ben bunun analizini yapmıştım şimdi bu buharlaşmayla ilgili projeksiyonlar, yine aynı şekilde artışa işaret ediyorlar.

Efendim, dediğimiz gibi, hani bizim görevimiz, Komisyonundaki rapor yazımındaki görevimiz sebepler ve etkileri incelemek ama bununla birlikte biz de birtakım tespit ve tekliflerde bulunduk Komisyona; müsaade ederseniz bunları başlayayım.

Birinci tespitimiz şu: Son yirmi yılda şiddeti, süresi ve frekansında artış olduğu tespit edilen şiddetli hava olayları ve meteorolojik afetlerin iklim değişikliğinin sonucu olarak artış eğiliminin devam edeceği öngörülmektedir. Bu kapsamda meydana gelebilecek can ve mal kayıplarının azaltılmasına yönelik özellikle şehirlerde yapısal tedbirlerin artırılması gerekmektedir. Bununla ilgili tekliflerimiz, mevcut şehir planlarının ve altyapılarının meteorolojik veriler ve projeksiyonlar göz önünde bulunarak yenilenmesi, yeni hazırlanacak şehir plan ve altyapı çalışmalarında bu verilerin öncelikli olarak göz önünde bulundurulması, bu kapsamda ihtiyaç olması hâlinde bir yasal düzenleme yapılması. İkinci çözüm, ikinci teklif, şiddetli hava olayları ve meteorolojik afetler konuları başta olmak üzere bu afetlerin etkilendiği sektörlere yönelik akademik çalışma ve projelerin öncelikli olarak desteklenmesi. Bununla ilgili üçüncü teklif, Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından şehirlerde veri elde edilen istasyonların korunması, etrafında yapılaşmaya müsaade edilmemesi ve bu duruma yönelik önleyici tedbirlerin alınması ve kanuni altyapı oluşturulması. Ben dün görüşmüştüm kurumla, bununla ilgili bir çalışma 2020'de başlamış, şu anda Bakanlık Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünde bununla ilgili bir süreç devam ediyor. Sorumlu ve ilgili kurum kuruluşlar olarak da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, yerel yönetimler, Yükseköğretim Kurumu ve TÜBİTAK'ı düşündük, ilgili kurum kuruluşları da Meteoroloji Genel Müdürlüğü ve AFAD olarak değerlendirdik.

İkinci teklifimiz, tespitimiz, Hükûmetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin güncel iklim öngörülerine göre küresel ısınmanın etkisinin sonucu kuraklık hadisesini, frekans ve şiddetinin artmasıyla birlikte toz, kum ve toz fırtınalarının etki alanlarını genişlemesi ve daha yoğun yaşanması beklenmektedir. Tekliflerimiz şunlar: İç Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi başta olmak üzere kurak ve yarı kurak iklim türüne uyumlu bitki türleri konusunda araştırma çalışmalarına yoğunlaşarak tespit edilecek uygun bitki türlerinin uygulanması sonucu toprak kaybının azaltılması, toz taşınımından etkilenmesi muhtemel alanlarda ekonomik değeri olan uygun tarımsal ürünlerin yetiştirilmesiyle kırsal kalkınmanın sağlanması sonucu göç sorunu başta olmak üzere göçe bağlı diğer sosyal, ekonomik sorunlara da çözüm üretilmesi noktasında katkı sağlaması.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Yalnız bu konuda Meteoroloji ve diğer kurumların dâhil olduğu bölge ülkeleriyle, İran, Irak, Suriye, Moritanya'ya kadar "Ankara Girişimi" diye bir çalışma başlatmıştık, yani bunların sadece Türkiye'de değil, bölgesel olarak çalışmanın devam etmesi gerekiyor.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI - Uluslararası iş birliği yapılması gerekiyor, anladım efendim

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Dilerseniz hatta o bilgileri alın, Meteorolojide var yani Ankara'da yaptık, Tahran'da, pek çok ülkede toplantılar yaptık, toz fırtınalarının önlenmesine dair çalışmalar.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI -Tamam efendim.

Diğer tespitimiz veri yönetimiyle ilgili. Su kaynaklarının etkin yönetimi için hidrometeorolojik veri esas teşkil etmekte olup, ihtiyaç duyulan parametreler için veri ölçümlerinin sıklığı, alansal dağılımı ve temsiliyeti oldukça önemlidir. Hidrometeorolojik verilerin farklı kurumlar tarafından ölçülmesi, arşivlenmesi ve sunulması hidrolojik ve hidrometeorolojik çalışmalarda veri yönetimi ve veriye ulaşım açısından zaman zaman birtakım sıkıntılara sebep olmaktadır. Veri ölçüm ve arşivlenmesinin birkaç farklı kurumun yetki ve sorumluluğunda olması, farklı formatlarda veri tabanları oluşturulması, istenilen noktada ihtiyaç duyulan tüm verilerin olmaması özellikle havza ölçekli projelerde su kaynaklarının etkin ve verimli yönetimi ve su bütçesi hesaplamalarında birtakım engeller teşkil etmektedir. Bununla ilgili teklifimiz, hidrometeorolojik veri ölçümü veri tabanı oluşturulması konusunda kurumlar arası yetki ve sorumluluk dağılımının yeniden gözden geçirilerek kanuni ve idari açıdan güçlü bir ulusal hidrometeorolojik veri yönetim sistemi oluşturmak, veri yönetimine entegre bir yapıya kavuşturmak için de kanuni düzenleme olarak Su Kanunu içerisinde bunun yapılabileceğini düşünüyoruz.

Bir diğer husus da, hidrometeorolojik veri yönetimi konusunda görev, yetki ve sorumluluklarla ilgili boşluk ve çakışmaların ortadan kaldırılması için, havza esaslı etkili bir su yönetimi için uygun mevzuatın çıkarılarak kanuni altyapının oluşturulması gerektiğini düşünüyoruz. Yani burada da sorumlu kuruluş olarak Devlet Su İşleri Su Yönetimi Genel Müdürlüğü ve Meteoroloji Genel Müdürlüğünü düşündük, tabii diğer taraftan da ilgili kurum ve kuruluşlar olarak yerel yönetimler çünkü onlar da birtakım bulundukları yerlerde bu tip ölçümler yapıyorlar; böyle bir tespit ve teklifimiz oldu efendim.

Dördüncü tespit ve teklifimiz, betonlaşmanın yoğun olarak görüldüğü şehir merkezlerinde iklim değişikliğinin sıcaklık, yağış gibi değişkenlerin uç değerlerindeki artışa sebep olması, aşırı yağışlardan kaynaklı şehir sayılarını artırıyor. Ayrıca şehirlerdeki bu betonlaşma yağışla beraber gelen suyun toprağa sızmasını da engelliyor. İklim değişikliği projeksiyonlarına bakıldığında, yirmi-otuz yıl sonrası için, özellikle sulama için bir su kıtlığı çekeceğimiz görülüyor. Şehir sellerine sebep olan yağmur sularının depolanarak sulama için yeniden kullanılması, su kıtlığının etkilerini azaltılmasına katkı sağlayabilir diye düşünüyoruz. Şehir merkezlerinde, merkeze yakın yerlerde, teklifimiz de şu, kullanılmayan maden ocakları, yeraltı mağaraları kapasitesi azalmış akiferler ve bunun gibi yağmur suyu depolarının kurularak yağmur hasadının yapılması, yağmur hasadının belediye, kamu kurum ve kuruluşlarına ait park ve bahçelerde sulama amaçlı kullanılabileceğini düşünüyoruz efendim.

İklim değişikliğinin bitkiler üzerindeki etkileri, en iyi fenolojik gözlemlerle ortaya çıkmaktadır. Meteorolojik parametreler ve tabii olarak iklim değişikliği bitkinin ekim ve hasat dönemleri arasındaki tüm safhaları doğrudan etkilemektedir. Bu etkililer bitkinin büyüme dönemlerinin süresini değiştirmektedir, bu değişimleri anlamanın en iyi yolu fenolojik gözlemlerden geçmektedir. Teklifimiz, bir ulusal fenoloji gözlem ağıının kurulması ve veri tabanı oluşturulması, elde edilen verilerin üst düzey kullanımı için de özellikle yapay zekâ ya da makine öğrenmesi gibi yöntemlerle analizlerin yapılması ve kurumsal iş birliklerinin geliştirilmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Burada da Bakanlığımızı düşündük sorumlu kurum ve kuruluş olarak ve tabii Meteoroloji Genel Müdürlüğü, özellikle meteorolojik verilerin saklandığı kurum olarak.

Bir uluslararası iş birliğiyle veya bunun ülkemize yansımalarıyla ilgili bir teklifimiz var: Üyesi bulunduğumuz Dünya Metroloji Teşkilatı –WMO- kullanıcı odaklı ve sektörlere yönelik iklim ürünlerinin geliştirilebilmesi için ulusal iklim tahmin formları kurulmasını öneriyor, sektörel iklim ürünleri, sektörlerin uyum ve zarar azaltma çalışmalarında kullanılabilecek iklim ürünleridir. Bu yapıyı uygulayan ülkeler var yani bu geleceğe yönelik tahminlerin sektörlere olan etkisini kurumlar

kendi başlarına değil de, aynı zamanda bu kapsamda paydaşlarla beraber yapsınlar diye böyle bir yapılanmanın İklim Değişikliği Kanunu içerisinde yer alabileceğinin faydalı olacağını düşünüyoruz. Sorumlu kurum ve kuruluş olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve ilgili kuruluş olarak da Meteoroloji Genel Müdürlüğünü düşündük.

İklim indisleriyle ilgili bir teklifimiz var. İklim parametrelerindeki artış ve artış eğilimlerini çok iyi resmeden göstergeler bunlar, iklim indisleri. Tarım, su, sağlık, enerji, ulaştırma gibi sektörleri, değişen iklimin sektörleri nasıl etkilediğini ve bundan sonra nasıl etkileyeceğini öngörebilmek için iklim indislerindeki eğilimlere ihtiyaç var. Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından sektörlerle yönelik iklim indis raporlarının tarım, su, sağlık, enerji, turizm, ulaştırma sektörlerinde yapılacak çalışmalarda altlık olarak kullanımının yaygınlaştırılması yani daha efektif kullanılması ve bu sektörlerle yönelik hazırlanacak planlarda bu raporlardan yararlanılmasının sağlanması şeklinde bir teklifimiz var. Yine, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Meteoroloji Genel Müdürlüğünü şu anda sorumlu kurum ve kuruluş olarak düşündük. İklim indisleri tüm sektörleri etkilediği için de buradaki bakanlıklarımız Sağlık Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile yerel yönetimler olarak değerlendirdik.

Bir diğer konu, yine uluslararası iş birliğiyle ilgili. Tarım, su, sağlık, enerji, turizm, ulaştırma sektörleri mevsimlik işlemlerini yaparken mevsimlik sıcaklık ve yağış tahminlerine ihtiyaç duymaktadır. Mevsimlik tahmin ürünlerinin tutarlılık ve güvenilirliği WMO ve diğer ülkelerin meteoroloji servisleriyle iş birliği hâlinde artırılmaya çalışılmalıdır. Burada da asıl sorumlu kuruluş yine Meteoroloji Genel Müdürlüğü, özellikle organizasyonla ilgili Dışişleri Bakanlığı ve az önce sizin bahsettiğiniz model konusuyla ilgili üniversitelerle iş birliğinin artırılması gerektiğini düşünüyoruz.

9'uncu tespitimiz, iklim değişikliği konusunda yapılan çalışmaların kurumsal ve bireysel kullanımının daha iyi anlaşılması ve kamuoyu bilgisinin artırılması açısından toplumsal duyarlılığın artırılmasının gerektiğini düşünüyoruz. Tabii ki kurum ve kuruluşların bu konuda görevleri var ama özellikle vatandaşlarımızın da bu konudaki dikkatlerini çekmek, farkındalığını artırmak için özellikle tanıtım faaliyetlerine ve eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda da Millî Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile üniversitelerle birlikte Meteoroloji Genel Müdürlüğüyle iş birliği hâlinde bunun yapılabileceğini düşünüyoruz.

Kamu kurum ve kuruluşlarının iklim değişikliğine uyum sağlamak, çevre ve sektörlerle ilgili iklim değişikliği etkilerini azaltmak için yapılacak uyum eylem planları, iklim değişikliğinin bilimsel altlıkları, ulusal ve uluslararası proje çalışmalarında ülkemize özgü iklim izleme ve iklim projeksiyonları olmadan çalışmaların yapılması büyük eksiklik yaratmaktadır. Burada teklifimiz, Meteoroloji Genel Müdürlüğü iklim değişikliğiyle ilgili bilimsel altlıkları sağlamaktadır; iklim değişikliği ve meteorolojik karakterli tabii afetlerle ilgili bilimsel analizleri düzenli olarak yapmakta ve kamuoyuyla paylaşmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının iklim değişikliğiyle ilgili yapacağı çalışmalarda MGM'nin ürettiği bilimsel verilerin MGM'yle koordineli bir şekilde verimli kullanılmasının fayda sağlayacağını düşünüyoruz. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının koordinasyonunda Meteoroloji Genel Müdürlüğüyle birlikte yürütülebilecek bir çalışma olduğunu düşünüyoruz efendim.

Bu yine, kalkınma planlarına yönelik bir şey. Kamu kurum ve kuruluşları, akademi ve sektör temsilcilerinden oluşan kalkınma planı özel ihtisas komisyonları ve çalışma grupları tarafından hazırlanan raporlar kalkınma planlarının temelini teşkil etmektedir. 2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı hazırlıkları kapsamında 43 özel ihtisas komisyonu ve 32 çalışma grubu kurulmuştur. İklim değişikliği konulu bir özel ihtisas komisyonu ile çalışma grubu bulunmamaktadır

burada. 2024-2029 yıllarını kapsayacak On İkinci Kalkınma Planı çalışmaları kapsamında iklim değişikliği ve etkilerini konu alan bir özel ihtisas komisyonunun kurulmasının faydalı olacağını düşünüyoruz. Burada, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile Meteoroloji Genel Müdürlüğü ve Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün bu konuda ilgili kuruluş olduğunu düşünüyoruz.

Son 2 maddemiz afetlerle ilgili. Son yıllarda yaşanan kuvvetli meteorolojik olayların sayısında artış olduğunu biliyoruz, az önce grafiklerimizde de gösterdik. Kurum tarafından özellikle bu afetler öncesinde yetkililere ve kamuoyuna, vatandaşlarımıza meteorolojik uyarılar yapılıyor ve bunlar SMS, telefon, faks, e-posta, internet sitesi ve diğer iletişim araçlarıyla duyuruluyor. Şiddetli hava olaylarının frekansında ve şiddetinde artış olacağını öngörerek Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan meteorolojik uyarıların yerel yönetimler ve ilgili kamu kurumlarıyla paylaşılmasıyla birlikte gereken tedbirlerin zamanında alınabilmesi için çalışmaların daha öncesinden başlamasının yani hava tahmin raporlarının da dikkatle takip edilmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bir diğer husus da sorumlu kurum ve kuruluşların meteorolojik tahmin ve uyarı sürecinde gereken tedbirleri zamanında alabilmesi ve MGM'yle eşgüdümün geliştirilmesi için idari ve teknik yapılanmanın güçlendirilmesi. Örneğin, AKOM benzeri birimlerin yerel yönetimler içinde kurulmasının afet yönetimi konusunda, afet öncesinde gerekli tedbirlerin alınmasında ve buna bağlı olarak can ve mal kaybının azaltılmasında önemli olacağını düşünüyoruz. İçişleri Bakanlığına bağlı mülki amirlikler, valilikler, kaymakamlıklar, Meteoroloji Genel Müdürlüğü ve yerel yönetimleri bu konudan sorumlu ilgili kuruluşlar olarak düşündük efendim.

Ve son olarak, özellikle Meteoroloji Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan hava tahmin raporu ve erken uyarıların vatandaşlarımızca daha iyi anlaşılıp bireysel tedbirlerin zamanında ve etkin bir şekilde alınmasının önemli olduğunu düşünüyoruz. Vatandaşlarımızın MGM tarafından hazırlanan hava tahmin raporları ve erken uyarıları daha iyi anlayabilmesi için meteoroloji okuryazarlığının yeterli seviyeye ulaşması gerektiğini düşünüyoruz. Bu yüzden de eğitim kurumları başta olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından meteoroloji okuryazarlığı eğitimlerinin verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Millî Eğitim Bakanlığı ve mülki amirlikler, İçişleri Bakanlığına bağlı valilikler, kaymakamlıklarla birlikte yerel yönetimlerin burada rol alabileceğini düşünüyoruz. AFAD ve Meteoroloji Genel Müdürlüğü de konuyla ilgili kuruluşlar olarak bu konuda destek sağlayabilirler.

Arz ediyorum Efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Yalnız, ben burada şunu ifade edeyim. Yani burada tabii, mesela, MGM'nin özellikle hava durumuyla ilgili özel cep telefonlarından her türlü, her ilde, her istasyon için bilgi alınması mümkün ama zaten bu konuda okullarda bir eğitim veriliyor. Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün bu eğitimleri artırması lazım. Bazı illerde bölge müdürlükleri, bazı illerde şube müdürlükleri var. Dolayısıyla, şube müdürlerinin gidip bütün okullarda sırasıyla bununla ilgili bilgi vermesi lazım. Yani bunu benim Bakanlığım zamanında başlatmıştık, devam ediyor mu bilemiyorum.

İKLİM VE METEOROLOJİ GRUBU KOORDİNATÖRÜ MEHMET FATİH BÜYÜKKASABBAŞI - Devam ediyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, tabii sorular var ama ben bir iki hususa temas etmek istiyorum. Burada tabii biliyorsunuz, Tarım Bakanlığı daha önce zirai meteoroloji diye bir çalışma yapmıştı, hatta birtakım cihazlar da alındı fakat sonradan benim Bakanlığında bunun Meteoroloji tarafından yürütülmesinin daha uygun olduğu anlaşıldı. Dolayısıyla sizin şu anda sadece hava durumuyla değil toprakla ilgili meteorolojik bilgileri de yayınlamanız, tespit etmeniz ve ölçmeniz gerekiyor. Ya,

bu cihazlar ne oldu? Meteorolojiye bakan arkadaşlarımdan zaten 2 arkadaş da zirai meteorolojiyle alakalı. Bu konularda da meteorolojinin eksikliğini gidermesi gerekir. Biliyorsunuz, daha önce elle ölçüm yapıyordu ama şu anda bütün Türkiye'ye çok sayıda her tarafı kapsayacak şekilde meteoroloji radarları kurduk, arkasından, aşağı yukarı 1.500-1.600 tane her ilçeye, hatta bazı ilçelerde birkaç tane olmak üzere otomatik meteoroloji ölçüm istasyonları kurduk. Şimdi, burada eksiklik zirai meteoroloji konusunda bilgileri de mutlaka yansıtmamız gerekiyor. Sadece don falan değil yani toprağın nem durumu vesaire bu ölçüleri de almanız, ilçelere göre en azından veya meteoroloji rasat istasyonlarının bulunduğu yerdeki bu bilgilerin intikal etmesi gerekir; bu bir.

İkincisi; arkadaşlar, şimdi genelde ben bunu özellikle Komisyon'daki arkadaşlara da teklif etmek istiyorum. Biliyorsunuz, Türkiye'de de çok üniversitede yüksek lisans, doktora çalışması yapılıyor. Yani bu çalışmaların aynı zamanda ülkemizin ihtiyaçları, gerçekleriyle alakalı çalışmalar olmasına özen göstermek gerekir. Belki buradan bizim YÖK'e üniversiteler de bu konularda bizim şu andaki Komisyonun araştırma konusuyla alakalı bazı tekliflerde bulunmamız lazım; yani rastgele birtakım çalışmalar yerine, bazı üniversitelerin bu konuda yüksek lisans ve doktora konularını ortaya koymaları çok faydalı olur diye düşünüyorum.

Şimdi, sorularımız var. İlk soruyu Sayın Murat Bakan sordu.

Buyurun Efendim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Teşekkür ederim arkadaşlar sunumunuz için; çok iyi bir sunum oldu. Meteoroloji Genel Müdürlüğünün yapamadığı sunumu siz yapmış oldunuz öyle söyleyeyim yani bizim beklediğimiz oydu, onu da eleştirmiştim biliyorsunuz.

Burada bize yaptığımız senaryolarla ilgili grafiklerin veya şeylerin rapora dercedilmesi lazım; yani, bu rapor okunduğu zaman Türkiye neyle karşı karşıya, raporu okuyanların -çünkü bu dağıtılacak devlet dairelerine, bakanlıklara, her yere dağıtılacak- bunu görmesi lazım.

Bir de, 20 kilometreye kadar çözünürlükleri yüksek ya, bölgesel olarak da yansıtılması lazım. Mesela; Karadeniz nasıl etkileniyor, Akdeniz nasıl etkileniyor, Ege nasıl etkiliyor, Doğu ve Güneydoğu nasıl etkileniyor; bununla ilgili o detaylı bilgi... Örneğin; belki Tarım Bakanlığı önümüzdeki döneme ilişkin kendi senaryolarını hazırlayacak, ürün çeşitliliği ve ürün deseniyle ilgili çalışma yapacak; diğer bakanlıklar da öyle. Dolayısıyla, sizin elinizdeki o verilerin -tabii çok kapsamlı değil belki ama- belli oranda insanlara yol gösterici, devlete yol gösterici olacak şekilde rapora dercedilmesi lazım diye düşünüyorum.

Tekrar teşekkürler sunum için.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi, diğeri sunumu yapacak arkadaşlar...

Sizlere teşekkür ediyoruz.

3.-Orman Grubu Koordinatörü Zekeriya Mere'nin, Komisyon raporu için hazırladıkları ormanların iklim değişikliğine faydaları, iklim değişikliğinin sebepleri, etkileri ile tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - İkinci grup orman grubu değil mi?

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, Orman grubunun koordinatörü Zekeriya Mere.

Zekeriya Bey, yanındaki arkadaşları da tarif et de...

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Tamam, onlar da geliyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ahmet Çelik, Mustafa Yurdaer, Eray Özdemir, Hayrettin Yıldırım.

Tek sunum mu yapacaksınız, 2 sunum mu?

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Efendim, uygun görürseniz biz birleştirdik ama... Orman bölümünü ben anlatacağım, hemen devamında doğa korumayı da Hayrettin Bey anlatacak; akabinde Mustafa Bey de çölleşmeyi anlatacak; aslında silsile yolunda anlatmak istiyoruz süreden kazanma adına.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, uygun yani özellikle orman, doğa koruma ve aynı zamanda çölleşmeyle mücadele. Arkadaşları da tanıtalım Zekeriya Bey.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet efendim.

Öncelikle şahsınıza ve tüm Komisyon üyelerine en derin saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kendinizi tanıtın, yaptığınız çalışmalar rapora girsin diye.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet efendim.

Ben, Zekeriya Mere efendim. 1982 yılında Orman Teşkilatına girdim. Öncelikle, değişik bölgelerde orman işletme şefliği ve müdürlükler yaptım. Son bölümlerde Eskişehir Orman Bölge Müdürlüğü, 2012-2017 yılları arasında, beş yıl, İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü yaptım, daha sonra akabinde iki yıla yakın Orman Genel Müdürlüğü Yardımcılığı yaptım, en son sizin huzurunuzda, Komisyonunda uzman olarak görev yapıyorum.

Arkadaşlarıma da söz vereyim, onlar da kendilerini tanısin efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun arkadaşlar.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM – Sayın Bakanım, ben de sizleri ve Komisyon üyelerimizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, Hayrettin Yıldırım. Ben de teşkilatta mühendis, sonra şube müdürü, altı yıl İl Çevre ve Orman Müdürü, Daire Başkanı en son olarak dört yıl Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdür Yardımcısı olarak çalıştım; son iki yıldır da Tarım ve Orman Uzmanı olarak Bakanlığımızda görev yapıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ MUSTAFA YURDAER – Ben, Mustafa Yurdaer. Orman Genel Müdürlüğünde yaklaşık sekiz sene ormanların planlanmasıyla ilgili Daire Başkanlığı görevinde bulundum, iki, iki buçuk sene kadar da Çölleşme Daire Başkanlığı görevini yürüttüm. Esas mesleğim, esas uzmanlığım orman ekosistemlerinin planlanması üzerinedir ve şu anda da müfettiş olarak çalışmaktayım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz. Diğer arkadaşlar...

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ ERAY ÖZDEMİR – Sayın Bakanım, değerli milletvekillerimiz; ismim Eray Özdemir; Orman Genel Müdürlüğünde mühendis olarak çalışıyorum, Dış İlişkiler Dairesindenim. Aynı zamanda iklim değişikliği konusunda Birleşmiş Milletler Sera Gazı Envanter Gözden Geçirme Uzmanıyım. Bu kapsamda başka ülkelerin, Ek-1 ülkelerinin, sera gazı envanterlerini gözden geçiriyoruz. AKAKDO sektöründe çalışıyoruz tabii ki yani arazi kullanımı, arazi kullanımı değişikliği, ormancılık... Aynı zamanda Orman Genel Müdürlüğünde de 2013'ten beri sera gazı envanterinin AKAKDO bölümünün hesaplarında görevliyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet. Ahmet Çelik geldi mi?

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – O yok efendim, o rahatsız, corona.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Geçmiş olsun, tamam.

Evet, buyurun o zaman Zekeriya Bey, söz sizde, buyurun efendim.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE - Efendim, tekrar saygılar sunuyorum.

Bülent Bey’in de sunumunda bahsettiği üzere, Komisyon çalışmalarıyla birlikte görevlendirildiğimiz andan itibaren gruplar hâlinde ayrıldık. Biz de hem çölleşme, erozyonunla mücadeledeki arkadaşlarımızla hem doğa korumadaki arkadaşlarımızla hem de Orman Genel Müdürlüğündeki arkadaşlarımızla birlikte çalıştık. Bütün sunuları, hocalarımızın sunularını, kurumların sunularını, sizlerin ve değerli milletvekillerimizin bahsettiği hususları birer birer not aldık; bu çerçevede kendimiz Orman grubu olarak tespit ve tekliflerimizi oluşturduk. Sizin talimatınızla biz burada çölleşmeyle mücadeleyi ayırdık, onlar ayrı sunacak ve doğa korumayı da yine Hayrettin Bey bizim akabimizde sunacak. Dolayısıyla, “duplikasyon” olmaması anlamında birlikte çalıştık yani aynı şeyi birkaç kere tekrar etmeme anlamında. Faydalı bir çalışma yaptığımıza inanıyorum.

Ben, hemen sunumuma geçiyorum. Kısaca, sadece ormanların bu iklim değişikliğine faydalarıyla ilgili 2 slayt ifade edeceğim, daha sonra tespit ve tekliflerine geçeceğim efendim.

Bilindiği gibi, karasal alanındaki en büyük yutaklar ormanlardır. Ülkemizin de yaklaşık -Türkiye yüzölçümünün- üçte 1’i ormanlarla kaplıdır. 2019 yılında 22,3 milyon hektar ormanlık alanda yaklaşık 75 milyon ton karbondioksit eşdeğeri tutum yapılmıştır. 2019 yılı değeri 506 milyon ton karbondioksit eşdeğeri olan ülke emisyonlarının, bu yüzde 15’ine tekabül ettiği görülmektedir. Ayrıca, işlenmiş odun ürünlerimizde; kereste, yonga levha ve benzerinde 2019 yılında 11 milyon ton karbondioksit eşdeğeri tutum sağlanmıştır. Bu rakamlar ifadesinde AKAKDO sektöründe, 2019 yılında toplam olarak 84 milyon ton karbondioksit eşdeğeri tutum yapılmıştır; bu, AKAKDO sektörünün ülke emisyonlarının yüzde 17’sini tutarak azalttığı, toplam ulusal emisyonlarını da 506 milyon tondan 422 milyon ton karbondioksit eş değerine düşürdüğü anlamına gelmektedir.

Ormanlarımızın yıllık depoladığı karbon miktarı son otuz yılda yaklaşık 1,5 kat artmıştır. Bu, servetin eşdeğeri olarak özgül ağırlık ve bir katsayıyla çarpılması sonucunda bulunmuş rakamlardır; onlar da 2008 yılında biriken karbon stoku 1,7 milyar ton iken, 2018 yılında biriken karbon stoku 1,9 milyar ton tona çıkmıştır. Bunun anlamı, 2018 yılına kadar ormanlarımız 6,9 milyar ton karbondioksit eşdeğerini atmosfere alıp, 1,9 milyar tonunu karbon olarak bünyesinde stoklayıp, 5 milyar ton da oksijeni atmosfere salmıştır.

İlk tespitimize gelince Sayın Bakanım, ormancılıkla ilgili planlamalar, politikalar ve uygulamalar iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için yeterli bulunmamaktadır. Bu konuda güncel politikaların belirlenmesi ve mevzuat çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bu husustaki tekliflerimiz ise; küresel sorunun başında gelen iklim değişikliği konusu ve yutak alanlardan olan ormanlarımızın emisyon ticareti, emisyon borsaları ve azaltım konusunda gerekli yasal mevzuatın oluşturulması ve bu konuda ülke politikasının acilen belirlenmesidir.

Ormanlarımızın sunmuş olduğu ekosistem hizmetlerinin ekonomik değerlemesi yani fiyatlandırması yapılarak ormancılık sektörüne ekonomik destek sağlayacak ekosistem hizmetlerinin geri ödenmesi mekanizmasının yasal alt yapısının oluşturulması gerekmektedir.

Uyum konusunda hazırlanan Ormancılıkta İklim Değişikliğine Uyum Stratejik Planı’nın yaygın bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu Plan’ı Orman Genel Müdürlüğü 2020 yılı itibarıyla hazırladı bu elimde gösterdiğim kitapçık şeklinde ama henüz uygulama boyutunda bir faaliyet yok. İnşallah bu faaliyetin, Plan’ın bir an evvel uygulamaya geçirilmesi tekliflerimiz arasındadır.

2004 yılında hazırlanan Türkiye Ulusal Ormancılık Programı'nın eylem ve politika önerilerinin iklim değişikliğiyle ilgili ulusal ve uluslararası yasal zorunluluklar ve anlaşmalar çerçevesinde güncellenmesi gerekmektedir. Ulusal ölçekte belirlenen iklim politikalarının silsile yoluyla en alt planlama ve uygulama birimi tarafından da bilinmesi ve ormanlarda yapılan her türlü faaliyetin bu politikalara uygun gerçekleşmesi...

Sayın Bakanım, burada bir şey ifade etmek istiyorum: Orman Genel Müdürlüğü, gerçekten kurumsal yapının oluştuğu ender kurumlardan birisi, siz de çok iyi biliyorsunuz. Bunu biz bazen şöyle ifade ediyoruz: Hakkâri'de bir orman işletme şefimize orman dışında bir insanın, vatandaşımızın veya başka kamu kurum kuruluşunun bir konuyu sorduğunda verdiği cevabın aynısını bugün Orman Genel Müdürlüğü olmuş bir kişi de veriyor; yani farklı bir şey yok, kurumsal yapı bu anlamda çok önemli. Ancak burada ifade ettiğimiz başka şey var: Maalesef, bu uluslararası süreçlerde yaşanan birtakım gelişmeler, işte iklim değişikliği olsun, başka hususlar da olsun, Ankara merkezde kalıyor, bu, taşraya çok fazla intikal etmiyor. Burada ifade etmek istediğimiz, ormancılık faaliyetlerinin aktarıldığı gibi iklim değişikliğiyle ilgili olmuş konsensüslerin de muhakkak en alt birimlerimize kadar aktarılması ki ormancılık faaliyetlerinde çalışan bu arkadaşlarımızın bu hususlara daha çok önem vermesini ifade etme anlamında yazdık bunu.

Odun hammaddesini kullanan özel sektöre kendi ormanlarını kurması hususunda yasal düzenlemelerin yapılması ve desteklenmesi. Bildiğiniz üzere, sizin Bakanlığınız döneminde Özel Ağaçlandırma Yönetmeliği'ne böyle bir şey koymuştuk; yıllık 25 bin metreküp odun üretimi yapan firmalara özel ağaçlandırma sahalarının endüstriyel plantasyon alanında verilmesini yazmıştık fakat bunun çok bir yansımasını alamadık çünkü burada sektör genelde ceviz ve badem ağaçlandırmasına yönelik Orman teşkilatına geldi. Fakat son yapılan bir düzenlemede bunun önü biraz daha açıldı; endüstriyel ağaçlandırma yapmak isteyen kurum, kuruluş ya da odun üretimi yapan herkese öncelik verildi ancak henüz uygulamada bununla ilgili özel sektörden çok ciddi bir talep gelmedi. Yine de biz bunu burada ifade etmek istedik.

Ahşap kullanımının yaygınlaştırılması, standartlarının belirlenmesi ve ahşap yapı mevzuatının düzenlenmesi. İlgili kurumlar tarafından daha önce MAPEG'e bildirilen maden izni verilmesi sakıncalı olan kısıtlı alanlara ilave olarak erozyon, sel, heyelan ve çığ gibi risklerin bulunduğu alanların da MAPEG'e bildirilmesi, kurumların bu tür risk oluşturan alanları sürekli güncellemesi, mevcut Maden Yasası'na göre maden ruhsatı verilirken bu alanların dikkate alınması, MAPEG tarafından ruhsat alanı ihalesi ilan edilmeden önce bütün kurumlardan görüş alınması ve Maden Yasası ile yönetmeliğinin çevreci bir yaklaşımla gözden geçirilmesi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Arkadaşlar, bu çok önemli; yani Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü rastgele, bilmeden, harita üzerinden bir alana ruhsat veriyor.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neticede o alan korunan alan oluyor veya başka bir şey, özel orman oluyor vesaire vesaire. Neticede ruhsat verdiği kişi ile ilgili kurumlar arasında çatışma ortaya çıkıyor boşu boşuna. Dolayısıyla, öncelikle şunu teklif etmiştik biliyorsunuz: Eğer bir ruhsatı alanın ihale edecekse bütün kurumlardan izin alsın, ondan sonra ihale etsin; ne yapacaksa veya ruhsat verecekse, ondan sonra ruhsat versin.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Dolayısıyla, iş adamları ile kurumlar arasındaki çatışmayı da böyle önlemiş oluruz; bunu özellikle yazın yani.

Yani bir kurumun bilmediği bir yere ruhsat vermesi çok yanlış oluyor. Bunun sıkıntısını ben yaşadım çünkü Gelibolu Millî Parkı'nda ruhsatlar verilmiş. Yani burası millî park, insanlar proje hazırlamış, yatırım yapmış, ön yatırım, yani neticede yaptığı işler boşa gitti.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet, efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani bunu da özellikle kayda geçin ki bunu da resmen bildirelim.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Başüstüne efendim.

Efendim, zaten MAPEG'e biz gen koruma ormanları, korunan alanlar ve muhafaza ormanları önceden bildiriyorduk ama biz ilave olarak buna sel, çığ, heyelan ve erozyonla ilgili sahaların da bildirilmesini önerdik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

Şimdi, biliyorsunuz biz bu konuda bütün Türkiye'nin haritasını çıkarmıştık benim Bakanlığım döneminde, ruhsat verilemeyecek alanları bildirmiştik; buna bu tür alanları da ilave ederseniz... Dolayısıyla harita üzerinde coğrafi bilgi sistemi var, kurmuştuk; bütün Türkiye avucumuzun içindeydi. O sistem çalışıyor mu bilemiyorum, olmazsa bu sistem çalışsın, ona göre; kurumlara ruhsat verilebilecek orman açısından, Doğa Koruma ve Millî Parklar Genel Müdürlüğü ve Bakanlıktaki diğer birimler açısından bu bildirilsin.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Başkanım, o haritaya uyuyorlar ama biz bunları ekleyelim istedik, bir de sizin Komisyon toplantıları sırasında sık dile getirdiğiniz ruhsat almadan önce kurumlara görüş sorma hususunu da burada özellikle ifade ettik.

“Maden sahalarının rehabilitasyonu, restorasyon projesi, keşif bedelinin saha tesliminden önce veya izin süresi sonuna kadar her yıl, bir yıla tekabül eden miktarının her yıl taksit hâlinde OGM hesabına yatırılması” dedik. Aslında Çevre ve Şehircilik Bakanlığına belli bir bedel yatırıyorlar, rehabilitasyon amacıyla OGM'ye vermek için, Orman Genel Müdürlüğüne fakat bu bedel çok cüzi bir bedel Sayın Bakanım. Dolayısıyla, biz burada belirlenen rehabilitasyon projesinin bedelini, keşif bedelini, belki bu bedel çok yüksek gelebilir ama en azından her yıl yıllık kiraya ilave şeklinde idareye yatırılırsa idarenin en azından bunun sonunda rehabilitasyon yapma adına eli çok daha rahat olmuş olur.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru da madencilerin “Dünyada ormanlara en çok payı Türkiye'de ödüyoruz.” diye böyle itirazları var. Bence de rehabilitasyon ormandan talep ediyorsa onu, o parayı ödemesi lazım diye düşünüyorum.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Fakat bunun da makul olması lazım, yani yıllara sari şekilde peyderpey alırsak...

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Bunu öyle düşündük zaten, belki ilk tesis kuruyor, yatırım yapıyor, birden çok yüklü bir meblağ belki onun yatırıma da engelleyici unsur teşkil edebilir ama yine de biz parayı yıllık kiraya endekslenerek şekilde artırmayı önerdik.

Maden sahalarının denetim ve kontrolünde orman bölge müdürlükleri tarafından yapılan denetimlerin yanı sıra ruhsat ve izin veren kurumların temsilcilerinden oluşan valilik koordinasyonunda teknik bir heyet vasıtasıyla periyodik denetimlerin yapılması. Bu da belki diğer uzman gruplarca valiliğin de kontrolünde farklı bir... Çünkü kurum bununla ilgili zaman zaman olumsuz eleştiriler alabiliyor, bu eleştirileri minimize etmemiz anlamında böyle bir önerimiz de oldu Sayın Bakanım.

Orman içi ve kenarındaki mesken ve işyeri ruhsatlandırmalarında yangın güvenliği açısından gerekli yasal düzenlemelerin yapılması. Sayın Bakanım, bununla ilgili birlikte bir sorun da yaşadık; biliyorsunuz, Trakya’da bir ormanlık sahada vatandaşın arazisi var orman içinde, patlayıcı madde deposu ruhsatı almış.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet maalesef.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Allah’tan Emniyet Müdürlüğü “Alanı da bize getir.” deyince Ormana değdi; bize gelince de -siz de malumlarınız biliyor- o izni vermedik. Emniyet o şeyi istememiş olsaydı, ormanın en orta yerinde böyle bir tesis kurulmuş olacaktı. Aslında belediyeler yeni imar planları düzenlenirken kuruma soruyor, sadece orman sınırıyla ilgili bilgileri soruyor hâlbuki orman yangınlarıyla ilgili oluşabilecek olumsuzlukları, orada yapılacak tesislerin ormana ne tür zararlar verebileceğini sormuyorlar; öyle bir şey yok.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Aslında ormanı şuna da dâhil etmemiz lazım: Ormanın, böyle orman içinde kalmış bir alanı 2/B’den aldığı paralarla istimlak edip onu orman hâline getirmesi lazım, neyse; istimlak edip veya en azından ona ağaçlandırma, özel ağaçlandırma için bir izin vermesi lazım.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Olabilir, evet efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani o daha uygun olmaz mı?

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Daha uygun olur efendim, onun da işine gelir zaten efendim çünkü yapacağı işini de yapamıyor kendine ait bir mülkiyette; belki de o sebeplerden dolayı herhangi bir icraatını da yerine getiremiyor bu sebeple.

Ormana bitişik tarım alanlarında anız yakmanın yasaklanması...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani ormanlarda çok küçük alanlar var, bütünlüğü bozuyor; bunu, belli bir küçüklükte olanları istimlak edip ormana dâhil etmek çok büyük fayda sağlar diye düşünüyorum.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Başüstüne efendim.

Ormana bitişik tarım alanlarında anız yakmanın yasaklanması, sıkı denetiminin yapılması ve müeyyideler uygulanması. İstilacı türlerin ülkemize girmesini önlemek için orman bitkisi ve orman ürünlerine yönelik karantina uygulamalarında ve gümrüklerde inspektör olarak orman mühendisi, orman endüstri mühendislerinin görevlendirmelerinin sağlanması, bu hususta Orman Genel Müdürlüğü’nün yetkili olması...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Başkan Yardımcısı Nevzat Ceylan toplantıya başkanlık yapacak. Müsaadenizle.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Devam edelim.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Teklif 2: Dünyada olduğu gibi ülkemizde de ormanlar ve orman ürünlerine olan ihtiyacın giderek artması ve çeşitlenmesi bu tabii kaynağın sürdürülebilir yönetimini ve mutlak korunmasını gerektirmektedir. Bununla ilgili tekliflerimiz iklim değişikliğinin olumsuz etkileri de dikkate alındığında ormanların yönetiminde ekosistem yönetimi yaklaşımı, doğaya uygun ormancılık ve katılımcı yönetim anlayışının hâkim olması.

Sayın Başkanım, siz bu hususu Komisyon toplandığında bayağı ifade etmiştiniz planlamanın bu ekosistem yönetimi esasına dayalı olmasını.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN - Evet.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – “Gelecekteki iklim koşullarına uyum ihtimali yüksek ve geçmişten beri iklim ekstremlerine dayanmış olan doğal yaşlı ekosistemler, yapılar ve doğal türlerin (iklim sığınakları, mikroklimalar, doğal yaşlı ormanlar ve gen kaynakları gibi) mutlaka korunması. Kurak ve kuraklaşma riski olan bölgelerde yapılacak olan ormancılık faaliyetlerinde özellikle meşe, ardıç ve benzeri gibi türlerin muhafaza edilmesi. Bu türleri barındıran hassas ekosistemlerin korunması.”

Yine Sayın Başkanım, bu ifadeler hem sizin hem de sayın vekillerimizin, birçok hocamızın sunumlarında önerdikleri ifadelerdi.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Doğru.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – “Çok önemli genetik kaynaklar olan kalıntı meşcerelerin korunması ve devamlılığı için her türlü tedbirin alınması.”

Biz burada doğal yaşlı ormanlardan ayrıca buna ayrı bir paragraf açtık çünkü meşcere boyutuna kadar indirelim istedik -biliyorsunuz, meşcere 0-5 hektara kadar olan topluluklar yani 5 bin metrekare-oraya kadar biz bunu indirgedik ve bu tür kalıntı meşcerelerin de doğal yaşlı ormanların dışında bunların da muhakkak korunmasıyla ilgili tedbirlerin alınmasını ifade ettik.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Doğru, doğru bir tespit Başkanım.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – “Kurumsal hafızanın korunarak sürekliliğin sağlanması için bölgesel tecrübelerin göz ardı edilmemesi. Özellikle ağaçlandırma, fidanlık ve yangınla mücadele konularında uzmanlaşmış personelin mümkün olduğu kadar benzer yörelerde aynı uzmanlık alanlarında görev yapmasının sağlanması.”

Sayın Başkanım, siz de çok iyi biliyorsunuz, güney ve Ege ormancılığı ile Karadeniz ormancılığı birbirinden 180 derece farklı. Ağaç türleri, yapacağınız ormancılık hizmetleri, yangınla mücadelenin çeşitliliği, farklılığı gibi. Dolayısıyla burada biz yangın konusunda, özellikle sivil kültür konusunda uzmanlaşmış arkadaşların farklı bölgelere gitmeden aynı bölge içerisinde veya benzer bölge içerisinde muhakkak muhafaza edilmesinin sağlanmasını öneriyoruz çünkü üniversiteler de bir okul ama Orman Genel Müdürlüğü, orman teşkilatı da bir okul. Siz burada yıllarınızı veriyorsunuz, birçok tecrübeyi üzerinize alıyorsunuz, yetişiyorsunuz -tabiri caizse- kızılçamın uleması oluyorsunuz, sonra kayına gönderiyorsunuz. Dolayısıyla bu ciddi sıkıntılar yaratabiliyor. Bunu bu manada ifade etmek istedik.

“Moleküler ıslah çalışması yapılmış, orijin ve aile birlikleri belirlenmiş tohumlardan fidanların üretilmesi, özel sektör ile işbirliği yapılarak ülkemizin orman fidanı üretim ve pazarlama merkezi hâline getirilmesi.

Tespit 3: Fosil yakıtlarla ortaya çıkan sera gazlarının, özellikle karbondioksitin en büyük yutağı olan ormanların tarım alanlarına dönüştürülmesi, insan ihtiyaçları için kesilmesi, orman yangınları ve insan yerleşimlerine açmak suretiyle azalmasıyla orman alanlarının daralması söz konusudur.”

Bu tespitimiz geçmişten 2100 yılı sürecinde, iklim değişikliği sürecinde olabilecek etkilerle ilgili yani bugüne has değil, gelecekle ilgili endişelerimizi ifade ediyoruz.

“Bununla ilgili tekliflerimiz de yeni karbon yatakları oluşturmak ve karbon tutumu miktarını artırmak için orman alanlarının oranını artıracak yöreye özgü doğal ve karışık türlerimize öncelik verilerek rehabilitasyon ve ağaçlandırma çalışmalarımıza hız verilmesi. Tarım ve Orman Bakanlığı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığının tüm yurtda uygulamaya koyduğu arazi kullanımı, arazi kullanım değişikliği ve ormancılık sektöründe azaltım ve uyum çalışmalarının sayısının artırılması. Karbon

miktarının ülke bazında daha kapsamlı belirlenmesinde veri sağlaması beklenen ve orman ekosisteminin sürdürülebilir yönetimi açısından önemli ve gerekli olan uluslararası standartlara uygun ulusal orman envanterinin bitirilmesi.”

Pilot olarak 2 bölgede yapılmıştı, Beypazarı ve Nallıhan’da. Bunun tüm ülkeye yayılması anlamında ifade ettik.

“Tespit 4: Üretimin orman varlığına, dolayısıyla karbon stoklarına olumsuz etki yaratacak ölçüde yapılması, orman izinlerinin kolayca verilmesi orman ekosistemine geri dönüşü mümkün olmayan zararların oluşmasına neden olabilmektedir.

Tekliflerimiz: Odun üretiminde ekosistemin korunması ve sürdürülebilirliğin sağlanması konularındaki hassas dengenin günlük politikalarla değil, detaylı araştırma projeleri, inceleme raporları ve süreçlerle sağlanması. Ülkemizde karbon stoklarının korunması ve artırılmasına yönelik stratejiler yanında son yıllarda artış gösteren orman ürünleri üretim alanlarının ve miktarlarının yeniden gözden geçirilmesi. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı ile koordineli hâlde en uygun ülke politikasının belirlenmesi ve buna göre hareket edilmesi. Ormanlarda üretim faaliyetlerinin mümkün olduğunca küçük alanlarda yapılması, özellikle kuraklık riski yüksek olan alanlarda üretim faaliyetlerinin arka planda tutulması.”

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN - Bu “küçük alan” dediğiniz nedir, onu bir açar mısınız?

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Siz de biliyorsunuz büyük alanlarda yapılan tensil çalışmalarında, özellikle bakımlarda çok ciddi sıkıntımız yok bu manada ama tensil çalışmalarında, daha küçük yapraklı türlerde, göknar ve ladin gibi hassas türlerde biz bunu yapıyoruz ama kızılçam ve sarıçam türlerinde çok büyük alanlarda tıraşlama ya da büyük saha siper gençleştirme yerine, daha küçük alanlarda tıraşlama değil de büyük saha siper gençleştirmeyi öneriyoruz biz burada.

OTURUM BAŞKANI NEVZAT CEYLAN – Anladım.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Dar alanlarda yapılsın yani 80-100 hektarlık alanlar değil de onar, yirmişer hektar gibi düşük alanlarda yapılması.

“Tespit 5: Havzalarımızda var olan kaynak bozulumu dikkate alındığında toprak muhafaza, tabii kaynakların rehabilitasyonu ve tabii afet sahalarında uygun önlemlerin alınması, ormanlarımızın ve korunan alanlarımızın miktar ve kalite açısından iyi duruma getirilmesi gereklidir.

Tekliflerimiz: Kurak ve yarı kurak alanlarda su stresinin azaltılması ve ormanların sağlıklı gelişmesi amacıyla meşcere bakımlarının iklimdeki değişimlerin göz önüne alınarak yapılması. Özellikle genç meşcereler başta olmak üzere, orman bakımlarının mutlaka aksatılmadan yapılması ve gençleştirme çalışmalarının iklim değişikliğine uyumlu bir şekilde yürütülmesi.

Kurak ve yarı kurak alanlarda ormancılık faaliyetleri esnasında arazi bozulumunu engellemek için orman toprağı ve her türlü bitki örtüsünün korunması.

Maki alanlarının işletme politikasının yeniden gözden geçirilmesi. Ekosistemin doğal yapısının bozulmadan uygun alanlarında yani maki alanlarının bozuk olan açık uygun alanlarında yöreye uygun türlerle bitkilendirme ve rehabilitasyon çalışmalarının yapılması.

Ekosistem direncini artırmak için tür çeşitliliğinin yüksek tutulması. Monokültüre yani tek tür ve aynı yaş ve alana yabancı türler getirmeye dayalı çalışmalardan uzak durulması. Özellikle orman altı floranın yayılımına destek olunması.

Orman köylüsünün ormanın üzerinde olan olumsuz etkilerini azaltmak için beklentilerini karşılayacak yeni yaklaşımların aranması, bunların desteklenmesi ve gerektiğinde diğer ilgili kurumlarla koordinasyonun sağlanması.”

Sayın Bakanım, siz de ifade ettiniz, 2 inek vermek, 4 koyun vermek çok ekonomik gelmiyor ama sizin çok güzel bir örneğiniz var, müsaade ederseniz, ondan bahsetmek istiyorum. Biliyorsunuz, 2007-2008 yıllarında Edirne Değirmenyeni köyünde 500 dekar bir yeri biz köylüye ceviz için verdik, sonra badem için ona 100 dekar daha ekledik, 2014-2015’li yıllarda bunlar ürün arıyorlardı buradan. O sahayı biliyorsunuz, hane başına eşit dağıttık. Hane başı aylığı yaklaşık 3.000-3.500 liraya gelen bir gelir elde eder pozisyona düşmüşlerdi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, evet.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Dolayısıyla bu ve benzeri projelerle orman köylüsünü hem orada tutmak hem de ekonomik kazanç sağlamak anlamında bunu öyle ifade ettik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O zaman ben onun hikâyesini anlatayım da kayda geçsin, çok önemli olduğu için müsaade edersiniz anlatmak istiyorum.

Efendim, bir tarihte Suakacı Barajı vardı. Bulgaristan’la uzun müzakereler yaptık, aslında son şekle getirdik, her şeyi tamamladık ama Bulgar Hükûmeti maalesef işi savsakladı, yapamadık. Orada Tunca Nehri boyunca yerinde inceleme yaparken... Ben bir proje yapacağım zaman yerini görmeden asla karar vermem, mutlaka her yere gitmişimdir, basmadığım yer yok.

Şırnak dâhildir Sayın Vekilim, Şırnak’a kaç defa geldik. “Mijin kaynaklarından suyu getirmek mümkün değil.” dediler, “mümkün” dedim, onun çözümünü ben bulmuştum.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Hâlâ o suyu kullanıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hâlâ o suyu kullanıyorsunuz Allah’a şükür. Şimdi, dolayısıyla tam giderken orada köylüleri gördük kahvede oyun oynuyorlar. O zaman sigara yasağı yoktu, dumanaltı olmuşlar. O zamanki genel müdürüme dedim ki “Git, bak şu arada bozuk bir orman alanı var. Burada biz bunlara ceviz ormanı kuralım.” O zaman Orman Genel Müdürlüğümüzde ağaçlandırmadan sorumlu arkadaş gitmiş, kafasını kaldırmıyor, hem oyun oynuyorlar hem de... Demişler ki “Ya, size bir ceviz ormanı kuracağız.” “Nasıl kuracaksınız? Para yok bizde.” “Parasız, size vereceğiz.” “E, masraf kimden?” “Masraf da devletten.” Onun üzerine birisi merakla başını kaldırmış “Kaç yıllığına vereceksiniz?” demiş. “Kırk dokuz yıl.” deyince “Az değil mi be ya?” demiş. (Gülüşmeler) Ondan sonra ben “Git, onlara söyle, kendisinin doksan dokuz yıl yaşayacağına dair noterden bana senet getirsin, ben de onu doksan dokuz yıllığına vermezsem bana Veysel Eroğlu demesinler.” dedim, espri yaptım. Bunun üzerine “Bakanımız gelirse biz kabul ediyoruz.” dediler. Neyse, zorla gittik, ben de ilk cevizi, 3 yaşında aşılı ceviz fidanı diktim, güzel bir orman oluştu, herkes çok memnun ve üç yıl sonra, tam oradan, Kırklareli’nden Edirne’ye geçiyorum, baktım şoför yanlış bir yere girdi. Dedim ki “Yanlış yere giriyorsun.” “Efendim, yol bozukmuş.” falan diyor. Meğerse ormanla anlaşılmışlar, beni tam oraya, Suakacı köyü...

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Değirmenyeni Köyü.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Değirmenyeni köyüne götürmüşler. Bütün köylü ayakta, davul zurna ile karşıladılar, dediler ki “Biz kahveyi falan kapattık, yılda aile başına 30-36 bin lira para geliyor cevizden.” Ve cevizi de biliyorsunuz, ithal ediyorduk, çok güzel cevizler oluşmuş. Ben de heyecanla kendi diktiğim ağacı buldum, bir tane ceviz orada toplamadan unutulmuş, onu kopardım, getirdim, makamda aşağı yukarı iki ay falan bekledi, sonra dayanamadım kırdım yedim, hayatımda yediğim

en lezzetli ceviz bu. İşte bu, yani orman köylülerine bu şekilde destek verilmesi lazım. Daha önce ormanlara vatandaş giremiyordu. Ya, tamam da, özellikle orman arazilerini gelir getirici tür diye bütün köylüler için Türkiye’de eşit bir şekilde kura çekerek köylülere bunları iki üç yıl bakım, dikimini yaparak bunları dağıttık, çok faydalı oldu. Yani buna devam edilmesi lazım.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir de o köyleri böyle 2 tane inek değil, arkadaşlar, belli bölgede ne gerekiyorsa koyun, inek, onun altındaki özellikle işleme tesislerinde veya özellikle toplama tesislerini, soğuk hava tesislerini falan yaparak ona göre planlamak lazım. Yani 2 tane inek vererek mesele bitmiyor yani o köy kredilerinin bunun bu noktada bütçesinin artırılması gerekir diye düşünüyorum. Yani bunu da not olarak şey yapalım. Yani orman köylüsünü yerinde tutmak... Geliri en az olan köylü orman köylüsü. Dolayısıyla onlara hem istihdam hem birtakım ilave gelir kaynakları, hem ormanda imkânlar vermek, onları yerlerinde yaşatmak çok önemlidir.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet, başüstüne efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mesela Ilısu köyünde yaptığımız “zone” bütün yabancı kurum ve kuruluşlar dedi ki “Siz buradan Kürtleri başka yere süreceksiniz.” “Hayır, Kürtler bizim kardeşimiz, öyle bir şey yok. Biz orada en güzel yeri yapacağız.” dedik ve bin metrekaşe üzerine 2 katlı muhteşem villalar yaptık, hatta villaların alt katını ahır olarak kullanacaklardı, sonra o kadar güzeldi ki Sayın Mehmet Şimşek geldiği zaman ona dediler ki “Ya, biz söyleyemiyoruz, biz burayı ahır olarak istemiştik, Bakana söyle de yukarıda ahır yapsın.” diye. Biz de çok modern, Türkiye’ye örnek olacak bir ahır yaptık. Yani topluca böldük onları, yukarıda, aynı zamanda gazı topladık, metandan elektrik ve doğal gaz üretilip onu da kullanıyorlar. Türkiye’deki en muhteşem köy Ilısu köyü oldu. Üstelik onlara gelir getirici yukarıda ormandan da yer verdik, hem onlar işliyorlar, hem çalışıyorlar, hem güzel bir konut sahibi oldular yani. Bu şekilde bütün köylerimizi bana göre modern köyler hâline getirmemiz lazım Türkiye’de. Köyleri yaşanabilir hâle getirirsek büyük şehirlere göç de azalır. Bu bunun için yaşanılabilir bir yer, bütün imkânlar, sağlık imkânları, okul imkânları vesaire sağlarsak bütün köylerde, bir de gelir seviyesini yükseltirsek şehre niye gelsin adam? Onu da dikkate alalım. Buna da Ormana, bu konuda Ormana çok önemli bir vazife düşüyor, onu da özetle belirtmek istiyorum.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Tamam efendim, başüstüne.

“Tespit 6: Ülkemizde erozyonla denizlere ve göllere taşınan toprak miktarı 1970’li yıllarda yaklaşık 500 milyon ton iken 2018 yılı itibarıyla 154 milyon tona indirilmiştir. 2023 yılındaysa 130 milyon tona indirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşabilmek için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.” Bu, aynı zamanda çölleşmeyle mücadelede de bu tespitlerimiz var, biz burada uygulama safhasındaki tekliflerimizi gündem edeceğiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, tabii.

Şimdi, Zekeriya Bey, bunları teker teker okumaktan ziyade özetlesen daha iyi olur.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Tamam, başüstüne efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çünkü neticede zaten bunları gönderdiniz. Daha önce geldiği için okuyup müzakereye açmış oluruz. Özet söyle yani, teker teker hepsini okursan çünkü daha sunum yapacaklar var.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Başüstüne efendim.

Ağaçlandırma ve erozyon kontrolünde ağaç özellikle doğa o yöreye uygun türlerin seçilmesi, İç Anadolu ve Doğu Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde oyuntu erozyonları var, bunlarda özellikle otlandırma çalışmalarının setler hâlinde yapılması, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde etkisini muhtemelen daha kuvvetli göstereceğini tahmin ettiğimiz iklim değişikliğinin ilerleyen süreçte uyumlu ağaç türlerinin yaşamlarını sürdürebilmeleri için göçlerini kolaylaştıracak aynı türe ait tohum ve fidanların daha yüksek alanlara şimdiden örnek alanlarla dikilerek hazırlık yapılması.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, yalnız hepsine Tarım ve Orman Bakanlığı yazıyorsun ama bunu yapacak kurumları ayırsan daha uygun olur.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Orman Genel Müdürlüğü.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunun yetkili müstakil kanunu var, her şeyi var. Orman Genel Müdürlüğüdür.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Başüstüne efendim, onu o şekilde düzeltelim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Değil mi efendim? Yani Bakanlığın bir şeyi yok ki.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Tamam efendim, biz onu öyle düzeltelim.

“Tespit 7: İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla ormancılıkla ilgili konularda uyarı ve izleme sistemleri tamamlanmalı ve ülkemizde eksiklik duyulan konularda AR-GE projeleri geliştirilmelidir.”

Ormanların iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine daha dirençli hâle getirilmesi sağlanarak yeni ormancılık sistemleri geliştirilmesi, iklim değişiklikleri senaryoları dikkate alınarak öncelikli türlerde sıcaklık, kuraklık ve don stresi gibi adaptif karakterler içeren bitki fizyolojisi çalışmaları ile moleküler ıslah çalışmalarına ve buna ait senaryoların tahmin edilerek uygun alanlarda deneme seyirlerinin kurularak takip edilmesi. Uzun dönemli deneme serileri çalışma sonuçları değerlendirilerek hangi bölgelerde hangi tür orjinlerin uyum sağladığı ortaya konularak orjin ve aile birliklerinin belirlenmesinin ve iklim değişikliği zararından en az etkilenen tohum kaynaklarının tespit edilerek ağaçlandırma çalışmalarında bunların kullanılması. İklim değişikliğinin odun dışı ürün ve hizmetlere olan etkisini azaltmak ve orman köylülerinin gelir seviyelerini yükseltmek için tıbbi aromatik bitkilerin çeşitlilik ve miktarı ile katma değer oluşturulması konularında özel sektör, bilim insanları ve kamu iş birliğiyle AR-GE projelerinin yapılması. Burada efendim, hakikaten köylülerin tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili odun dışı bilgilendirilmesi lazım. Şöyle bir örnek vereceğim: Kırklareli Vekilimiz yoktu, Kırklareli yöresinde ayı mantarı dediğimiz, bolet mantarı dediğimiz ve halkın, orman köylüsünün çok büyük bir girdi sağladığı ürünü maalesef hasat tekniğinin çok iyi yapılmamasından dolayı, kilosu 100 lira değerinde -bugünün rakamıyla söyleyeyim- olan bir şeyi, hasat tekniğine uyulmamasından dolayı 10 lira gibi bir bedelle veriliyor. Dolayısıyla bu, eğitimden geçen, hasat eğitiminden geçen bir şey. Yine, İstanbul’da çiçekçilerin çok önemli bir ürünü olan tavşan memesinde özellikle Şile ormanlarında, Çatalca ormanlarında çok var hasat tekniğini çok iyi yapamadıkları için çok ciddi bir gelir sağlanmadığı gibi... Siz de biliyorsunuz, bununla ilgili Afyonkarahisar’da tıbbi aromatik bitkiler merkezi yapıldı ve Türkiye’de dünyada olmayan bir merkez, buradaki amaç bilimsel araştırmaların ayağı olmasıydı, ikincisi de vatandaşlara bu manada bir eğitim verecek bir merkez olmasıydı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Öncü olmasıydı.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Bunun çok ciddi bir ele alınması, belki de bu tür ürünlerin yani odun dışı ürünlerin bu manada hasılat rapor planlarının yapılıp uygun hasadının olduğu zaman gerçekten Türkiye’nin çok ciddi bir odun dışı girdisinin sağlanacağını ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, şimdi şöyle yalnız: Orman Genel Müdürlüğünün -hakikaten onu çok korumuştuk, kollamıştık- drman araştırma merkezleri var, değil mi?

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, bunların bölgeye göre bu konuları ele alıp incelemeleri lazım diye düşünüyoruz. Gerekirse uzmanları oraya yönlendirip bu bilgilerin daha da geniş şekilde araştırılması lazım yani.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Kesinlikle, doğru söylüyorsunuz efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Oraya sadece TOB yazarsan -Tarım ve Orman Bakanlığı- olmaz.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Onu biz genişleteceğiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hatta Orman Genel Müdürlüğünün ilgili birimleri... Hatta bunu bir genelge olarak, belki bir tavsiye olarak da belirtmemiz lazım.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Başüstüne efendim, çok önemli efendim bu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Araştırma kuruluşları ne yapıyor, Orman?

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Notumuzu aldık efendim.

“İklim değişikliğinin ormanlar üzerinde olan etkilerinin izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik faaliyetlerin artırılması, OGM tarafından yürütülen Ormanların İzlenmesi Programı’nın meşcere dinamiklerindeki değişimleri de tespit edebilecek şekilde genişletilmesi.

Hastalık ve böcek zararlılarıyla mücadelede uygulanan biyolojik mücadele yöntemlerinin artırılarak devam ettirilmesi, bu doğrultuda yeni yöntem ve tekniklerle hem yerli hem de yabancı orijinli istilacı zararlı organizmalarla mücadelede bilimsel temele dayalı tahmin, izleme ve erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi.”

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, karantinaya da çözüm bulmamız lazım. Biliyorsunuz, Tarım Bakanlığı ile Orman arasında karantina konusunda sürtüşme vardı yani biz dedik ki: “Ormanla ilgili bir ithal ürün geldiği zaman ormancı baksın.”

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Siz ayrıldığınızda o konuyla ilgili bir teklifimiz vardı efendim, o yönetmeliğe atfen bir teklifimiz vardı efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, onu da koyalım.

ORMAN GRUBU KOORDİNATÖRÜ ZEKERİYA MERE – Evet efendim.

“İklimle ilgili projeksiyonlar altlık olarak kullanılıp OGM tarafından bir çalışma başlatılarak değişen iklim sistemine göre ormanların yayılışındaki olası değişimlerin 2100 yılına kadar projeksiyonlar hâlinde gösterilmesi, bunu sağlayacak modellerin kurularak doğru simülasyonların seçilmesi, ormanların yayılışındaki değişimlerin izlenmesi ve gelecekte orman ekosisteminin nasıl şekilleneceğinin senaryolar hâlinde ortaya konulması.

Öncelikle iklim değişikliğine hassas olan ormanlık alanlardan başlamak üzere, orman ekosistemlerinin direncini artırmaya ve uyumunu sağlamaya yönelik tedbirlerin alınabilmesi için bilimsel projelerin sayılarının artırılması, proje sonuçlarının orman amenajman planlarına entegre edilmesinin sağlanması ve yapılan uygulamaların izlenmesi.

Ormanların üzerindeki iklim değişikliği kaynaklı baskının temel unsuru olan böcek ve yangın gibi unsurların da modellenmelerinin ve simülasyonlarının yapılması.”

Tespit 8: İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla iklim değişikliğine uyumlu ilgili toplumsal farkındalık, eğitim, tanıtım bilinçlendirme ve kapasite geliştirme faaliyetleri yeterli seviyede değildir.

Tekliflerimiz:

Yayın, tanıtım ve bilinçlendirme faaliyetleri kapsamında geniş kitlelere ulaşabilmek için yerel ve ulusal TV’lerin, radyoların yoğun şekilde kullanılması, özellikle reytingi yüksek televizyon dizilerinde ormanlarla ilgili yapıcı mesajlar verilmesi için çaba gösterilmesi.

Biz bununla ilgili bir çalışmada İstanbul’dayken yaptık efendim, küçük bir not olarak geçebilirsem. Bu çok seyredilen zengin kız, fakir oğlan dizisini ormanda çekmek istediler, biz de orada şart koştuk. Piknik yapılmasının usullerinin ve yanlış piknik yapılması sonucunda çıkacak orman yangınlarına atfen bir özel bölüm yaptılar orada. Hakikaten de çok öğretici oldu insanlara ama bunun çok yaygın bir şekilde... Orman teşkilatı gerçekten güzel çalışmalar yapıyor ama bunu dış paydaşlarımıza çok anlatamıyoruz, duyuramıyoruz, bu manada bunu ifade ettik.

Ormanların faydaları konusunda toplumun farkındalığını artırmak için eğitim, kamu spotu, film, broşür, belgesel, yarışma ve benzeri faaliyetlerin artırılması.

Orman köylülerinin programlar dâhilinde desteklenmesine devam edilmesi, ormancılıkta iş gücü verimliliğinin artırılmasını artıran eğitim faaliyetleriyle profesyonelleşmenin sağlanması.

Efendim, çok köylü kalmadığı için ormancılık faaliyetleriyle ilgili, ağaçlandırma, silvikültür, bakım çalışmalarıyla ilgili ciddi profesyonel ekiplerin, orman köylülerinin oluşturulmasına yönelik bir ifade bu anlattığımız.

İklim değişikliği konusunda yapılacak faaliyetlerin çeşitliliği ve yoğunluğu sebebiyle personel konusunda sorunlar yaşanmaması için uzman personel sayısının artırılması ve kurumlar içinde bu hususta birimlerin oluşturulması.

İklim değişikliğinin ormanlar üzerindeki etkileri ve ormanların iklim değişikliğine uyumu konusunda orman ve korunan alan idarecilerine, planlamacılarına yönelik eğitim, kapasite ve geliştirme çalışmalarının yapılması.

Evet, orman bölümü bu kadar efendim.

Doğa Koruma devam etsin mi efendim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu konu bitsin, soruları sonra alalım.

Burada ben bir şey söyleyeyim müsaade ederseniz.

Şimdi, efendim, tabii, Orman Genel Müdürlüğü, Meteoroloji okullara bazı eğitim çalışmaları yapıyordu. Orman teşkilatı da büyük bir teşkilat, onlar da okullara sırayla böyle bir eğitim verebilir. Ağaç dikme merasimleri oluyor biliyorsunuz, bütün okulların avlularında, bahçelerinde ağaç dikme yine devam ediyor mu, bilemiyorum, başlatmıştık “Okullar Hayat Olsun” diye. Bunun bütün Türkiye’de, okulları kapsayacak şekilde devam etmesi gerekir. Bunun da çocuklarla beraber, öğrencilerle beraber dikilmesi şarttır diye düşünüyorum. Bir de bunun uygun mevsimde... Biliyorsunuz, Dünya Orman

Günü vardı, biz bunu o tarihte yapıyorduk ama siz onu da değiştirdiniz, nasıl oluyorsa 11 Kasım'da ağaç dikiyorsunuz ama onlar tutuyor mu, onu da bilemiyorum tabii. Normal, Dünya Ormancılık Günü diye bir şey vardı.

Sayın Murat Bakan'a söz veriyorum.

Buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Arkadaşlar, teşekkür ederiz sunumunuzdan dolayı.

Sizden önce, Meteorolojideki arkadaşların sunumunu beraber seyrettik yani Türkiye'nin neyle karşı karşıya kaldığını hep beraber gördük. Dolayısıyla bu rapor tanzim edilirken, teklife öneriler yapılırken kurumu koruyucu değil, daha cesaretli raporlar yazmak lazım. Anadolu'da bir söz var: "Yavaş tükürüğün sakala zararı var." derler. Şu an çok ciddi önlemlerin alınması gereken bir noktadayız, iklim açısından acil durumdayız. Dolayısıyla ormanla ilgili alınacak tedbirlerin en kuvvetli tedbirler olması lazım ve bakın, burada iktidar partisinden, muhalefet partisinden hepimiz birçok konuda uzlaşıyoruz zaman zaman yani bu yaşanacak felaketi görüyoruz, o meteorolojideki felaketi. Dolayısıyla sizin de o cesaretle önerilerde bulunabiliyor olmanız lazım. Özellikle ben burada 100'ün üzerinde toplantı mı yaptık? Biliyorum kaç toplantı yaptık.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – 70 küsur oldu galiba.

MURAT BAKAN (İzmir) – İlk baştaki arkadaş söylemişti. Yani bu sunumlarda en çok eleştirilen kurum Orman Genel Müdürlüğü yani Orman Genel Müdürlüğü'nün ormana bakışı bir ağaç üretimi, kereste üretimi... -73 tane toplantı yapmışız- O bakış açısından kurtulması gerekir, bunun rapora yansımaları gerekir. Her şey mükemmel, Orman Genel Müdürlüğü çok iyi çalışıyor gibi bir şeyi ben doğru bulmuyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – 73 toplantı...

MURAT BAKAN (İzmir) – 73 tane toplantı yapmışız...

Bir de mesela, yine sizin sunumunuzda bir parça var ama yaşlı ağaçların kıymetinin ve ölü ağaçların kıymetinin ekosistem açısından bilinmesi gerekir çünkü o yaşlı ağaçlar ve ölü ağaçlar aslında o ekosistemi, orman ekosistemini koruyor. "Eğer hava böyle ısınmaya devam ederse iklim krizinin en önemli sonuçlarından birisi ormanların yaşam süresinin azalması ve boylarının kısalması." diyor iklim bilimciler. Biliyorsunuz, yaşlı ağaçlar da birçok kuş türüne ev sahipliği ediyor, aslında ormanın anaları gibi düşünmek lazım o yaşlı ağaçları, oradaki biyolojik çeşitlilik açısından da çok önemli. Ölü ağaçlar da birtakım zararlı böceklerin çoğalmasını önleyen parazitlere ev sahipliği yapıyor. Dolayısıyla ormana bakış açısının değişmesi lazım, iklim krizinin sonuçlarını engelleyecek ciddi tedbirlerin alınması lazım.

Bir de burada yapılan sunumlarda benim eleştireceğim şöyle bir bakış açısı var: "Bu kadar ağaç diktik. İşte, bu kadar orman kesildi ama bunun karşılığında bilmem ne kadar ağaç diktik." Bu, bunun yerini tutmaz, Türkiye'deki tüm ormanları da kesin, beş katı ağaç dakin, bu, ormanınız yok demektir yani bir ormanın yetişmesi, orada bir ekosistemin oluşması elli yıl, yüz yıl. Dolayısıyla ormandaki ağaç kesiminin o ekosistemin devamlılığını sağlayacak ölçüyü geçmemesi lazım. Bunu da belirtmek istedim.

Teşekkür ediyorum sunumunuzdan dolayı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Şimdi Ankara Milletvekilimiz Nevzat Ceylan Beyefendi'ye söz veriyorum.

Buyurun Sayın Başkan.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Ben önce teşekkür ederim arkadaşlarınıza, ekibinize. Güzel bir çalışma yapılmış, önce kutluyorum.

Murat Bakan Vekilimin söylediklerine aynen katılıyorum, onu da söyleyeyim.

Ben birkaç konuya değinmek istiyorum ve ilave görüşlerimi sadece bildirmek istiyorum ama şu anda bazı ilave görüşlerimi söylemek istiyorum.

Ahşap kullanımının yaygınlaştırılması maddesi var. Bunu Orman Genel Müdür Yardımcısı da söyledi burada. Ya, bunda endişem var. Ben ahşapçıyım aslında, isterim ki her taraf ahşap olsun, bütün binalar ahşap olsun, kesinlikle taraftarım ve en doğal yaşama ortamlarını ahşaptan sağlarız biz, bu çok doğru. Ama bu, ahşap kullanımını yaygınlaştırırken acaba Türkiye’deki ormanlarda “üretim” dediğimiz odun üretimini artırarak olacaksa bundan endişem var, onu söyleyeyim.

Diğer bir konu, ormana bitişik tarım alanlarında anız yakımının yasaklanması maddesi var. Aslında anız yakımının her tarafta yasaklanması lazım. Yani nerede olursa olsun, anız yakılması ekosistem için çok zararlı, aslında yasaklanan bir konu. Yakılmasından ziyade her tarafta yasaklanmasının vurgulanması gerekir diye düşünüyorum.

Şimdi, diğer bir konu, kurak veya kuraklaşma riski olan bölgelerde yapılacak olan ormancılık faaliyetlerinde özellikle meşe, ardıç ve buna benzer türlerin muhafaza edilmesi, bu türleri barındıran hassas ekosistemlerin korunması. Çok doğru bir madde bu, yüzde 100 katılıyorum. Tabii, meşe ve ardıç çok kıymetli ağaçlar fakat mesela yanında karaçam var. Şimdi, oradaki karaçamı da muhafaza edemezseniz böyle ekstrem yerlerde, orada da sıkıntı olur. Dolayısıyla bu meşe, ardıçla sınırlamamak gerekir ama meşe, ardıç da hepsinden daha kıymetli özellikle o bölgelerde; onu da vurgulamışsınız, teşekkür ederim.

Yine, tespit 5 bölümünde “gençleştirme” dediğimiz tensil çalışmalarının iklim değişikliğine uyumlu bir şekilde yürütülmesi. Çok doğru bir madde, katılıyorum. Ama artık dünya şunu tartışıyor: Bu, tabii tensil olsun mu olmasın mı? Yani tıraşlama kesimine varıyor arkasından, malumunuz. Bu tıraşlama kesiminin iyi tartışılması lazım. Acaba Türkiye’deki şartlarda; bu iklim değişikliğinde ve Akdeniz kuşağında olmamızın verdiği iklim değişikliğinden en çok etkilenecek kuşakta olmamızdan dolayı bu tıraşlama kesiminin ciddi manada gözden geçirilmesi ve tıraşlama kesiminden vazgeçilmesi gerektiğinin ben şahsen raporda yer almasından...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çevresinin de gençleştirilmesinin...

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Öyle yani gençleştirmenin sonu tıraşlamaya gidiyor Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – O tıraşlamadan da...

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Seyrekleştirmenin sonu...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Genç ağaçların daha çok yaptığını söylüyorlar, daha çok genç ağaçları tıraşlıyorlar.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Tamam da onu yapana kadar... O genç ağaçlar elli yılda oraya geliyor, diğer ağaçlar...

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Öyle bir şey de var yani bunu dengeli yapmak lazım, hem yenileri de yetiştirmek gerekiyor...

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – İşte hâkim görüş o. Hâkim görüş sizi etkilemiş Sayın Vekilim.

Şimdi, ormanlarda korunan alanlar arkadaşlar, yüzde 1,3. Şimdi, bu yeterli mi sizce? Yazmışsınız işte, yaşlı ormanlarda korunması gereken alanlar. Kalan ormanların korunması gerekir; doğru ama yani bu ormanlarda korunan alanların Türkiye’de 1,3 olması son derece yetersiz. Bu özellikle vurgulanması gereken bir konu. Korunan orman alanlarını ciddi bir şekilde artırmamız lazım. Bu şeyle de ters

düşüyor: Millî parkların yöneticilerinin tamamı ormancılardan oluşur, genel müdür, genel müdür yardımcısı, daire başkanları ve aynı şey gibi, eskiden, bu darbelerden önce Jandarma teşkilatına hep Genelkurmaydan giderdi generaller kontrol altında tutmak için. Sanki orayı da kontrol altında tutmak için bütün Orman Genel Müdürlüğünden üretime dönük arkadaşlar gidiyor oraya, oduna dönük çalışma yapan o tecrübedeki arkadaşlar gidiyor. Fakat millî park çok farklı bir şey, farklı bir bakış, farklı bir dünya görüşü.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi sunacak bakalım, Hayrettin Bey ne diyecek?

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Yani oradan şuna geleceğim: Hep ormancılar var yönetimde fakat korunan orman alanları az. Yani bu çelişki değil mi? Onun gözden geçirilmesi lazım ve vurgulanması lazım, korunan alanların ormanlarda artırılması lazım.

Üretim konusunu çok konuştuk, bu sene rekor bir üretim var, her yıl da katlandı. Ya, bu üretim artık böyle devam ederse ne olacak; ben endişe ediyorum. Niye endişe ediyorum? Şu anda dünyada hektar başına en çok üretim yapan Türkiye oldu, hektar başına 4 hektara çıktı. Malum, bütün ormanlardan biz eta alıyoruz, onun yüzde 60-65’ini güya üretiyoruz ama bizim üretim yaptığımız alanlar yüzde 40’ı geçmiyor. Yüzde 40’tan aldığınız zaman otomatikman hektar başına düşen miktar yükseliyor. 4 hektar dünya ortalamasının çok üstünde. Rusya ormanlarında 1 metreküp ki ormanı en fazla olan yer, Kanada ormanlarında öyle, dünya ortalamalarından da yüksek. Bunun vurgulanması gerekir diye düşünüyorum.

Diğer taraftan, yine söylemişsiniz ama vurgulamak açısından söylüyorum; ekosistem ormancılığına ciddi manada geçilmesi lazım artık. Bunun çok iyi bir şekilde vurgulanması gerektiğini düşünüyorum. Ama ayrıca yine yararlanmanız için görüşlerimi yazılı olarak da bildireceğim.

Ben çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Şimdi de Şırnak Milletvekilimiz Hüseyin Bey söz istedi.

Buyurun Hüseyin Bey.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle sunum için teşekkür ediyorum.

Tespit 2’de de geçtiği üzere -Sayın Başkanım, ben ara ara bunu biraz gündeme getirmeye çalışıyorum, hatta özelde de sizinle paylaşıyorum- mesela, son iki yılda özellikle Şırnak’ta Cudi

Dağı’nda, Gabar’da inanılmaz derecede orman kıyımları oldu, inanılmaz tahribatlar yaşandı ve bunu sürekli gündeme getirmeye çalışıyoruz. Neredeyse iki yılın sonunda, yakın bir dönemde orman bölge müdürlüğünün yaptığı açıklamayı da valilik paylaştı, iki yıldır hiçbir açıklama alamıyorduk, bilgilendirme de yapılmıyordu. Yine, bunda “tırışlama”, “gençleştirme” adı altında bir çalışma olduğu söyleniyor ancak şunu net bir şekilde söyleyeyim: Daha demin de bana görüntüler ulaştı, günde onlarca tır dolusu ağaçların kesildiğine ilişkin görüntüler yine tarafımıza ulaştı ve bu, yaklaşık -dediğim gibi- iki yıldır sürüyor. Özellikle mülkiyeti köylülere ait olan kısımlarda da, yoğun ağaçlık olan yerlerde de işte “güvenlik” adı altında bu ağaçların kesimi köylülerden talep ediliyor ve mülk sahibi bunu yapmadığında da bu sefer 70 kişilik bir... Şenoba beldesinin korucubasının çalışanları olan, bir kısmı da güvenlik korucusu olan ekip, yaklaşık 70 kişilik bir ekip bu kesimleri yaklaşık iki yıldır yapıyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Nerede?

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Şırnak’ta Cudi Dağı’nda ve Gabar’da. En son, mesela Besta bölgesi dediğimiz bölgede bu kesilen ağaçlar yine şu an taşınıyor; daha demin görüntüler bana geldi. Bu, Komisyonumuzun da çalışma alanına girdiği üzere, bu meşe ağaçlarının, işte yutak alanların,

ormanlık alanların korunması gerektiği durumlarını tartışırken, hâlâ bu konuda maalesef ki bu durumun devam etmesi hem hepimizi üzüyor hem bölge halkını da geriyor açıkçası. Bunu net bir şekilde de söylemek istiyorum çünkü maalesef ki ilgili makamlar ne görüşme taleplerimize cevap veriyor ne de halkın bu kadar tepkisine rağmen gerekli bir açıklama yapma gereği dahi duymuyorlar. Önceki sunumda Türkiye’deki mevsimlik sıcaklık projeksiyonlarına da baktığımızda, işte mevsimlik yağış projeksiyonlarına da baktığımızda, önümüzdeki dönemler için, özellikle Güneydoğu için nasıl daha fazla bir kuraklık, sıcaklık beklenildiği durumu da göz önüne alındığında... Sayın Başkanım, bunu Komisyonla paylaşmamın temel amacı, özellikle sizin bilginize sunayım ve bu duruma ilişkin gerçekten de bir iletişim kanalının açılması, bu konuda bazılarının ticari rant alanı olarak gördüğü bu noktayı... Çünkü dediğim gibi, köylülerin icazet vermediği yerlerde bile, mülkiyet kendilerine ait olmasına rağmen bile kesimler yapılıyor. Bir güvenlik kulübesi yapılacak örneğin, 3 kilometre yarı çapındaki bütün ağaçlar kesiliyor. Sadece Cudi’de bir yılda 30 orman yangını meydana geldi ki çoğuna bire bir ben de şahit oldum. Bu yıllardır böyle, 90’lı yıllardan beri her yıl düzenli olarak birçok yerde yangın olur ama son iki yıldır yangınla birlikte bu sefer kesimler de başlamış durumda. Bu durum en azından -dediğim gibi- hem yapılan sunumlarda da işte bu kuraklık durumu, bu sıcaklık projeksiyonları, yağış durumu falan da göz önüne alındığında, hakikaten yapılan... Mesela, şu an 5-6 derece sıcaklık beklenen dönemde bu gidişle devam ederse çok daha fazla olacağını net bir şekilde söyleyebiliyorum. Onun için öyle ümit ediyorum ki hep birlikte buna karşı en azından bir şey yapabiliriz.

Teşekkürler.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, Hüseyin Bey, yalnız şunu ifade edeyim: Biz o bölgedeki insanların gelirini artırmak için orman alanlarından gelir getirici, hatta bazı bölgelerde -Diyarbakır’da, Siirt’te falan vatandaş ormandan dikerek- bazı ağaçları da özellikle aşılacak suretiyle; Antep fıstığı üretme imkânı sağladık. Çok büyük gelir imkânı sağlandı ama bu konuyu takip edelim.

Kesim görüyorsunuz sadece orada değil her yerde yapılıyor. (Komisyon sıralarından sesler) Yani kasıtlı olacağını tahmin etmiyorum çünkü hakikaten dikkat ediyoruz. Bir yangın çıktığı zaman süratli şekilde intikal ediliyor. Kaldı ki artık terör de bitti biliyorsunuz yani çok şükür Türkiye’de PKK terör örgütünün artık her şeyi kesildi, katılım da hemen hemen bitti sayılır. Geçmişte çok büyük sayıda katılım oluyordu terör örgütüne ama şimdi bu sayı 10’lar hanesine indi yani gerçekten sevindirici. Biz de o bölgeye çok büyük destek verdik yani inanın oradaki yollar bizim Balıkesir’de köy yollarında yok, hepsi sıcak asfalt, mükemmel, konutlar yapıldı, büyük destekler verildi, verilmeye devam ediliyor. En büyük yatırımlar GAP’a yapıldı, onu özetle vurgulamak istiyorum.

Orman teşkilatı da baksın oraya, gelir getirici en azından orman kurulması konusunda vatandaşlara, bir kura çekip oradaki vatandaşlara verelim. Ben bunu Diyarbakır’da, Siirt’te, pek çok yerde uyguladım, hatta Ilısu köyünde uyguladık, Hasankeyf’te uyguladık yani bunu yaparsak gelir artışı olur diye düşünüyorum.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Sayın Başkanım, şunu eklemek istiyorum. Dediğim gibi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam arkadaşlar.

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Tartışma konusu açmak için söylemiyorum ama dediğim gibi güvenlikçi bakış açısı, bununla birlikte rant yaklaşımı...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok artık güvenlik problemi de kalmadı şu anda, siz de biliyorsunuz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Jale Hanım’ın çok kısa bir sorusu varmış Başkanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Böyle bir usul yok ama katılınsın.

Buyurun Jale Hanım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Vekilim, dinliyoruz sizi.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Teşekkür ediyorum. Orada olamama rağmen söz hakkı tanıdığınız için çok teşekkür ediyorum herkese, sevgili Murat Bakan Vekil arkadaşımın da katkısıyla.

Şimdi, Orman Genel Müdürlüğünün hakikaten sunumu son derece yerinde ve güzel bir sunum oldu. Ormanlar için yaptıkları çabaları sergilediler ama şimdi, biz burada genel müdürlüklerimizin yaptığı çalışmalarda bütçeyle ilgili hiçbir bilgi göremiyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyle ilgili?

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bütçeyle ilgili yani bakanlıkların hani bu iklim kriziyle mücadele konusunda ne tür bir bütçe ayırdıklarıyla ilgili hiçbir bilgi alamıyoruz bakın biliyorsunuz. Özellikle bunların mutlaka raporumuzda yer alması gerektiğini düşünüyorum ben.

Şimdi, bir de “orman” deyince sadece ormanları ağaçlardan ibaret gören bir anlayışla karşılaşıldığını görüyoruz. Oysaki bizim Komisyonumuzun kurulmasının en önemli nedenlerinden biri olan su konusu, su kıtlığı konusu da ormanlarımızın başlıca su kaynaklarını barındıran alanlar olduğu düşünüldüğünde bu nedense göz ardı ediliyor orman konusu gündeme geldiği zaman. Sadece kesilen ağaçların yerine yenilerinin dikilmesi ve ağaçların yutak alan olmasıyla ilgili açıklamalar yapılıyor. Aslında Orman Kanunu’nda da yani vatandaşların izinsiz yararlanmasının yasaklanması, ihlal edenler için suç nedeniyle oluşan idari zararın ödettilmesi gibi yaptırımlar uygulanması düzenlemeleri yapılırken, diğer yanda hayvanların bile gizli gezmesine güzergâh yolları belirlenirken yasalarda yapılan değişikliklerle devlet eliyle ormanların tahribatının önü açılıyor.

Bakın, Orman Kanunu’nun 16’ncı ve 18’inci maddesi bu konularda ve uygulama yönetmeliği özellikle de ormanlarda çok büyük tahribatların önünü açıyor. Bu konularda düzenlemeler yapılması gerektiğine de mutlaka raporumuzda yer vermemiz gerekiyor. Keza, Maden Yasası’nın 7’nci maddesi gereği çok fazla ormanlar tahrip ediliyor.

Dolayısıyla bizim mutlaka raporumuzda orman konusu gündeme geldiğinde ormanın sadece ağaçlardan kurulu olmadığının vurgulanması gerektiğinin, su kaynaklarına vurgu yapılması gerektiğinin, ayrıca mutlaka bunlara ayrılan bütçelerin belirtilmesi gerektiğinin ve diğer bakanlıklar eliyle ormanlara müdahalelere -örneğin, Enerji Piyasa Düzenleme Kurumu ve Enerji Piyasası Kanunu’nda biyokütle santrallerine teşvikler verilirken- burada yıkılacak ormanlara, yapılacak tesislere izin verilmesinin, buna devlet eliyle yol açılmasının da iklim krizi açısından çok büyük bir tehdit içerdiğinin mutlaka raporda yer alması gerektiğini düşünüyorum. Gerçekten bu çok önemli bakın.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Jale Hanım, bu yazımla ilgili konuştuğumuz için. Toparlarsanız.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Mesela, iklim değişikliği ve sürdürülebilir geçiş için... Aynı zamanda biraz önce de Avrupa Yuvarlak Masasında bir Zoom takip ettiğimde söylemişim. Bu Avrupa ve küresel iklim değişikliği politikaları üzerinde çalışan, bağımsız, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş ve bu kurum İstanbul Politikalar Merkezi ve SHURA gibi çalışmakta olan AB ve iklim politikaları üzerine çalışan Brüksel merkezli bir sivil toplum kuruluşu. Dönüp dolaşıp mutlaka bütçelerin ve kamu kurumlarının iklim krizini hem azaltma hem uyum yönünde ayırdıkları bütçelerin önemine sürekli değiniyorlar. Dolayısıyla bizim raporumuzda mutlaka bu konuları gündeme getirmemiz lazım.

Bakın, biraz önce...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama tamam da Jale Hanım, kurum vermeyince arkadaşların bunu kendi başlarına koymaları mümkün değil. Onu sormamız lazım kurumlara.

MURAT BAKAN (İzmir) – İklim krizi için ayrıca genel bütçede bir yer ayrılması gerekir. Bunu öneri olarak yazabiliriz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Öneri olarak teklif edebiliriz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Kesinlikle çünkü bu konuda çok ciddi anlamda önümüzdeki yıllarda olası iklim krizi nedeniyle oluşan afetlerin önlenmesinde bu bütçeler son derece önemli olacak uyum sürecinde. Dolayısıyla parasal boyutu çok önemli ve ben tekrar tekrar, ne olur, rica ediyorum, yani mesela önümüzdeki hafta geziye gitmek yerine... Bakın, Dışişleri Bakanlığı'ndan...

MURAT BAKAN (İzmir) – Gezi değil de alan...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Alan ziyareti, o da önemli.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ya da inceleme gezisi. Tabii, gezi diye tabir etmek yanlış oldu. Tabii ki iklim krizi bağlamında gezilecek, inceleme gezisi yapılacak ama mesela, onu daha sonraya ertelese, bayram sonrasına...

MURAT BAKAN (İzmir) – Meclis tatile girdiğinden Komisyon çalışmalarına ara vermek zorunda. Eğer izin alırsak da Komisyonun çalışma süresinden çalışıyoruz on gün yani bir günlük ya da iki günlük bir çalışma seyahatimiz on gün kaybettiriyor, onları burada müzakere ettik.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Evet, duydum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Toparlayalım Jale Hanım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Şeye tekrar geleceğim, yazılı bilgi istemek yerine, ne olur, Hazine ve Maliye Bakanlığını... Bakın, Dışişleri Bakan Yardımcısı Faruk Kaymakcı da aynı şeyleri söyledi biliyorsunuz, Hazine ve Maliye Bakanlığının önemine dikkat çekti, biz onları hiç dinlemedik, Merkez Bankasını hiç dinlemedik yani Dışişleri Bakanlığının da uyarıları gereğince mutlaka Komisyon toplantılarımıza son vermeden önce dinlememiz gerektiğini, sorularımızı yönlendirmemiz gerektiğini, yazılı cevapla yetinmememiz gerektiğini düşünüyorum. Bunu da tekrar belirtmek istedim.

Çok teşekkür ediyorum, sevgiler, saygılar gönderiyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

4.- Orman Grubu Temsilcisi Hayrettin Yıldırım'ın, Komisyon raporu için hazırladıkları korunan alanlarla ilgili, doğa korumayla ilgili tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Müsaade ederseniz hemen Doğa Koruma ve Millî Parklar... Hayrettin Bey, siz de, mikrofonu açıyorum, teklifleri konuşalım çünkü zaten sunumları tekrar edersek vaktimiz... Bakın, normalde bir raporun değerlendirmesi ama sanki sunumlara döndü.

Buyurun.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM – Sayın Başkanım, ben de sizlere ve Komisyon üyesi milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

Bugüne kadar yapılan sunumlardan özellikle korunan alanlarla ilgili, doğa korumayla ilgili öne çıkan konuları özet bir şekilde izah etmeye çalışacağım Sayın Bakanım.

Korunan alanlar tabii kaynakların ve ekosistemlerin sağladığı hizmetlerin sürdürülmesi açısından hayati öneme sahiptir. İklim değişikliğinin türler ve ekosistemler üzerindeki etkileri giderek daha fazla hissedilmeye başlanmıştır. Dünyadaki zengin biyolojik çeşitliliğe sahip hassas ekosistemleri ve nadir türleri korumak amacıyla ilan edilen korunan alanlar iklim değişikliği sürecinde türler için sığınak alanları olmak gibi önemli bir rol oynayacaktır. İklim değişikliği konusunda korunan alanlar şu açılardan önem kazanmaktadır: Birincisi, emisyonların azaltılması. Özellikle, orman ve turbalıklar gibi karbon

tutumu sağlayan ekosistemlerin bulunduğu korunan alanların sürdürülmesi ve yeni alanların ilave edilmesi. İklim değişikliğinin etkilerine uyum açısından ekosistem hizmetleri, tür ve ekosistemlerin dağılımlarının korunan alanlar içinde muhafazası. Mevcut korunan alan ağı sayesinde ekosistem ve türlerin iklim değişikliğine direnç kazanması.

Şimdi, özet olarak, birkaç tespit ve önerileri izah etmeye çalışacağım. Birincisi, korunan alanların farklı kurumlar tarafından yönetilmesinden kaynaklanan sorunların giderilmesi için korunan alan yönetiminin tek çatı altında birleştirilmesi gerekmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü arasındaki yetki ve sorumluluklara yönelik sorunların özellikle, rol kapma, görev paylaşımı ve çeşitli çift başlılığın ortadan kaldırılması için gerekli çalışmaların yapılarak korunan alanların yönetiminin uzun yıllara dayanan birikim, tecrübe ve kurumsal yapısından dolayı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü çatısı altında birleştirilmesi.

Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ne taraf olmamıza rağmen -ki 1996 yılında taraf olduk- biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik bir kanunumuz bulunmamaktadır. Bu amaçla daha önce Orman ve Su İşleri Bakanlığı zamanında hazırlanarak Meclise sunulan ancak 2008 yılında kadük duruma düşen bu teklifin yeniden gündeme alınması ve çıkarılması için gerekli çalışmanın yapılması. Şu anda Bakanlığımız tarafından bir iki aydır bütün kurumlara görüşler gönderildi ve yeniden bu yasanın çıkması için çalışmalara başlandı Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Aslında mutabakata varmıştık, bir değişiklik var mı yani?

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM – Yeniden görüşlere gönderildi efendim. Yani yeni gelen görüşlerin içerisinde neler yer alıyor onu tam bilmiyorum efendim.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ayrı ayrı hazırlıyorlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyse, Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla görüşürüz. Aslında bizim bir kanun teklifiyle iki kurumu birleştirmekten başka çaremiz yok.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM – Kesinlikle efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ve bunun da yani kesinlikle, benim şahsi kanaatim, bunun Doğa Koruma ve Milli Parklar içinde olması lazım çünkü Doğa Koruma millî parkları koruyor, onun muhafaza elemanları var yani öbür tarafta sadece merkezde bir Genel Müdürlük var, koruması, taşra teşkilatı yoktur. Dolayısıyla, onun mutlaka öbür tarafa bağlanması çok faydalıdır diye düşünüyorum.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Doğrudur.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM – Bir de Sayın Bakanım, dünya literatüründeki bütün korunan alanlar, millî parklar, tabiat parkı, tabiatı koruma alanları hepsi Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yönetilmektedir. Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğünde sadece sitler ve ÖÇK'ler var efendim. ÖÇK'ler de alan olarak biraz büyük, o da su yüzeyinden dolayı. Onun dışında korunan alan anlamında zaten başka da yok efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Komisyondaki diğer arkadaşların görüşünü de alalım mı? Bence bunu ortak bir görüş olarak teklif etmemiz lazım.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM – İklim değişikliğinin türler ve korunan alanlar üzerindeki etkisinin en aza indirilmesi gerekmektedir. İklim değişikliği nedeniyle nesilleri tehlikeye girecek türler, özellikle endemik türler için tür eylem planlarının oluşturulması. Efendim, bu amaçla yine sizin Bakanlığınız döneminde 100 tür için eylem planları hazırlanmıştı, o süreç devam ediyor ve onun giderek artırılması gerekiyor.

Gen kaynaklarının ve endemik türlerin yerinde gen bankalarının kurulması için yasal altlığın oluşturulması ve bu sayede biyokaçakçılıkla da etkin bir mücadelenin yapılması. Ülkemizdeki istilacı yabancı türlerin tespit edilmesi, tehditlerin önlenmesi, kontrolü için projelerin yapılması ve desteklenmesi. Bu amaçla pilot bir proje gerçekleştirdik ve bu devam ediyor efendim.

İklim değişikliğine uyum bakımından önemli miktarda karbon depolayan sulak alanların işlev ve değerlerinin korunması için sulak alanların restorasyon ve rehabilitasyon çalışmalarına ağırlık verilmesi. Özellikle korunan alanlar, millî parklar, muhafaza ormanları ve yaban hayatı geliştirme sahaları gibi sahalarda üretim odaklı çalışmalardan kaçınılması -yani “üretim” derken burada ormancılık açısından üretime dayalı faaliyetlerden vazgeçilmesi- iklim değişikliğinin yaban hayatı, bitki ve hayvan türleri üzerindeki olası etkilerini ve alınması gereken tedbirleri belirlemek üzere bilimsel çalışmaların desteklenmesi, teşvik edilmesi.

Dördüncü tespitimiz, ülkemizde korunan alan oranı Avrupa Birliği ortalamasına göre düşüktür; bunun artırılması gerekiyor. Nevzat Ceylan Vekilim defalarca bu konuyu gündeme getirdi, bütün toplantılarda. Ülkemizde korunan alanların sayısından ziyade alan miktarlarının oran olarak artırılması, alanların mükerrer koruma statülerinden çıkarılması ve bunun da en az yüzde 20 seviyelerine getirilmesi gerekiyor.

Potansiyel Natura 2000 alanlarının belirlenmesi için gerekli çalışmaların yapılması.

Sayın Başkanım, yine sizin Bakanlığınız döneminde üç yıl süreyle devam eden, Türkiye’de pilot bölge olarak Orta Anadolu’da Natura projesi gerçekleştirildi, burada 20 ili kapsayan bu projemizde bunun yaygınlaştırılması için özellikle ülkenin diğer bölgelerinin de bu projeye dâhil edilmesi gerekmektedir.

İklim değişikliğinin türler ve korunan alanlar üzerindeki etkisini en aza indirmek için araştırma ve geliştirme projeleri desteklenmelidir. Korunan alanlarda risk yönetimi açısından iklim değişikliği parametrelerinin düzenli olarak...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onları tekrar tekrar okumana gerek yok Hayrettin Bey, gözükiyor zaten.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM – Tamam efendim, son slaytım zaten.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir not olarak şey yaparsan...

Evet.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM – İklim değişikliğinin korunan alanlar üzerinde muhtemel etkileri araştırma projeleriyle araştırılmalı ve bu proje çıktıları sulak alanlar, yönetim planları, yaban hayatı geliştirme planları sahalalarının yönetim planları, Milli Parklar Kanunu’na tabi alanların uzun devreli gelişme planlarına mutlaka entegre edilmesi gerekiyor.

Korunan alanların iklim değişikliği azaltım ve etkilerine uyum sürecinde önemi konusunda bilinçlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi gerekmektedir.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, burada en önemli şeyi yazmanız gerekiyor, bakın, bu sit alanları var ya, bu sit alanları daha önce Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesindeydi, yani doğal sit dediğimiz, tabii sitler. Esasen bunlarda da şöyle bir durum vardı: Doğal sit olarak, tabii sit olarak ilan etmiş ama koordinatları belli değil, sınırı belli değil. Hatta bir tanesine ben hayretler içinde kaldım, deniz tarafından bakınca ufkun dağları kestiği çizgi falan diye böyle saçma sapan tarifler vardı. Ben Bakanken Kültür ve Turizm Bakanıyla görüştüm, dedim ki “Bizim gücümüz var, bu alanların koordinatlarını belirleyelim, Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğümüz var, altlığımız var; buna yerleştirelim.” Şimdi, bu konuda, size soruyorum: Bu alanların koordinatları belli mi? Yani şu anda bu yapıldı mı? Yoksa yine rastgele bir alan mı var? Çünkü çok enteresan şeyler vardı, bakıyoruz, bir alıntıda bir işlem yapılacak sit alanının ülke koordinat sistemine göre sınırları belli olmadığı için bir kargaşa doğuyordu. Buna biz talip olduk ama maalesef daha sonra, işte, çevre kısmı Çevre Şehircilik Bakanlığına aktarılınca bu Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü o tarafa kaydı. Neticede bununla ilgili durum nedir? Ve bunun mutlaka koordinatlarının belirlenmesi lazım ve koruma statülerinin belirlenmesi lazım, kargaşa olmaması lazım.

Tamam mı? Konuyu anlatabildim mi, bilemiyorum, Nevzat Bey bu işi daha iyi bilir, eski bir Genel Müdürlüğümüz olduğu için.

Teşekkür ederiz.

Buyurun efendim, Nevzat Bey’e söz veriyorum.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Evet, Hayrettin Bey’e teşekkür ederiz sunumunuz için. Tespitlerinize aynen katılıyorum, teşekkür ederim.

Tabii, bu konu önemli bir konu ülkemizin korunan alanları bakımından ama şunu söyleyebiliriz ki maalesef yeterli değil korunan alanlarımız yani dünyada en çok korunan alan olması gereken ülkelerin başında geliyoruz, coğrafi olarak zaten korunan alanının artırılması gereken, o kadar özellik arz eden alanlarımız var ki maalesef yeterli değil. Bu 2 kuruluşun ayrı olması da engelliyor bunu. Sizin burada yazdığınız bir maddeyi düzeltmek gerektiğine ben inanıyorum, şöyle diyorsunuz: “Ülkemizde korunan alanların sayısından ziyade alan miktarının artırılması...” Aslında hem sayısını artırmamız lazım hem alanlarını artırmamız lazım yani o konuda o kadar nokta yerler var ki bizim korunması gereken, o kadar özellik arz eden yerler var ki ve onlar maalesef yeterince koruma statüsüne kavuşturulamadı. Yani böyle bir zenginlik dünyanın başka bir ülkesinde olsa şimdiye kadar çoktan korunurdu diye düşünüyorum. Bu 2 kuruluşu birleştirme konusunda, kayıtlara geçmesi açısından da özellikle belirtmek istiyorum, şimdi çevre koruma ile doğa koruma farklı şeyler; bunu bir defa ortaya koymamız lazım. Çevre korumanın, çevre mühendisliğinin derslerinin içinde doğa korumayla ilgili bir tane ders yoktur, değil mi Sayın Bakanım?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, çevre koruma daha ziyade altyapı vesaire su arıtma tesisi, katı atık bertaraf tesisi...

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Evet. Çöp, atık su, katı atık, efendim, sularının kirlenmesi, toprak kirlenmesi, çöp, geri dönüşüm gibi konuları kapsar çevre koruma ama doğa koruma farklı bir şey.

Şimdi, biz çevreye doğa korumayı dâhil ettiğimiz zaman yani Tabiat Varlıkları Genel Müdürlüğü dâhil olduğu zaman eksik kalıyor. Niye eksik kalıyor? Orada zaten konuyla ilgili uzman arkadaşlarımız da yok maalesef Tabiat Varlıkları Genel Müdürlüğünde, orman mühendisi yok, biyolog yok yeterli sayıda ama asıl uzmanlaşmış kadrolar Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünde bulunuyor.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Koruma yetkisi de yok.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Ayrıca.

Şimdi, sıkıntı oradan başlıyor. Sayın Bakanım biraz önce söyledi, doğal sitlerin sınırı belli değil. Ben görevdeyken bana bir yazı geldi, dendi ki: “Sarıkamış Ormanları doğal sit.” Ya, Sarıkamış Ormanları nereden başlıyor, nereden bitiyor? Siz sonra millî park yaptınız, teşekkür ederiz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) - Ama son zamanlarda doğal sitlerin tekrar statüsü falan belirleniyor, biraz daha ciddi bir şekilde yapılmaya çalışılıyor ama zamanında koruma statüsüne kavuşturulan yerler tekrar sanki koruma statüsüne kavuşturulmuş gibi de biz kamuoyuna anlatıyoruz, işte, “Falan yeri koruma altına aldık.” Aslında zamanında koruma altına alınmış, yirmi yıl, otuz yıl önce, biz şimdi oranın statüsünü değiştirmişiz, tekrar koruma alanı yapmışız gibi kamuoyuna anlatıyoruz, o da ayrı bir konu zaten. Bir defa kesinlikle 2 kuruluşun birleştirilmesi lazım, birleştirilmediği için zaten biyolojik çeşitlilik yasasını çıkarılamadı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Nerede birleşmesi gerekir?

NEVZAT CEYLAN (Ankara) - Birleşmesi gereken yer Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, aklın yolu bir, taşra teşkilatı yok bir defa Çevre Bakanlığının, korumayla ilgili elemanları yok, yeterli uzmanlar yok ve taşrayla ilgili taşra teşkilatları olmadığı için yeterli bir şekilde oradaki koruma statüsüne kavuşturdukları özel çevre koruma alanları dâhil doğal sit alanları olmak üzere maalesef yönetilemiyor; inatlaşmanın da bir anlamı yok. Bunun birleşmesi gereken yer Tarım Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, kime sorarsanız doğa korumayla ilgili bunu söyler.

Tabii, koruma alanlarının miktarını artırmamız lazım. Burada bir eksiklik daha söyleyeyim: Biyoçeşitlilik konusunu biraz açmamız lazım Sayın Genel Müdürüm, biyoçeşitlilik konusunu açmakta fayda var. Bir de yaban hayatı konusunu açmamız gerekiyor özellikle bu bölümde, bu konuları açarsak memnun olurum. Ayrıca yazılı olarak görüşlerimi size bildireceğim, ondan da yararlanabilirsiniz.

Bir konuyu daha kayıtlara geçmesi için söylüyorum: Tıraşlama yapılan alanların etrafı malumunuz dikenli telle çevrilir, dikenli telle çevrilen alanlarda yaban hayatını hiç gözetmeyiz biz. O dikenle çevrilen yerlerde kim bilir ne tür yaban hayvanlar var, o teli geçmeye çalıştığı zaman oraya takılıyor, hayatını kaybediyor, ölüyor. Bir defa yaban hayatına da büyük zararlar var tıraşlama kesimlerinin, onun da kayda girmesinde fayda var, en azından bu tıraşlama kesimi yapılan yerlerde dikenli tellerden ziyade yaban hayvanlarına zarar vermeyecek bir sistem kurulması lazım, dünyada bu uygulamalar devam ediyor, buna da dikkat edilmesi lazım. Aslında tıraşlama kesiminden vazgeçilip oradaki tıraşlama kesiminden doğan yaban hayatına verilen zararlar da bu şekilde önlenmiş olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Tabii, bu arada biliyorsunuz, Orman Genel Müdürlüğü bazı izinler veriyor, tabii, bu, ormanın bütünlüğünü bozuyor. Ben Bakanlığım döneminde bütün izinlerde yaban hayatın geçişi için özellikle alt geçitler, üst geçitler yapılması şeklinde şart koşmuştum. Mesela İstanbul’da bu yapıldı yani buna da mutlaka devam edilmesi lazım. Yani ayrıca bir arkadaşımız söyledi, biliyorsunuz, DSİ’de taşkın koruma esnasında yaban hayatındaki hayvan su içmek istiyor dereden ama inemiyor yani. Bu şekilde rampalar yapılması lazım, iniş yerleri, geçiş yerleri, mutlaka buna da dikkat edelim, bunu da şart olarak koşalım. Ben bu şekilde izin verirken buna dikkat ediyordum ama şimdi ne oluyor bilemiyorum.

Teşekkür ediyoruz.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM - Efendim, bir cümle söyleyebilir miyim Nevzat vekilimle ilgili?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kısa olmak kaydıyla, buyurun.

ORMAN GRUBU TEMSİLCİSİ HAYRETTİN YILDIRIM – Efendim, bu korunan alanların sayısının artırılmasıyla ilgili aslında Genel Müdürlüğün sunumunda da, burada da sunuldu, işte, şu anda 619 adet korunan alanları var. 2023 için 660, 2030 için 700 hedefleri vardı fakat siz her toplantıda sayıdan ziyade -ben özellikle notlardan da okudum- bu alansal artışa önem verdiğiniz için aslında biz bu sunuma bunu ekledik. Şimdi hem sayı hem de alan...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, hem sayı hem alan olması lazım. Korunan bir alan var, onu genişletiyoruz bazen. Onun pek faydası olmuyor.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Hiç genişlettiğimiz yok, daraltıyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben genişlettim Başkomutan Milli Parkı’nda.

5.- Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Grubu Koordinatörü Mustafa Gözükkara’nın, Komisyon raporu için hazırladıkları çölleşmeyle mücadele konusu ve bu konuda tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - 2 sunumumuz var.

Çevre Grubu sunumu için Sümeyye Hanım, siz eğer bu sunumu yaparsanız... Normal bir sunumdan yazım şeklinde olacaktı ama...

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKKARA – Çölleşme Grubu var efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çölleşme var daha. Çölleşmeyle, lütfen, hemen devam edelim.

Mustafa Bey, sunum yapacak, zaten kendisi de bu konuda uzman bir arkadaşımız. Ahmet İpek yok mu bugün burada?

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKKARA – Efendim, onun bugün mazereti vardı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, tabii, yanında Özlem Hanım var. Özlem Hanım da gerçekten çok değerli, daha önce bu konuda Genel Müdür Yardımcılığı yapmış olan, pek çok ülkede bu konuda büyük girişimlerde bulunmuş, projeler yönetmiş bir arkadaşım Mustafa Gözükkara’yla birlikte.

Buyurun, hemen sizlere söz verelim.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKKARA - Sayın Bakanım, sayın milletvekillerim, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çalışmamızın ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Kısaca bir giriş yapmak istiyorum efendim çölleşmeyle ilgili. “Çölleşme” dediğimizde aslında...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani uzatmayalım Mustafa Bey, çok özet.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKKARA – Evet, efendim, okumayacağım efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Okursanız yanlış oluyor.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKKARA – Tamam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sunumda zaten okumak olmaz yani bakın, sunum tekniğinde arkadaşlar sanki raporu şey yapıyor. Onu da koyacaksınız, vurucu yerleri... Sunumda öyledir, gerekirse bir soru işareti bile sunumun sayfasında olabilir ama sanki sunulan her sayfaya para veriyormuş gibi

-vergi almıyoruz, merak etmeyin- her şeyi yazıp oraya koyuyorsunuz, okunmuyor da. Hâlbuki ben olsam önemli olan bir cümleyi kocaman yazarım, dikkat çeker, onunla ilgili bilgiyi anlatırım, usul böyledir yani. Bütün diğer arkadaşlara söylüyorum, sunumda yanlış anlaşılma var, sunum tekniklerini aslında her kuruma öğretmek lazım diye düşünüyorum. Tamam mı?

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Anlaşıldı efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Böyle yani senin için demiyorum, yanlış anlama, senin kıymetini biliyoruz.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Anladım efendim. Biz üzerimize düşeni anladık efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ama sunumdaki maksat budur.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Haklısınız efendim.

Efendim, çölleşmede aslında insanlarda şöyle bir algı var: Kum tepeleri gibi yorumlanmakta ama işin aslı öyle değil. Çölleşme bir arazi bozulumu; iklim değişikliğine, insan faaliyetlerine ve diğer faktörlere bağlı olarak arazinin verimliliğini kaybetmesidir. Ki özellikle iklim değişikliğine sebep olan karbon emisyonunun da yüzde 25'i arazi tahribatından kaynaklanmakta, yanlış arazi yönetimine bağlı olmakta bu. Tarım, orman, mera ve diğer alanlardan kaynaklanmaktadır. Bu anlamda bizim için çok önemli efendim bu.

Dünyada çölleşmeyi kısaca ele alırsak efendim: Dünyada her yıl çölleşme nedeniyle 12 milyon hektar alan zarar görmekte, yine çölleşme nedeniyle yılda 4 milyar hektardan fazla alan ve 250 milyon insan etkilenmektedir. Zirai üretimde önümüzdeki on yıl içerisinde yüzde 2'lik bir düşüş beklenmektedir. Her yıl 5,2 milyon orman alanı bu çölleşme nedeniyle zarar görmekte, savaşlardan sonraki en büyük göçün ve yer değiştirmenin sebebi çölleşmeden kaynaklanmaktadır. Son yirmi yılda 10 milyon kişi yerlerini terk etmiş ve göçmek durumunda kalmıştır ki biraz evvel Meteoroloji Genel Müdürlüğünün yaptığı sunumda da gerçekten bu ısınmaya bağlı olarak insanlar belki de ileriye doğru göç etmek durumunda kalacaktır. Yine, önümüzdeki yirmi yıl içerisinde Sahra Altı Afrika'dan Kuzey Afrika'ya ve Avrupa'ya 60 milyon insanın göç etmesi beklenmektedir.

Ülkemiz ölçeğinde baktığımızda, dünya çölleşme haritasında Türkiye'nin durumu Orta Anadolu başta olmak üzere ülkemiz özellikle çölleşmeye çok hassas görülmektedir. Hâlen ormanlarımızın yüzde 4'ü, tarım alanlarının yüzde 38'i ve mera alanlarının yüzde 54'ünde orta ve şiddetli erozyon görülmekte, erozyon da aslında çölleşmenin en önemli unsurunu oluşturmaktadır. Çölleşmeyi hızlandıran en önemli sebep erozyondur, toprak erozyonudur. İklimsel verilere göre baktığımızda ülkemizde Iğdır ve Konya Ovaları ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi kuraklık ve çölleşmeye en hassas bölgeler, sıcak noktalar olarak görülmektedir yapılan modellemelere göre. Yine, 2018 yılında üretilen modelle Türkiye'nin yüzde 22'si yüksek, yüzde 59'u ise orta düzeyde çölleşmeye hassas alanlar olarak görülmekte ki burada özellikle yüzde 22'lik kısım bizim için çok önemli. Bu alanları yönetirken, buradaki arazileri yönetirken yapacağımız faaliyetlerde eğer eksik ve hata yaparsak bu alanların elden çıkması ve verimini kaybetmesi ve çölleşmeye gitmesi söz konusu olacaktır. Özellikle Türkiye'deki modeli oluştururken çölleşme kriteri ve göstergeleri ülkemiz ölçeğine göre belirlenmiştir. Çölleşmeyle mücadeleyi en ciddi şekilde yürütmek durumunda olan ülkeler arasında başta gelmekteyiz. Bizim bu anlamda yapmış olduğumuz özellikle ormancılık sektörü olarak 3 grup belirlediğimiz tespitlerimiz var. Bu tespitler aşağı yukarı aynısını kapsamakta ancak alt başlıkları planlamaya, projelendirmeye yönelik

bizimkilerin. Politikaların belirlenmesi ve mevzuat çalışmalarının yapılması gerekmekte çölleşmeyle ilgili. Ülkemizin çölleşme arazi bozulumu baskısı altında olan arazilerin tespit edilen çölleşmeye duyarlı bölgelerinde çölleşmeyi izleme birimlerinin kesinlikle oluşturulması gerekmekte, izleme ve değerlendirmeye yönelik mevzuatları da bu anlamda geliştirmemiz lazım. Ulusal Çölleşmeyle Mücadele Koordinasyon Biriminin yasal bir altyapı ve mali bütçesinin oluşturulması gerekmekte; tarım, orman ve kırsal kalkınma alanlarında sosyoekonomik iyileştirme sağlayan hibe, destek ve teşviklerin etkilene alanlarda başta kadınlar ve gençler olmak üzere etkilene nüfusun dikkate alınarak planlanması ve uygulanması gerekmektedir.

İkinci tespitimiz, özellikle dünyada ve ülkemizde ormanlar ve orman ürünlerine olan ihtiyacın giderek artması ve çeşitlenmesi bu tabii kaynakların ve diğer tabii kaynaklar üzerindeki sürdürülebilir yönetimin mutlak korunmasını gerektirmektedir. Bu kapsamda, özellikle arazi kabiliyet sınıflamalarının bir an önce ortaya konulması, belirlenen sınıflamalara göre arazilerin kullanımı ve sürdürülebilir arazi yönetiminin sağlanması gerekmektedir. Farklı kurumlarca havzalarda farklı kısımlarında yürütülen çalışmalar, uygulanan projeler arasında eş güdümün, bütünselliğin ve entegrasyonun kesinlikle sağlanması lazım. Yağışları bünyesinde toplayan ve yerleşim yerleri için su kaynağı durumunda olan yüksek dağlık alanlardaki vejetasyonun, bitki örtüsünün kesinlikle korunması lazım. Yine, birçok kurum çölleşme arazi tahribatıyla mücadele konusunda destek ve teşvik mekanizmaları sağlamaktadır. Bu destek ve teşvik mekanizmalarında çölleşme hassasiyet haritası, toprak organik karbon haritası, su kaynaklı dinamik erozyon modeli ve izleme sistemi sonucunda üretilen haritanın, ulusal dinamik rüzgâr erozyonu modeli ve sistemiyle üretilen haritaların dikkate alınarak etkilene alanlara yönlendirilmesi ve bu alanlarda destek ve teşvik mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir bu alanların iyileştirilmesine yönelik. Kurum ve kuruluşların, iklim değişikliğinin etkilerini ortaya konulmasında bu sistemleri birincil derecede karar destek sistemi olarak izleme sistemini kullanmaları gerekmektedir.

Üçüncü tespitimiz, yine ormancılık sektöründeki erozyonla ilgili kısım. Erozyonla taşınan toprak miktarının düşürülmesine yönelik faaliyetlerimiz projelendirmeye ilgili. Erozyon ve çölleşme izleme sistemlerinin sonuçlarına göre, şiddetli erozyon ve çölleşme tehdidi altındaki arazilerin -mera, tarım ve orman- bir an önce kurtarılması için gerek devlet gerekse özel sektör eliyle bu alanların rehabilitasyonu ve restorasyonuna öncelikle acil tedbirler alınarak uygulamaya geçilmesi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kayıtlara geçsin diye söylüyorum. Meralar; çok iyi mera, orta vasıflı ve çok düşük vasıflı mera. Bu meralarda erozyon çok fazla oluyor, genellikle dağların yamaçlarında falan. Dolayısıyla bunların süratli bir şekilde ıslah edilmesi lazım, şakası yok bunun. En azından, ağaçlandırmak için bir tarihte ormana izin istiyorduk, onu da vermiyorlardı mera diye. Yani, netice itibarıyla, bu yüzden Orman Genel Müdürlüğünün, mutlaka Tarım Bakanlığının ilgili birimlerinin mera ıslahına büyük önem vermesi gerekiyor.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Evet, bununla ilgili ortak yürüttüğümüz çalışmalar vardı sizin zamanınızda efendim.

Çığ olaylarının vuku bulduğu alpin zona yakın yüksek rakımlı ve meyilli yerlerde yapılacak ormancılık faaliyetlerinde ve diğer çalışmalarda çok dikkatli olunması, bu alanlarda çığı önleyecek teknik ve kültürel tedbiri almamız gerekiyor efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zaten sizin birim bu konuda da çalışma yapmıştı.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Çalışmalarımız var ama devam ediyor efendim. Sizin döneminizde, sizin himayenizde çok güzel çalışmalar yapmıştık. Baraj inşaatı yapılacak alanlarda, baraj inşaatıyla birlikte ağaçlandırma ve erozyon kontrol çalışmalarına aynı anda başlanması, sizin talimatlarınız gereği, efendim, biz sizin döneminizde bu şekilde uygulamalar yaptık.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yeşil kuşak çalışmaları başlatmıştık, bunu ormancılar kayda geçsin arkadaşlar. Yeşil kuşak çalışmaları bütün baraj ve göletlerde, diğer su kaynaklarında bu yapılmazsa erozyon artar yani. Yeşil kuşak devam ediyor, ne safhada, bunu da bilgi olarak isteyin. Şimdiye kadar Yeşil Kuşak Projesi başladığından bu yana ne kadar baraj ve gölet ıslah edildi? Hatta bunun da bir tanesini biz gerekirse seyahatte görelim.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Anlaşıldı efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teknik gezi diyelim. Ne diyeceğiz? İnceleme.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Saha çalışması.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Saha çalışmasında görelim.

Sait Bey sağ olun.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Efendim, eylem planı kapsamında yeşil kuşakların büyük bir kısmı gerçekleşti. Baraj ve gölet havzaları başta olmak üzere tüm havzalarda erozyon ve rüsubat kontrolü...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi bak, bu bir rapor. Büyük kısmı gerçekleştirildi, bu suya yazılan yazı gibidir.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Rakam verebilirim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yüzde kaç? Onun tespiti gerekiyor.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Efendim, onu raporumuzda dercettik, bilginiz olsun.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, peki.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Baraj ve gölet havzaları başta olmak üzere, tüm havzalarda erozyon ve rüsubat kontrol projelerine öncelik verilmesi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam geçelim onları.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Anlaşıldı efendim.

Efendim, özellikle burada rüzgâr erozyonuna vurgu yapmak istiyorum. Tapulaştırma çalışmaları yapılan yerlerde, özellikle İç Anadolu'da ve Güneydoğu Anadolu'da tarım arazilerindeki erken ilkbaharın ve sonbaharın, özellikle bitki örtüsü kalktıktan sonra nemin düştüğü dönemlerde çok ciddi rüzgârlarla toz taşınmakta, kum fırtınaları oluşmakta. Bu da oradaki hem yaşam şartlarını sıkıntıya sokmakta...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hayat şartları.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Evet, hayatı zorlaştırmakta ve bununla ilgili bu parsellerin arasında yeşillendirmeye yönelik alanlar bırakılması ve buralarda rüzgâr penceresi oluşturulması gerekmektedir ve bunun devam etmesi lazım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, efendim, sayın vekillerim, bu o kadar önemli ki bakın, ben bir tarihte Iğdır’da -DSİ Genel Müdürüyüm- Aralık ilçesine gitmiştim. Orada baktım ki bütün evlere, mutfaklara bir toz geliyor ki rüzgâr erozyonu. Bana dediler ki: “Ne olur bizi bundan kurtar.” Kadınlar feryat ediyor. Ben de “Tamam da, siz de ebuçehil çalısını çok iyi ekmek pişiyor diye kesmişsiniz, erozyon bundan olmuş.” deyince... Neticede orada DSİ Bölge Müdürlüğü Kars’taydı; Kars’takiler de Iğdır’a gelmek istiyor. “Burada erozyon kontrolü için, ebuçehil çalısı dikmek için çalışıyorsanız o şartla sizi buraya alacağız.” dedik ve hakikaten büyük bir seferberlik yaptık. Kısa zamanda -ebuçehil çalısı adı, Latince ismini bilmiyorum- orayı tamamen rüzgâr erozyonundan kurtardık.

Şimdi, bu konuda rüzgâr erozyonu çok önemli. Diğer bölgelerde de rüzgâr erozyonuna hassas alanları belirleyip bilhassa kurak bölgelerde yetişecek çalı türleriyle buraları kaplamamız gerekir diye düşünüyorum. Tamam mı?

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Anlaşıldı efendim.

İklim değişikliği ve arazi kullanımına bağlı olarak artış gösteren sel, çığ, heyelan ve kaya düşmesi gibi afet zararlarını azaltmaya yönelik faaliyet yürüten kurumların sorumluluklarının mutlaka belirlenmesi lazım yetki çatışmasının olmaması anlamında. Yetki çatışmasının önüne geçmek anlamında bu faaliyetlere... Efendim, özellikle burada yetki çatışması olmakta ve afet öncesi alınması gereken tedbirlerle ilgili sorumluluklar net ortaya konmadığı için ilgili kurumların çalışmaları tam yerinde gerçekleşmiyor. Bunun önüne geçmek için burada bir düzenleme, yasal bir düzenleme veya tam mevzuat anlamında bir düzeltme gerekiyor.

İnsan etkisiyle birbirinden koparılan habitatlar arasında bağlantının sağlanması ve yaşam koridorlarının oluşturulması gerekmektedir. Karadeniz Bölgesi başta olmak üzere, dağlık alanlarda yolların yapımı ve diğer faaliyetlerdeki olumsuzluklar yüzünden arazi bozulmakta. Özellikle buralarda, Karadeniz Bölgesi ölçeğinde baktığımızda topoğrafyanın çok dik ve eğimli olması, yağışın fazla olması nedeniyle topoğrafyayı bozduğumuz için seller artmakta ve seller de heyelanı oluşturmakta, heyelanlar da selin tahrip gücünü artırarak aşağı havzalarda çok ciddi taşkın ve hasara neden vermektedir. Bu anlamda, bu alanları özellikle dikkatli kullanmak gerekiyor, bununla ilgili düzenleme lazım.

Arazi tahribatının dengelenmesi hedeflerine ulaşmak için 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu’nda yer alan Türkiye ölçeğinde arazilerin kullanım planlarının bir an önce tamamlanması, Tarım ve Orman Bakanlığınca ilan edilen potansiyeli yüksek büyük ovaların etkin bir şekilde korunmasının sağlanması, erozyona duyarlı alanların belirlenmesi ve korunması; özellikle bu mera ve tarım alanları için etkin bir şekilde bu maddelerin uygulanması gerekmektedir.

Şehir içerisindeki radyasyon ısısının etkisini azaltmak için şehirlerin çevresinde ağaçlandırma alanlarına daha çok yer ayrılması, şehir ormanları, millet bahçeleri ve yeşil koridorlar gibi tesislerin projelendirilmesi ve uygulamaya geçilmesi gerekmektedir.

Dördüncü tespitimiz yine ormancılık sektörüyle aynı. İklim değişikliğinin olumsuz etkileri azaltılmalı, arazi bozulmasıyla ilgili konularda uyarı ve izleme sistemleri tamamlanmalı, ülkemizde eksikliği duyulan konularda AR-GE projeleri geliştirilmelidir. Çölleşme riski taşıyan marjinal tarım,

orman ve mera alanlarında sürdürülebilir yönetimle ilgili araştırmalar özellikle devletçe desteklenmeli çünkü bu projeler gerçekten çok ciddi maliyet gerektirmekte ve sürekli izlenmesi gereken hususlar içerdiği için devletin koordinatörlüğünde yürütmesi gereken projeler.

Türkiye'nin tamamında çölleşme, sel, taşkın ve çığ risk alanlarıyla ilgili bilimsel bazda etüt ve envanter çalışmalarına hız verilmesi, veri bankası oluşturarak sürekli izlenmesi ve öncelikli risk alanlarının tespit edilerek projelendirilmesi gerekmektedir. Erozyonla mücadelede havza bütünlüğü esas alınarak katılımcı yaklaşımla, ekolojik ilkelere dayalı, kırsal kalkınmaya destek sağlayacak entegre proje ve uygulamaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Özellikle, Birleşmiş Milletler sürdürülebilir kalkınma hedefleri içerisinde ülkelere hedef olarak konulan sürdürülebilir 15'e göre, arazi tahribatının dengelenmesi açısından ülkemizde uygulanabilecek pilot projelere öncelik verilmesi ve bu çalışmaların sonuçlarını da yönetim planlarına aktarılması gerekmektedir. Ki bununla ilgili, özellikle Yukarı Sakarya havzasında Kütahya, Eskişehir ve Afyonkarahisar içerisini de kapsayan bir projeyi başlattık ve 2023 sonunda bu projenin çıktılarını da ilgililere aktarmış olacağız.

Arazi bozulumunun ekonomisi konularında pilot araştırmalara başlanması ve böylece kaynakların verimli kullanımının sağlanması gerekmektedir. Çölleşme İzleme Sistemi, Türkiye Toprak Organik Karbon Modeli ve Haritalaması Projesi, Ulusal Arazi Örtüsü Sınıflandırma ve İzleme Sistemi Projesi, Rüzgâr Kaynaklı Ulusal Dinamik Rüzgâr Erozyonu Modeli ve İzleme Sistemi Projelerinin, özellikle kararlılıkla yürütülmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bunların çıktılarının ve bu sistemlerin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı CBS Genel Müdürlüğüne, ihtiyaç duyan kurumların veri kullanımına açılması gerekmektedir.

Ülkemizin muhtelif yıllara göre kıyı-kenar çizgisi değişimi için geliştirilmiş bir izleme sistemi mevcut değildir. Yıllara sari kıyı-kenar çizgilerinin değişiminin takibi için uygun modelde izleme sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Su hasat tekniklerine yönelik tarım, orman ve mera alanlarında projelerin geliştirilmesi ve uygulamaların yaygınlaştırılması gerekmektedir. Karar destek sistemleri geliştirilirken iklim değişikliğinin etkileri göz önüne alınarak çalışmaların yapılması gerekir.

Uluslararası platformlarda ülkemizin daha güçlü bir şekilde temsil edilmesi sağlanmalı, bunun için gerekli kapasite oluşturulmalı ve süreklilik arz etmelidir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, toparlarsan iyi olur çünkü çok uzattın.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Toparluyorum efendim. Zaten bitti efendim, çok kısa geçiyorum.

Uluslararası kuruluşlarda üst düzey görevlerde daha çok Türk personelin temsiliyetinin sağlanmalı, iklim değişikliği ve kuraklıkla mücadele konularında yürütülen uluslararası projelerde proje lideri, araştırmacı ve uzman olarak ülkemizden araştırmacıların ve uygulamacıların daha fazla yer alması temin edilmeli, çölleşme ve arazi tahribatıyla mücadele önceliklerinin; kamu kurumlarının, yerel yönetimlerin, kalkınma ajanslarının, bölge kalkınma idarelerinin, STK'lerin, üniversitelerin ve özel sektörün planlarına girmesi gerekmektedir.

İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması amacıyla, iklim değişikliğine uyumla ilgili toplumsal farkındalık ve kapasite geliştirmeyle ilgili önerilerimiz şunlardır: Arazi tahribatına neden olabilecek faaliyetlere ruhsat ve izin veren ya da denetleyen kurumlarla yoğun iş birliğine gidilmesi, bu kurumların ATD konusunda bilgilendirilmesi, ilgili kurumların çölleşme ve ATD konularında kapasitelerini artırması gerekmektedir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Diğer konuları zaten orman yazdı yani senin burada yazman doğru değil ki.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Efendim, oradaki kapasite artırmasıyla ilgili.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İyi, tamam da yani orman yazdı.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU KOORDİNATÖRÜ MUSTAFA GÖZÜKARA – Efendim, özellikle üniversitelerin ilgili bölümlerinde iklim değişikliği ve çölleşmeyle ilgili konularda müfredatta daha kapsamlı yer ayrılması gerekmektedir. Ormancılıkta, orman fakültelerinde, ziraat fakültelerinde, peyzaj bölümünde ve çevre mühendisliği bölümlerinde buna daha ciddi yer verilmesi gerekmektedir.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

Sorular var mı acaba?

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Soru soracak kimse kalmadı.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Efendim, bir şey söyleyebilir miyim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, Gaziantep Milletvekilimiz Sait Bey, buyurun.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Tarım arazilerinin, orman alanlarının ve meraların ya doğal sebeplerle -çölleşme ve erozyon etkileri nedeniyle- kaybedildiğini veya ya da farklı amaçlarla kullanım nedeniyle bir şekilde tahsis edildiğini falan görüyoruz. Tabii, bunların ne kadar verimli ve doğru planlarla yapıldığını bilemiyoruz.

Şimdi, benim yakın zamanda, yakından takip ettiğim ve bir şekilde ilgilendiğim bir konu oldu. İşte, sanayi kullanımı amaçlı, mera vasfını kaybettiği iddia edilen bir yerin tahsisi isteniyor ama onun çok yakınında, başka bir yerde zaten sanayi kullanımı amaçlı başka bir yer tahsis edilmiş. Yani 17 milyon metrekareden, 17 bin dönümden bahsediyoruz ve orası da tahsis edilecek, vasfının kaybedildiği söyleniyor. Oraya yakın bir bölgede...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Orman vasfını kaybettiği mi söyleniyor?

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Hayır, hayır; meradan bahsediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ha, mera, tamam.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Buraya yakın bir bölgede, önceki yıl -ki bunu da o süreçte öğrendik- mera ıslahı çalışması yapılmış. Vasfı kaybettiği düşünülen yer aslında tekrar toparlanmış yani ona yakın bir bölgede. Dolayısıyla, bu ıslah çalışmalarının da aslında güçlü bir şekilde yapılması... Çünkü siz oraya gidip baktığınızda, orada bir tek kuru ot bile olmayan bir şey gördüğünüz zaman “Buranın bir anlamı yok.” diye düşünebiliyorsunuz. Dolayısıyla, orasının herhangi bir amaç için kullanılması mantıklı gelebiliyor. Aslında ona da değindiler biraz ama hani burada -Sanayi Bakanlığı da dâhil- bu şekilde, işte gerek sanayi amaçlı gerek konut amaçlı gerek başka amaçlı tarım, orman, mera -her neyse- arazilerin kullanımında en azından bölgesel bir optimizasyon da yapılmalı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Planlama.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Yani aynı yere çok yakın, yani bahsettiğim şey arada 5 kilometre bile yok.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Çok doğru.

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Neyse, yani Tarım Bakanlığı doğru kararı verdi orada, gerekeni yaptı ama bunların da çok daha planlı bir şekilde yürütülmesi gerektiğini ifade etmek istedim.

NEVZAT CEYLAN (Ankara) – Çok doğru bir tespit.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, hakikaten Değerli Vekilimiz çok önemli bir konuya temas etti. Benim de şahsi kanaatim, Türkiye’de her şeyin planlamasının iyi yapılması lazım, yani neyin nerede yapılacağını üst bir arazi planlamasında belli olması lazım. Vekilimizin belirttiği gibi, yan yana, bakıyorsun arada 2 kilometre var, başka bir maksatla tahsis ediliyor, bir başka maksatla. Bunların gerek... Sadece bunun için demiyorum, limanları, havalimanları, birtakım kurulacak tesisler veya organize sanayi bölgeleri. Bunları planlarken bütün Türkiye’yi dikkate alarak ona göre planlama yapılması lazım. Bizim Türkiye’de bir planlama eksikliği var. Dolayısıyla artık aramız çok kıymetli. Yani bazıları ne diyor biliyor musunuz? Bir dönem gelecek, belki otuz yıl sonra “Ya, bizim dedelerimiz ne kadar şeymiş böyle, mümbit tarım toprağı üzerine bina yapmış.” diyecekler. Onlar yıkıp tekrar tarım toprağı hâline getirecekler yani bunu dikkate alalım. Özellikle yapılacak testlerin mutlaka ona göre planlı olması lazım. Sanayi tesislerine izin veriliyor, bakıyoruz yol kenarında sıra sıra dizilmiş. Ya, bunları öyle yapma, organize sanayi bölgesine bütün sanayileri topla; onun kontrolü, denetimi, yolların yapılması, altyapısının yapılması daha kolay. Yani bunlara dikkat edelim özellikle. Hatta yolları geçirirken -şunu unuttunuz- kolay diye tam ovanın ortasından yol geçiriyorlar. Olmaz bu yani tamam, biraz masraflı olsa da dağın yamacından geçersen çünkü o zaman o yolun kenarında sanayi tesisleri kurulmaya başlıyor yani bu da çok önemli. Ovanın ortasından yol geçmez.

Bir de madencilikte mutlaka artık böyle yüzey madenciliğinden ziyade özellikle galeri madenciliği yapılmasını teşvik etmek lazım yani bunlar çok önemli çünkü galeri madenciliğinde kolayca alıyorsun. Ben bazı yerlerde gördüm, ormandan izin almış, Sayın Vekilim, maden 30-40 metre altta tamamen, buranın tamamen üstünü sıyrıyor, başka yere götürüyor, ormanı mahvediyor. Yanındaki özel sektör, baktım galeri madenciliği yapıyor aynı yerde çünkü 7-8 metre daha derinse ne olacak? Galeri hâlinde onu almak mümkün, niye tıraşlıyoruz? Yani bu konuda izin verirken buna dikkat edilmesi şart diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyoruz.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU TEMSİLCİSİ ÖZLEM YAVUZ – Sayın Bakanım, ben çok ufak bir eklemede bulunabilir miyim kayıtlara girmesi adına?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Buyurun Özlem Hanım.

Özlem Hanım da Genel Müdür Yardımcısıydı, değerli bir uzman.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU TEMSİLCİSİ ÖZLEM YAVUZ – Sağ olunuz efendim.

Ben de şöyle bir katkıda bulunmak istiyorum: Hepinizin malumudur, aslında çevresel sorunlar adına 3 adet milat noktası diye adlandırdığımız yıllar vardır: Bunların ilki 1972 yılındaki Stockholm Konferansı. İkincisi 1992 yılındaki Rio Zirvesi ki burada biliyorsunuz üç Rio sözleşmesi kabul edildi ve sürdürülebilir kalkınmanın tanımlı ilk defa Rio Zirvesi’nde yapıldı. Üçüncü milat noktası nedir? Üçüncü milat noktası ise 2015 yılıydı, 2015 yılını Türkiye açısından anlamlı kılan husus, Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi’nin 12’nci Taraflar Konferansı’na ev sahipliği yapmamızdı. Bizler, biliyorsunuz, misafirperver insanlarız, organizasyonu çok güzel yapıyoruz ama 12’nci Taraflar Konferansı’nda çalışırken bu işin ayağını hem organizasyonel olarak sağlıklı bir şekilde yürüttük hem de bilimsel ayağıyla bunu eş zamanlı olarak yürütmeye çalıştık ve 12’nci Taraflar Konferansı’nın

sonunda da çok güzel bir karar ortaya çıktı. 196 taraf ülke dediler ki: “Aslında iklim değişikliğindeki kaynaklanan emisyonların yüzde 25’i arazi kullanımından kaynaklanıyor ve biz Birleşmiş Milletler Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesi’nin taraf ülkeleri olarak arazi bozulumunu önlediğimiz takdirde iklim değişikliğinin kritik 2 santigrat derecedeki eşitliğine, 0,5 santigrat derece kontrol altına alınmasına katkıda bulunacağız.”

Tabii ki biz bu sonucu aldık ve bu sonuç da yine Paris’te yapılan İklim Konferansı’nda, 21’inci Taraflar Konferansı’nda COP 12’deki dönem başkanlığı sıfatımızla da orada da deklare edildi ve bu Paris Anlaşması’nda da yerini aldı. Aslında bu bakımdan da çok anlamlıydı, bunu da belirtmek istedim Sayın Bakanım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, tabii ki arazi bozulumu fevkalade önemli yani buna mutlaka bir çözüm yolu bulmamız lazım. Birleşmiş Milletler COP 12 toplantısının özellikle Türkiye’de yapılması istenmişti, Ankara’da yaptık 2015 yılında ve çok başarılı geçti. Hatta o kadar başarılı oldu ki bütün ülkeler oy birliğiyle Türkiye’yi dönem başkanı ilan etti iki yıllığına. Biz de çok başarılı bir şekilde -dönem başkanı bendim- yürüttük hatta Afrika’da pek çok çalışmalara mühür vurduk. Yani Afrika’daki pek çok ülkenin elemanlarını çölleşmeyle mücadelede eğitim çalışması için Türkiye’ye davet ettik. “Panafrika” denilen özellikle Büyük Sahra’nın daha güneye intikalini önleyecek Yeşil Duvar Projesi’ne büyük destek verdik. Tabii, bunların devam etmesi lazım yani bütün dünyada arazi bozulumu konusunda bir farkındalık oluşturmamız lazım ama önce Türkiye’de tabii araziyi bozmamamız gerekiyor.

Teşekkür ederiz Özlem Hanım.

ÇÖLLEŞME VE EROZYONLA MÜCADELE GRUBU TEMSİLCİSİ ÖZLEM YAVUZ – Ben teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, şimdi, başka soru yoksa hemen diğer sunuma geçelim mi, ara verelim mi?

MEHMET SAİT KİRAZOĞLU (Gaziantep) – Nasıl uygun görürseniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, oy birliğiyle devamla karar verildi.

6.- Çevre Grubu Koordinatörü Sümeyra Terzi’nin, Komisyon raporu için hazırladıkları iklim değişikliğinin çevre, şehircilik ve turizme etkileri konusunda tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Şimdi çevreyle ilgili... Özellikle Sayın Sümeyra Terzi, kendisi çevre konusunda koordinatör. Şimdi, Çevre Bakanlığından eleman istemiştik ama dediler ki: “Bu konuyu en iyi bilen Sümeyra Hanım; tek başına yeter.”

Dolayısıyla, Sümeyra Hanım, söz sizde ama önce kendinizi bir tanıttın, nereden geliyorsunuz, nereye gidiyorsunuz? Çevre mühendisi misiniz evvela?

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Ben aslında Hacettepe Üniversitesi Maliye Bölümü mezunuyum. Çevre ve Şehircilik uzmanı olarak sekiz yıldır Çevre ve Şehircilik Bakanlığında çalışıyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, uzmanlık imtihanı oluyordu, uzmanlıkta kim kazanırsa o uzman oluyor, dolayısıyla herhangi birimden olursa...

Evet, Çevre ve Şehircilik Uzmanı Sümeyra Terzi Hanım’a söz veriyoruz.

Buyurun efendim.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; öncelikle sizleri saygılarımla selamlıyorum ve bu Komisyonunda çalışıyor olmaktan duyduğum mutluluğu da ifade etmek isterim.

Bahsettiğim gibi Çevre ve Şehircilik Bakanlığında İklim Değişikliği ve Uyum Dairesinde Çevre ve Şehircilik uzmanı olarak görev yapmaktayım.

Şimdi, izninizle sunumumda Komisyonunda görevli olduğum kısımlardan derlediğim taslak, tespit ve önerileri arz edeceğim ama öncesinde Sayın Vekilimizin bir sorusu olmuştur sanayi, turizm gibi sektörleri raporda nasıl ele aldığımızla ilgili. Uluslararası raporlar, akademik makaleler ve kurumlardan gelen yazılarla raporda hem etkileri hem uyum çalışmalarını hem de azaltım çalışmalarını yansıtmaya çalışıyorum. Bu sunumda sadece tespit ve teklif var ama örneğin, sanayide üretim girdilerinde beklenen azalma, su, ham madde, enerji gibi bunların maliyet artışına sebep olması ve bunlara karşı kaynakta azaltım, geri dönüşüm, eko verimlilik, çevre dostu teknolojiler çözüm önerileri. Turizm sektörüne etkisi, deniz seviyesinin artmasıyla ve ısınmasıyla kıyı turizmini etkilemesi. Sıcak yazlar, aşırı hava olayları, bulaşıcı hastalıklar, istilacı türlerin çoğalması gibi etkiler de turizmi etkiliyor.

Ulaştırımda, aşırı hava olaylarının ulaşım altyapısını bozması, fırtınaların, sellerin etkisi de ulaşım modlarına göre değişmekte ve bölgesel olarak farklı etkileri olmakta.

Yine, şehircilikte ısı stresi, aşırı yağışlar, taşkınlar, hava kirliliği kentsel altyapı ve hizmetlere zarar vermekte. Ekonomik olarak istihdama, millî gelir dağılımına etkisi yine rapora yansıtıldı. Sosyokültürel olarak da yoksulluk, iklim göçleri, su kıtlığına bağlı su savaşları gibi aslında çok bilinen önemli etkiler de rapora yansıtılmış durumda.

Şimdi, öncelikle, Komisyonumuzda sık sık gündeme gelen Paris Anlaşması'yla ilgili kamu kurumlarının, STK'lerin ve akademisyenlerin çoğu konuyla ilgili görüşlerini bildirmiştir. Paris Anlaşması'na taraf olunmaması hâlinde bu durumun ekonomik etkilerinin olabileceği dile getirilmiştir. Ayrıca Avrupa Komisyonu tarafından açıklanan Yeşil Mutabakat'ta Avrupa Birliği ticaret yapacağı ülkelerle Paris Anlaşması'na taraf olunması şartını arayacağını da açıklamıştır. Bu kapsamda, ülkemizin kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde Paris Anlaşması'na yönelik pozisyonunun ülkemizin yeşil dönüşüme yönelik uluslararası finansman ihtiyacı da dikkate alınarak çok boyutlu bir şekilde ivedilikle değerlendirilmesi. Hâlihazırda Bakanlığımız tarafından çalışmaları devam eden 2030 İklim Değişikliği Eylem Planı ve 2050 İklim Değişikliği Stratejisi hazırlanmakta. Burada ülkemiz için net sıfır emisyon hedef yılının belirlenmesi, uluslararası iklim müzakerelerini takip edecek ve süreklilik arz eden bir ekibin kurulması, Paris Anlaşması'na taraf olunması durumunda alt kırılımları netleştirilmiş olan bir ulusal katkı beyanının hazırlanması.

Yine, Avrupa Yeşil Mutabakatı da Komisyon toplantılarında özellikle ekonomik etkisinden dolayı gündeme gelen konulardan biri olmuştur. Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda yürütülen AYM Eylem Planı'nda 9 başlık altında 80 eylem belirlenmiş ve eylem planının yürürlüğe girmesi konusunda son aşamaya gelindiği bilgisi alınmıştır. Bu kapsamda Komisyonunda görüşülen birçok eylem plan içinde de yer aldığı için ayrıca buradaki tekliflerde tekrara düşmemek adına bu eylemlere değinmekten kaçındığımı da belirtmek isterim. İlgili teklifler, Avrupa Yeşil Mutabakatı'yla gelecek sınırdaki karbon düzenlenmesi sonucu ülke ekonomisine etkisi araştırılmalı ve politikalar bu kapsamda gözden geçirilmelidir. Sera gazı emisyonunu ve sera gazına sebep olan faaliyetleri sınırlandıran, sınırlandırmayı teşvik eden Avrupa Birliğiyle uyumlu bir emisyon ticaret sistemi kurulmalı ve elde edilecek gelir yine iklim değişikliğiyle mücadelede kullanılmalıdır. Emisyon ticaret sistemi açısından yapılan ve yapılması gereken çalışmalar özelinde sektörlerin azaltım potansiyellerinin ve sektörlerle

etkilerinin çalışılması, Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın getireceği sınırda karbon düzenlemesinin ülkemiz ekonomisine olası olumsuz etkilerini en aza indirebilmek için kamu tarafından finanse edilecek yatırım teşvik mekanizmalarının getirilmesi.

Bu kısımda azaltım çalışmalarıyla ilgili sektörel olarak neler yapılabileceğine değinmeye çalıştım. Öncelikle, düşük karbonlu yatırımların yatırım programında öncelikli olarak ele alınması. Azaltım faaliyetlerini yürütmek için ihtiyaç duyulan finansal kaynaklara, teknolojilere ve tekniklere erişimin artırılması ve azaltıma dair araştırma-geliştirme projelerinin desteklenmesi. Geri dönüşüm ve temiz üretim uygulamalarının sanayi sektöründe yaygınlaştırılması. Bilim ve teknoloji alanında karbonsuzlaşmaya yönelik araştırmalara daha fazla destek verilmesi. Yeşil OSB sertifika sisteminin uygulanmasına yönelik teknik ve idari çalışmaların yürütülmesi. Kamu ve özel sektöre azaltım ve uyum projeleri hazırlanması konusunda teknik destek verilmesi. Sanayinin yeşil ve döngüsel ekonomiye geçişine ve emisyonun azaltımına katkıda bulunacak faaliyetler için kamu-özel iş birliğinin sağlanması. Elektrikli araç kullanımının teşvik edilmesi. Kıyı bölgelerinde ve aşırı iklim koşullarına açık bölgelerde ulaştırma sektörüne yönelik olarak bölgesel eylem planlarının geliştirilmesi. Kargo taşımacılığında çevre dostu araçların yaygınlaştırılması.

Sayın Başkanım, bunu siz sormuştunuz, eski model araçların ne kadarlık bir emisyon kazanım sağladığının düzenli olarak ölçülmesi ve hesaplanması. Ulaşım modlarından kaynaklı karbon ayak izi değişiminin ölçülmesi ve izlenmesinin alt kırılımlarının belirlenmesi ve hesaplanması.

Turizm sektörüyle ilgili: Turizm sektöründen kaynaklanan emisyonların azaltılması yönünde araçlar ve çözümler geliştirilmesi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bunu ben anlayamadım. “Eski model araçların ne kadarlık bir emisyon kazanım sağladığını...”

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi şöyle: Ben onu sormuştum, müsaade ederseniz izah edeyim. Durum şöyledi: Şimdi, biliyorsunuz, bir tarihte eski araçları tasfiye ettik, o sırada yeni araçlar devreye alındı.

MURAT BAKAN (İzmir) – Eski araçların piyasadan kalkmasından dolayı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kalkmasından dolayı... Emisyonları çok fazlaydı yani hatta ben Çevre ve Orman Bakanlığından emisyonları kontrol ediyorduk.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hurdada ayrılan araçlarla ilgili.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, onu istemiştik, evet.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ - Turizm sektöründen kaynaklanan emisyonların azaltılması yönünde araçlar ve çözümler geliştirilmesi. Ülkemizin tanıtımlarında iklim değişikliğiyle mücadele için yapılan çalışmaların da reklam unsuru olarak kullanılması. Yapılaşmada su ve enerji verimliliğini sağlayacak pasif enerji sistemleri, uygun alanlarda yeşil çatılar, yağmur suyu hasadı ve geçirgen altyapı uygulamalarının çoğaltılması. İnşaatlarda düşük karbon salan malzemeler kullanılması. Akıllı bina sistemlerinin enerji performansı için uyarlanması. Ulusal yeşil binaların genel ilke ve esaslarının belirlenmesi ve yaygınlaştırılması. Bunlar azaltım politikalarıyla ilgili tekliflerdi.

Uyum politikaları: İklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması ve uyuma yönelik çalışmalar kamu politikalarında ve özel sektör çalışmalarında daha çok gündemde olmalıdır. İklim değişikliğine uyum yatırımlarının yatırım programında yine azaltım gibi öncelikli olarak ele alınması. Ülkemiz için 2050 yılına kadar iklim değişikliğinin etkilerine karşı iklim dirençli toplum olma hedefinin konulması. Ulusal bir adil geçiş mekanizması kurulması ve sosyoekonomik önceliklendirmelerin yapılması.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yalnız o “iklim dirençli toplum olma hedefinin konulması.” Bunun Millî Eğitim Bakanlığının görevi olması lazım diye düşünüyorum.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ - Sorumlu kurum, kuruluş ve ilgili kurum kuruluşlar...

MURAT BAKAN (İzmir) – Eğitim yönü de vardır. “Dirençli toplum” deyince eğitim bir yönü ama her açıdan...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tabii, onu da yazalım, Millî Eğitimi.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Tabii, tabii. Zaten İDHYKK’nin içinde...

MURAT BAKAN (İzmir) – O üst başlık zaten. Üst başlık olarak değil mi o?

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Evet. Bir de bunlar güncellenecek biraz daha.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani şurada “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı” yazılmış da buraya –virgül- “Millî Eğitim Bakanlığı” da yazmak lazım.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Tabii, Millî Eğitim Bakanlığını da sorumlu kuruluş olarak ekleyelim.

Yine, etkileri en aza indirmek için ulusal bir adil geçiş mekanizmasının kurulması ve sosyoekonomik önceliklendirmenin yapılması. Yerel koşullar doğrultusunda iklim değişikliğine uyum, ekosistem servisleri ve doğa temelli çözümler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan AR-GE faaliyetleri ve bilimsel araştırmaların öncelikli olarak desteklenmesi. Mekânsal planlamalara stratejik belgelerde yer alan iklim değişikliğine uyum tedbirlerinin dâhil edilmesi. İklim değişikliğine uyum sağlanmasında ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte planlar yapılması ve uygulamasının denetlenmesi. İklim değişikliğinin etkilerinden kaynaklanan fırsatların sektörel olarak tespit edilmesi ve üst politika dokümanlarında yer verilmesi. İklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması ve iklim değişikliğine uyum eylemlerinin desteklenmesi için teşvikler ve fonların oluşturulması. Yapıların, tasarım ve yapım kurallarının iklim değişikliğinin etkilerinin dikkate alınarak güncellenmesi. Aslında bunu da Sayın Milletvekilimiz Hasan Kalyoncu çok fazla dile getirmişti.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, çatı uçuyor veya geçenlerde büyük bir tabela yıkıldı, insanlar büyük sıkıntı... Ölen oldu mu bilemiyorum ama haberlerde dinledik.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Bu konuyla ilgili yetkinin...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Büyük bir reklam panosu devrildi.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – ...yerel yönetimlerde olduğunu söyleyebilirim.

Sağlıkla ilgili, İklim Değişikliğinin Sağlık Üzerine Olumsuz Etkilerinin Azaltılması Eylem Planı 2019’da sona ermiş, bunun güncellenmesi ve izlemesinin gerçekleştirilmesi. Yeşil Hastane Sertifikalandırma Sisteminin geliştirilmesi ve kamu hastanelerinde yaygınlaştırılması. Yine, iklim değişikliğinin insan sağlığına etkilerinin ulusal, bölgesel ve yerelde izlenmesi, sonuçların periyodik olarak değerlendirilmesi. Aşırı hava olaylarına yönelik erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi ve kurumlar arası koordinasyonun artırılması. Ben, özellikle tekliflere değerli hocaların da tekliflerini ve tespitlerini eklemeye gayret ettim, bunlar da Didem Hocanın teklifleri aslında.

İklim değişikliği ve sağlık, risk iletişimiyle ilgili halkın bilgilendirileceği programların oluşması. Ulusal Ulaşım Master Planı'na sürdürülebilir ulaşım politikalarının eklenmesi ve iklim değişikliğinin etkilerinin planlamaya yansıtılması. Türkiye'de...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani Master Planı da şöyle: Türkiye'de genelde taşımacılık kamyonla yapılıyor. Hâlbuki dünyada genelde raylı ulaşım yapıyor, belki bizim mutlaka ulaşım da raylı ulaşımına çok büyük ağırlık verme...

MURAT BAKAN (İzmir) – Onu da elektrikli raylı ulaşım...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Sonunda tabii elektrikli...

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Yani aslında burada...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani onu da yazarsanız, bu çok önemli.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Tabii.

Bir de aslında burada bahsedilmek istenen iklim değişikliğine uyum bağlamında eylemler şöyle: Biliyorsunuz bu sıcaklık değişimlerinden ya da aşırı hava olaylarından ulaşımın altyapısındaki bozulmaların da gelecek politikalarda değerlendirilmesi anlamında...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onu diyorsunuz yani yollarda asfaltlar eriyor...

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Evet, asfaltın ısınması, çökmesi.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Öyle sıcak zamanlar oluyor ki bakıyorsunuz asfaltın eridiğini...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bizim söylediğimiz konuyu da bir...

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Tabii ki tabii ki onu da azaltımda ele alırım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bizim dediğimiz başka, sizin dediğiniz başka.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Yine, turizmde uyum eylemleri bağlamında Türkiye'de turizm ağırlıklı olarak doğal kaynaklara dayandığı için bu alandaki çalışmalardan yararlanılarak turizm politikalarının yönlendirilmesi ve iklim değişikliğine uyum bağlamında eylemler tespit edilmesi. Turizm sektörünün...

MURAT BAKAN (İzmir) – Özellikle su isteyen şeyler var, mesela golf gibi yani o iklim değişikliğine bağlı olarak onların da gözden geçirilmesi gerekiyor, o tip projelerin, yüksek enerji tüketimi ve su tüketimi sağlayan projelerin...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Bunu da ekleyelim.

Turizm sektörünün iklim değişikliğine uyumu konusunda gerekli çalışmaların yapılarak politika dokümanlarına yansıtılması. Profesör Doktor Mehmet Somuncu da yaptığı sunumda Kültür ve Turizm Bakanlığının henüz iklim değişikliği konusunda böyle bir politika belgesinin ve çalışmasının olmadığını dile getirmişti.

İklim değişikliğinin etkilerini değerlendirerek turizm yatırımlarının çeşitlendirilmesi, yatırımların mekânsal olarak dağılımının sağlanması, alternatif turizm seçeneklerinin çoğaltılması. İklim değişikliğinin kültürel mirasa etkisinin araştırılarak gerekli önlemlerin alınması. Maalesef ülkemizde bu konuda da biraz eksiklik var.

Kentsel dönüşüm bölgelerinde ısı adası etkisini hesaba katan yapı tasarımlarının zorunlu hâle gelmesi. Kent içerisinde mavi ve yeşil altyapıyı içeren doğa temelli çözümlerin uygulamalarının artırılması. Kent içinde nüfusun yoğunluğunun kısa mesafede erişim sağlayabileceği büyük kent

parklarının yapılması. Üst ölçekli planlarda, imar ve çevre düzeni planlarında, başta yapı yoğunluğu ve yeşil donatılar gibi boyutlar olmak üzere, ısı adası etkisinin hesaba katılması. Kentlerde ekolojik nitelikleri yüksek yeşil alanların artırılması. İklim değişikliği uyum eylem ve politikalarında, iklim değişikliğinden kaynaklanan risklere karşı toplumun ve kurumların bilinçli ve daha hazırlıklı olması sağlanmalı. Kırılgan gruplara yönelik politikaların geliştirilmesi. Kadınlar, gençler ve çocuklar başta olmak üzere uyum kapasitesini arttıracak yönde kırsal kesime yönelik eğitimler, iklim değişikliğine uyumu da sağlayacak nitelikte ve kırdan kente göçün de önüne geçilmesini sağlayacak istihdam olanaklarının geliştirilmesi. Türkiye’de olası iklim göçü senaryolarının araştırılması, risklerin belirlenmesi ve...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi bazı şeyler var ki, tabirler, mesela şurada, kırılgan gruplara yönelik politikaların geliştirilmesi. Yani bu ne demek yani bunun...

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Raporda...

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani yoksullar...

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Yaşlılar.

MURAT BAKAN (İzmir) – ...yaşlılar, çocuklar, dezavantajlı yani kırılgan grup odur.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Engelliler.

MURAT BAKAN (İzmir) – Engelliler.

Yani şimdi şöyle söyleyeyim Sayın Bakan: Seferihisar’da tsunami oldu, bu depremde, İzmir depremde, tsunamiden 1 kişi öldü. Yaşlı bir teyze tekerlekli sandalyede, sel geliyor, yerinden kalkamadığı için alıyor, devriliyor ve boğularak öldü. Şimdi, yani kırılgan derken...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, kırılgan derken onu kastediyorsunuz.

Tamam, peki, teşekkür ederim.

Katkınız için teşekkür ederim.

Evet, hızlanalım, biraz hızlanalım, saat yedi oldu.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Son 2 slaytım.

İklim değişikliğinin yine ekonomiye etkileri de Komisyon toplantılarında çok fazla konuşuldu.

On İkinci Kalkınma Planı’nın düşük karbonlu ve iklim dirençli hedefiyle hazırlanması. Azaltım ve uyum politikalarının istihdama olan etkisinin sektörel olarak belirlenmesi ve gerekli planlamaların yapılması. İklim değişikliğinin etkilerinden kaynaklanan fırsatlar sektörel olarak tespit edilmesi ve üst politika dokümanlarında yer verilmesi. Özel sermayeyi iklim ve çevreye yatırım yapmaya teşvik ve öncülük eden kamu yatırımlarının artırılması. Türkiye’nin Avrupa Birliği için aday ülke olması nedeniyle Türkiye’nin Avrupa Birliği Döngüsel Eylem Planı’yla paralel adımlar atması ve uygulaması, uyumlaştırması.

Türkiye’de endüstriyel simbiyoz, alternatif yakıtlar ve ikincil ham madde kullanımı gibi döngüsel iş modellerini geliştirmek ve AR-GE faaliyetlerinin desteklenmesi. Döngüsel ekonomi uygulayan sektörlerle teşviklerin sağlanması. Tek kullanımlık ürünlerin kullanımının mümkün olan yerlerde aşamalı olarak yasaklanması ve yerlerini çoklu kullanıma uygun dayanıklı ürünler alması için çalışmaların yapılması. Atıkların önlenmesi ve azaltılması, geri dönüşüm miktarının artırılması için kurumlar arası iş birliğinin artırılması.

Yine finansman da Komisyonda iklim finansmanı sık sık gündeme gelen konulardan biriydi. Aslında hani kurumlardan bu konuyla ilgili bazı ekonomist hocalarımızdan sunumlar aldık ama yine Hazine ve Maliye Bakanlığından da bilgi belge talep edeceğiz.

Ulusal iklim finansmanı stratejisinin hazırlanması. Aslında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı IPA III kapsamında böyle bir projeyi teklif etti, uygunluk kriterlerine göre değerlendirme aşamasında. Analitik bütçe sınıflandırılmasındaki kodlamalara uyum ve azaltım tanımlarının eklenmesi. Belki de Eskişehir Milletvekili Sayın Jale Hanım'ın da bahsetmek istediği yeşil bütçeleme bunu karşılayabilir.

Uluslararası ve ulusal iklim finans akışının takip edilmesi. İklim değişikliğiyle mücadele ve uyum eylemlerinin gerçekleştirebilmesi için teşvikler ve finansal araçlar geliştirilmesi. İklim değişikliğinin etkilerinden kaynaklanan fırsatların sektörel olarak tespit edilmesi ve bu sanırım yine olmuş. Yeşil sınıflandırma yani taksonomi başta finansal kuruluşlar olmak üzere kamu ve özel sektörde uygulanması ve ulusal bir standart geliştirilmesi. İklim değişikliğinin finans sektörüne etkisinin araştırılması. İlgili kamu kurumlarının azaltım ve uyum yatırımları için genel bütçeden pay ayrılması ve her yıl oransal olarak artırılması. Sanırım bu da biraz önceki teklifle örtüşen bir teklif.

Bir de yatay kesen konularla ilgili yine taslak hâlinde ve daha ekleyebileceğim tespitler olan teklifler var. İklim değişikliği konusunun tüm meslek disiplinleri için lisans düzeyinde eğitiminin verilmesi, iklim değişikliği konusunda, veri toplama ve paylaşma konusunda yasal altlık oluşturulması, afet riski azaltımı çalışmaları ile iklim değişikliğine uyum çalışmaları arasındaki ilişkinin kurulmasına yönelik çalışmalar yapılması, çevre hukuku anabilim dalının kurulması.

Arz ederim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yani iklim ayrı bir şey. “Çevre ve iklim” diyebiliriz, yani iklimle ilgili durumu ifade etmek için “çevre” yeterli değil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet daha uygun olabilir.

Evet, teşekkür ederiz.

Şimdi, özellikle siz her bir konulara göre hangi kurum sorumlu onu belirtmişsiniz. Aslında bunu şöyle yapsak daha iyi değil mi: Mesela hangi Bakanlık varsa onları sıralasak daha uygun olmaz mı?

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Nasıl uygun görürseniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Mesela, Hazine ve Maliye Bakanlığıyla ilgili sorumluluklar, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı... Böyle bir sıralama yapmak daha uygun olur diye düşünüyorum.

Bir de diğer tetkiklerde bazen çakışma oluyor, bunların olmaması lazım yani aynı şeyleri diğer birimler de tavsiye ediyor eğitim, vesaire gibi konularda. Zaten eğitimle ilgili kısımları eğitim birimi var...

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Tabii, onları o alt başlık altında toplarız.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onları o başlık altında toplayın yani raporda tekrerr olmaması lazım diye düşünüyorum.

Evet, teşekkür ederiz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Teşekkür ederiz Sümeysa Hanım.

Çok kapsamlı bir şey olmuş, bizim de hassasiyetle üzerinde durduğumuz konuları da almışsınız, herhâlde bayağı kapsamlı bir çalışma gerekecek.

Siz bunları sadece üst başlık olarak mı şey yaptınız, bunların altı da olacak mı? Çünkü mesela sınırda karbon vergisi tek başına bir konu, ne getirecek aslında bizim elimizde onunla ilgili bilimsel veriler var. Onlara raporda yer verecek misiniz yoksa bu şekilde, öneri şeklinde, bize sunduğunuz şekilde mi vereceksiniz?

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – “Uluslararası anlaşmalar” başlığı altında Avrupa Yeşil Mutabakatı’ndan da bahsediyoruz, onun altında sınırda karbon düzenlemesiyle ilgili açıklamalar da mevcut ama şu an taslak hâlinde ve ne kadar detaylandırılabilir, onun üzerine çalışabiliriz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Anladım.

Onu okuduğumuzda neyle karşı karşıya kalacağımızı biz Komisyondaki üyeler olarak biliyoruz ama onu okuyanın da, raporu okuyanın da bilmesi lazım, Türkiye’nin ekonomik risklerini anlayabilmesi lazım, onu söylüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru, onu açalım, Bülent Bey ona dikkat edelim.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Yani TÜSİAD’ın raporu var, belki kurum raporlarına...

MURAT BAKAN (İzmir) – Mesela Erinç Yeldan’ın sunumunda da çok net grafikler, bilimsel veriler var, kullanılabilir.

ÇEVRE GRUBU KOORDİNATÖRÜ SÜMEYRA TERZİ – Tabii, tabii.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet teşekkür ederiz.

7.- Tarım Grubu Koordinatörü Kemal Pekdoğan’ın, Komisyon raporu için hazırladıkları iklim değişikliğinin tarıma etkileri konusundaki tespitleri ve teklifleri hakkında sunumu

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU - Kemal Pekdoğan -Koordinatör- Doktor Kevser Karagöz Sezer ve İlhan Özcan Beyefendi, buyurun.

Şimdi, Kemal Bey, kendinizi kısaca tanıtn, Kevser Hanım sizi zaten tanıdık, İlhan Özcan Bey... Buyurun.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Sayın Bakanım, sayın milletvekilleri ve Komisyonun kıymetli üyeleri hepinizi tarım grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle kendimden bahsetmek istersem, ismim Kemal Pekdoğan, Tarım ve Orman Bakanlığı adına katılıyorum, 1994 yılından beri kamu görevi yürütüyorum, sekiz yıllık bir Ziraat Bankası deneyimim oldu, daha sonra 2002 yılında Tarım Bakanlığına geçtim ve hâlen orada Tarım Bakanlığında, Tarım Reformu Genel Müdürlüğünde kuraklıkla ilgili çalışıyoruz Sayın Bakanım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, teşekkür ederiz.

İlhan Bey, buyurun.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ İLHAN ÖZCAN – 1992 Söke Ziraat Teknik Lisesi Mezunuyum, 1999 Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi mezunuyum, 1992-1999 yılları arasında Bingöl ve Erzurum illerinde, daha sonra Ziraat Mühendisi olarak da Nazilli Pamuk Araştırma Enstitüsü ve Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsünde görev yaptım, 2007’den beri de Bakanlık Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğümüzde görev yapmaktayım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kevser Hanım, buyurun.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Sayın Bakanım, başta şahsınız olmak üzere bütün Komisyonu saygıyla selamlıyorum.

Ben, toprak-su ilişkileri uzmanı olarak TAGEM’de iklim değişikliği bölümünde çalışıyorum, çalıştığım alan C3, C4 bitkileri ve karbon yutak alanlar ve erozyon.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Buyurun Kemal Bey.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Sayın Bakanım, bildiğiniz gibi, küresel iklim değişikliğinin etkileyeceği en önemli sektörlerden birisi de tarımdır. Tarım, doğaya bağlı olarak sürdürülen bir faaliyet olup iklim değişikliği özellikle bitkisel üretimde bitki deseninde kaymalara neden olacaktır. Ayrıca, sıcaklık ve yağış rejimindeki değişikliklerin ekolojik su döngüsünü de etkileyerek kuraklığa sebep olması sağlıklı gıda ve su kaynaklarına erişimi zorlaştıracaktır. Biz de tarım grubu olarak bunlarla ilgili olanları başlıklar hâlinde sunmaya çalışacağız efendim.

Evet, burada birinci tespitimiz, küresel iklim değişikliğiyle iklim kuşaklarının kayması, yağış rejimlerinin süresi, şiddeti ve formunun değişmesi, hava sıcaklıklarındaki dalgalanmalar nedeniyle en çok etkileyeceği sektör tarımdır. Stratejik bir sektör olan tarımın günümüzde uzmanlaştırılarak eğitimi desteklenmelidir.

Burada teklif olarak... Uygulamalı ve yatılı bir eğitim sistemi olan ziraat meslek liseleri tekrar hayata geçirilmeli ve bölge çiftçilerine başta sulama ve su kaynaklarının korunması olmak üzere tüm zirai üretim konularında eğitim verilmelidir.

Standartları Bakanlıkça belirlenecek olan büyük işletmelerde ziraat mühendisi ve veteriner hekim çalıştırılması zorunluluğu getirilmelidir.

Tarımsal üretimin uzmanlaştırılması için birlik, şirket veya bireysel girişimcilere tarımsal eğitim ve sertifikasyon süreçleri zorunluluğu getirilmelidir.

Tarımsal sulamanın mutlaka uzman mühendisler tarafından planlanması kanunla zorunlu hâle getirilmeli ve çiftçi şartlarında mutlaka uzman mühendisler tarafından denetlenmelidir. Böylece toprak ve su kaynaklarımızın kontrol dışında kullanımının ve tahribatının önüne geçilecektir.

Sürdürülebilir tarımsal üretim için tabii kaynaklar korunmalıdır diyoruz. Burada da özellikle iklim değişikliği sonucu su kaynaklarında oluşacak kısıtlamalara karşılık su kıtlığının yaşandığı tüm tarım alanlarında çok su tüketen bitkiler destekleme kapsamından çıkarılmalıdır.

Ayrıca, 2005-2020 yılları arasında başarıyla uygulanmış olan Çevre Amaçlı Tarım Arazilerini Koruma -ÇATAK- Programı’yla toprak ve su kalitesinin korunması, doğal kaynakların sürdürülebilirliği, erozyonun önlenmesi ve ekosistemde tarımın olumsuz etkilerinin azaltılması amaçlanmıştır. Bu projenin tekrar, yeniden uygulamaya geçirilmesi tarımsal üretim açısından yararlı olacaktır.

Üçüncü başlık olarak da zirai ilaç bayileri tarafından çiftçilere satılan her türlü zirai ilaç ambalajlarının doğaya atılması çevre kirliliğine neden olmaktadır -bu, Komisyonumuzda da sürekli gündeme getirildi- biz de bununla ilgili olarak bir teklif sunmak zirai ilaç bayileri tarafından çiftçilere satılan her türlü ilaç ve gübre ambalajlarının doğaya atılması nedeniyle oluşacak çevre kirliliği önlemek amacıyla depozito uygulamasının getirilmesini ve buna da kutu ya da paket başına yüzde 10 veya 20 şeklinde bir öneride bulunmak istiyoruz.

Hayvancılığın üretim zinciri açısından bakıldığında, süt ve besi işletmelerinde canlı hayvan alımı haricinde en önemli girdi maliyeti kaba yem olduğundan meraların hayvancılığa yönelik olmak üzere iyi planlanması gerekmektedir. Aynı zamanda, şunu da söylememiz gerekiyor: Tarım alanları iyi bir yutak alanı olarak da değerlendirilmelidir. Bu kapsamda, meraların korunması, ıslah ve amenajman

çalışmalarının yapılması ve hayvancılık amacıyla yapılacak planlamalarda bu alanların daha etkin kullanılması gerekmektedir. Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü sorumluluğunda olan otlak ve meraların Hayvancılık Genel Müdürlüğü...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bundan emin misiniz? Görüştünüz mü Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğüyle, onlar razı mı?

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Genel Müdürlüğe bu konuyla ilgili soru yönelttik, cevabını bekliyoruz efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani sizler uzman olarak bunun doğru olduğu kanaatinde misiniz?

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Bunlar bizim kendi görüşümüz efendim yani tabii, kurumlara da bunları soru olarak yöneltiyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ben de bu görüşe katılıyorum, hatta Komisyonunda da ben de söyledim bunu.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Evet, Komisyonumuzda da dile getirildi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hayvancılık Genel Müdürlüğü onayladı ama.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onayladı mı? Çok iyi, Hayvancılık Genel Müdürlüğü ister tabii.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Meraların hayvancılık açısından Hayvancılık Genel Müdürlüğünde olması daha uygun olacak diye düşünüyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, geçelim bunu.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Çayır ve mera alanlarının korunması ve geliştirilmesi için çıkarılan yasaların etkin uygulanmasının sağlanması, yutak alan olarak değerlendirilmesi, depolanan karbon miktarlarının belirlenmesini ve arttırılmasını sağlayacaktır.

Burada da tabii kaynakların korunması amacıyla mevcut mevzuatlarımızın yeterli olduğu, ancak mevzuatlar çerçevesinde yeterli denetlemelerin yapılmadığı görülmektedir. Bu amaçla, her bakanlığın görev ve sorumlulukları kapsamında daha etkin denetim mekanizmasının kurulması gereklidir.

Yine, anız yangınları başta olmak üzere, çevre kirliliği, arazi tahribatı ve benzeri olaylarda kurumsal müdahaleler en kısa zamanda yapılmalıdır; ki burada fahri trafik müfettişliği gibi bir sistemin getirilmesini öneriyoruz. Fahri çevre müfettişliği sisteminin oluşturulması, halkın doğal kaynakların korunmasına olan katkısını ve farkındalığını arttıracaktır.

Bir diğer başlık, biyoçeşitliliğimiz gıda, ham madde ve aynı zamanda doğal karbon depolayıcı biyolojik ortamlar olup, karbon yutak alanlar iklim değişikliğinin zararlarını ve hızını azaltıcı önlemlerdir. Teklif olarak, mevcut biyoçeşitliliğimizde yer alan tüm endemik bitki varlığımızın büyük çoğunluğu ile tıbbi aromatik bitkiler peyzaj alanlarında değerlendirilmektedir. Biyolojik çeşitliliğimizin doğal yetiştirme koşullarını inceleyecek çalışmalara ağırlık verilmeli ve türler, gen bankaları ve doğal koruma alanlarında muhafaza edilmelidir. Akdeniz havzasında yapılan uluslararası projeksiyonlarda Türkiye verilerinin yeterli olmadığı belirtilmektedir. Bu nedenle Türkiye'nin küresel ölçekte daha gerçekçi iklim senaryolarının kurgusu ve önlemlerin alınması için daha fazla lokal veri üretecek bilimsel çalışmalar yapılmalıdır. Değişen iklim koşullarına göre ekonomik olarak yetiştirilen tarımsal ürün kayıpları dikkate alınarak iklim değişikliğine uyumlu ürün deseni çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Ayrıca, yerel türlerin tespiti, adaptasyonu ve muhafazası üzerine çalışmalar yürütülmelidir.

Yerel türlerin mevcut gen bankalarında ve doğal koruma alanlarında muhafaza edilmesi zorunluluk arz etmektedir. Arazi kullanım planları bir an önce yapılmalı ve toprak yetenek sınıflarına göre kullanılmasına azami özen gösterilmelidir.

Burada yine -Bülent Bey’in de ilk sunumunda dile getirdiği gibi- tarımsal üretim tamamen iklim verilerine göre planlandığı ve yürütüldüğü için en acil önlem alınması gereken alandır. Burada sıcaklık, yağış ve buna bağlı olarak su kaynaklarının kıtlığı ve giderek ortadan kalkması, beraberinde tarımsal ürünlerde verim, kalite ve bitki ürün desenlerinin yeniden planlanması mevzuatta ve acil eylem planlarında öncelikli olarak ele alınmalıdır. Bu konuda devlet, üretim desenini zorunlu kılacak yasal düzenleme yapmalıdır. Bunu Bülent Bey de dile getirmişti. Sıcağa, kuraklığa, hastalık ve zararlılara dayanıklı bitki ve hayvan tür ve çeşitlerinin geliştirilmesi çalışmaları hızlandırılmalıdır. Tahıllarda kuraklığa toleransı yüksek çeşitlerin bölgesel olarak tespit edilerek yeterli miktarda tohumluklarının üretimi sağlanmalıdır.

Tarım alanlarında uygulanan kültürel işlemler sadece emisyon kaynağı olarak ele alınmaktadır ancak, tarımsal alanların yutak alan olarak da ele alınması zorunluluktur. Tarımda emisyon ve yutak oluşturacak işlemler ayrı ayrı ele alınmalıdır. Burada azaltılmış toprak işleme, anıza ekim, doğrudan ekim, organik ve mikrobiyal gübreleme karbon depolayıcı alanları arttırdığı için teşvik edilmelidir. Baklagiller ve yem bitkilerinin ekim alanlarının artması için tohumluk ve benzeri teşvikler uygulanmalıdır. Geri dönüşümle tekrar değerlendirilip biyokütle enerjisi olarak kullanılabilmesi, hem enerji üretimi hem de gübre amaçlı kullanılabilmesi özellikleri nedeniyle organik atıkların değerlendirilmesi sağlanmalıdır.

Suyun yönetimi mutlaka tek bir elden yönetilmeli ancak iklim değişikliğine uyumlu tarımsal sulama yönetimi ayrı ele alınmalıdır. Buharlaşma kayıplarının en aza indirilmesi ve toprak neminin korunması ve tarımda sürdürülebilir bir su yönetiminin sağlanması için arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme çalışmalarına hız verilmelidir. Şu anda zaten devam ediyor ama hızlandırılmalıdır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, bu DSİ’ye taşındı, biliyorsunuz.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Evet, DSİ’ye devredildi efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Memnun musunuz, yoksa Tarım Bakanlığı “Tekrar biz alalım falan.” mı diyor? Yani gerçi DSİ de Tarım Bakanlığına bağlı ama.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Söz alabilir miyim acaba?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yok, sonunda şey yapalım.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Sayın Bakanım, bu konuda DSİ’yle zaten aynı bakanlık olduğumuz için o...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – “Kavga yok.” diyorsun, başka bakanlık olsa kavga edeceksiniz.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Yani şu an için herhangi bir kavga...

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Tarla içi zaten şu anda DSİ’de değil Hocam, sadece çiftçiye bırakılmış durumda, onun uzmanlaştırılması gerektiğini teklif ediyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani benim şahsi kanaatim, tarla içi de toplulaştırmayla birlikte aynı kurum tarafından yapılması gerekir diye düşünüyorum; doğrusu o.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – O konuda katılıyoruz Hocam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani bence devlet bunu yapacak, çiftçiye bırakıldı ama çiftçi yapamıyor. Destek vereceği yerde bunu yapsa daha iyi.

Buyurun.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN –Sulama sistemleriyle birlikte toprak nemini takip eden dijital sistemlerin ve donanımların mutlaka birlikte ve eş zamanlı olarak planlaması...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – İşte bunu Meteoroloji Genel Müdürlüğüne vazife olarak bugün verdik.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Toprak nemiyle ilgili...

MURAT BAKAN (İzmir) – Toprak nemi meteorolojiyle ilgili değil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Efendim, şöyle oldu, siz yoktunuz herhâlde, onu ben izah ettim: Geçmişte, Tarım Bakanlığı, Orman ve Su İşlerinden ayırırken zirai meteoroloji diye bir girişimde bulundu, hatta bazı cihazlar aldı ama bunu işletmesi mümkün değildi, sonra bunu Meteoroloji Genel Müdürlüğüne devretti. Dolayısıyla, Meteoroloji Genel Müdürlüğünün her yerde ya bölge müdürlüğü ya da şube müdürlüğü var. Bu yüzden bunları onların yapması daha faydalı olur diye düşünüyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Topraktaki nem ama bu, hava olayları meteoroloji.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zirai meteoroloji...

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Sayın Bakanım, meteorolojik kuraklığı Meteoroloji Genel Müdürlüğü takip ediyor, biz ise tarımsal kuraklıkla ilgili.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Toprak nemi meteorolojinin dışında Hocam. Şu anda hiçbir birim bakmıyor buna.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Neyse, o konuda anlaşalım yani bu konuda, Meteorolojiden arkadaşlar da burada.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Zaten birlikte çalışıyoruz her konuda efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, bu konuda benim bahsettiğim, Tarım Bakanlığının böyle bir girişimi vardı da yani arazideki bütün meteorolojik değerlerin bir kurum tarafından toplanması, değerlendirilmesi daha uygun diye...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama bu meteorolojik bir şey değil, topraktaki nem.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – TARBİL sisteminden bahsediyorsunuz.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Bu konu onun dışında Hocam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, peki.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Ekleme yapmak istiyoruz, ek olarak söylüyoruz o girişimi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Damla sulamayla ilgili seferberlik diye bir şey yapmamışsınız.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Var efendim, sonraki slaytlarımızda var onlar.

Su kısıtının yaşandığı tarım alanlarında toprak nemini kontrol eden basınçlı sulama sistemlerini kullanan üreticiler ayrıca desteklenmelidir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Vallaha, teşvikleri buna göre verseniz bu işler çözülür.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama zaten Tarım Kanunu’nda çiftçiye yüzde 1 bütçeden destek var. O desteğin öncelikle Türkiye’nin su kıtlığını düşünerek -Sayın Bakan da aynı şeyi söylemişti- bu alana yönlendirilmesi lazım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, sizler de muhalefet de desteklerse... Yani doğrusu şu: Bence teşvikler genelde kayboluyor -aynı zamanda çiftçi ailesiyiz- teşvik geliyor ama ortadan kayboluyor. Nereye harcadığını bilmiyor, başka maksatlar için kullanıyor. Halbuki biz, onun yerine vatandaşa hizmet yapsak, sulama tesisini bilabedel yapsak, diğer tesisleri yapsak, tarla içi ıslahını biz yapsak, devlet yapsa, onun için para versek daha isabetli olur; vereceğimiz teşviki onun için versek.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Biz de onu teklif ediyoruz Sayın Bakanım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama o şekilde yazmak lazım.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu açık yazın arkadaşlar.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Notumuzu aldık.

MURAT BAKAN (İzmir) – O Tarım Kanunu’na bakın. Kaçınıcı madde? Var öyle bir madde yani.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Toprak yönetimi ve yutak alanların, biyolojik karbon tutucu alanların kentsel alanlarda da artırılması gereklidir. Toprak direnci, tarımsal üretim kadar şehirleşmenin de önemli bir parçasıdır.

Burada, yerel yönetimler tarafından kentsel alanların düzenlenmesinde yapılan rekreasyon alanlarında ve ağaçlandırmanın uygun olmadığı alanlarda parklar ve otoyol refüjlerine ekilen bitkilerin doğal bitki örtüsünde bulunan özellikle C3, C4 karbon bağlayıcı, kurakçıl bitkilerden seçilmesi kentsel yutak alanların oluşturulması bakımından zorunlu kılınmalı ve yasal mevzuat çıkarılmalıdır. Ayrıca, ithal peyzaj ürünlerinin yerine C3 ve C4 bitkilerin kullanılması yerel yönetimlerin bu konudaki yüksek maliyetlerinin de ortadan kalkması açısından önem taşımaktadır. Bunu Sayın Bakanım da zaten dile getirmişti, ithal bitkilerle ilgili.

Kırsal alanda toprak ıslahı yapılırken kentsel alanlar ihmal edilmemelidir. Toprak organik maddesi toprağın agregatlaşması sağlıklı bir su, hava dengesi dolayısıyla toprak direnci ve taşıma gücüyle doğrudan ilişkilidir. Kentsel alanlarda ve ulaştırmada toprak organik maddesinin ve yeşil alan oranının korunumu yerel yönetimler kanunlarına eklenmelidir.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bir de yurt dışından ağaçlandırmak için...

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Bir önceki slaytta ondan bahsettik efendim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Teşekkür ederiz, çok önemli bir şeyi dile getirmişsiniz.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Yine, diğer bir tespitimiz: Toprak, organik karbonu depolayan bir kaynak olarak küresel karbon döngüsü üzerinde önemli bir role sahiptir. Karasal ekosistemlerin en büyük yutak alanı topraktır. Karbon bakımından zengin toprakları korumak ve bozulmuş olanları eski hâline getirmek için ıslah çalışmalarına hız verilmelidir. Burada da madencilik faaliyetlerinde özellikle topraktan büyük miktarda karbon yani organik madde kaynağı fosil yakıt olarak çıkarılmaktadır, o alanın doğal biyolojik döngüsü zarar görmektedir. Sıyırılan toprak, madencilik faaliyeti bitiminde yerine konurken, alınan karbonu ikame edecek şekilde bir organik maddeyle karıştırılarak bu hayvan gübresi, yeşil gübre yerine konmalıdır. Böylece toprak ekosistemine verilen zarar en aza indirilecektir.

Toprak yapısı ve ekosistemlerin karbon emisyonundan çok, karbon tutulumunda görev aldığı bilinmektedir. Toprakların organik madde ilavesinde organik atıkların kullanılmasıyla atık yönetimine de katkıda bulunulacaktır. İklim değişikliğiyle birlikte öngörülen felaketlerden biri de erozyondur. Toprak koruma önlemleri içerisinde özellikle eğimli arazilerde tekniğe uygun yapılmayan toprak işleme kesinlikle yasaklanmalıdır.

Kuraklıkla mücadele yönetiminde yetki ve sorumluluk sahibi birçok kurum ve kuruluş bulunmasından kaynaklanan koordinasyon eksikliği yaşanmaktadır. Kuraklık yönetimiyle ilgili çerçeve bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

Kuraklıkla mücadele konusunda çalışmalar yürüten ve bu konuda araştırma yapan kuruluşları koordine etmek ve bölgesel kuraklık izleme çalışmaları yapmak için daha etkin bir yapı kurulmalıdır. Tarımsal kuraklık zamanlarında verim düşüklüğü görülen bölgelerde planlanan destekleme politikalarında sadece finansman desteği değil, aynı zamanda kaynak planlaması yapacak bir uzman ekip kurulmalıdır. Tarımsal kuraklıktan daha tehlikeli olan hidrolojik kuraklık tedbiri olarak uyumlu şehirlerin inşasında yeraltı suyunu besleyecek su yapılarının kentsel alanlara inşa etme zorunluluğu yerel yönetimler kanununa eklenmelidir. Böylece şehirlerin altyapısı da gelişecek ve taşkın, sel gibi doğal afetlerden korunmuş olacaktır. Bu sosyoekonomik kuraklığın da bir miktar telafisini de mümkün hâle getirecektir.

Tarımsal kuraklıkla mücadele konusunda faaliyet gösteren çiftçiler desteklenmelidir diyoruz. Az su tüketen, kuraklığa toleranslı hububat çeşitlerinin ıslah edilerek geliştirilmesi çalışmalarına hız verilmesi, çiftçiler tarafından kullanılması ve kullanan çiftçilerin desteklenmesi sağlanmalıdır. Kuraklıkla mücadelede girdilerin kontrollü kullanımı için akıllı tarım sistemlerinin geliştirilmesi, bilgilendirilmesi, kullanımının yaygınlaştırılması hususunda çalışmalar yapılmalı ve desteklenmelidir.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından tarla içi sulamalarda proje karşılığı verilen yüzde 50 hibe desteğinin kaynak imkânları dahilinde toplam sulanan tarım alanlarının büyük çoğunluğunda tamamlanıncaya kadar oranın yüzde 75 ya da yüzde 100 yapılması teşvik edici olacaktır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ben şunu tavsiye edeceğim: Böyle hibe vermek yerine, bu işi yapalım bitsin yani hibe de istismar olur.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Tamam efendim, biz notumuzu aldık, onu rapora...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Diğer arkadaşlara da soralım. Şimdi, hibe veriliyor yüzde 50 diye, fatura getiriyor, nasıl yapıldığı da belli değil. Bunu bence ilgili kuruma verelim yapsın, ona teşvik gibi düşünelim.

Özellikle ahırda, vesairede bazı destekler veriyorsunuz, adam uydurma bir ahır yapıyor. Hâlbuki siz oraya prefabrik ahır koysanız belki dörtte 1, beşte 1 maliyetle onu kendisine bilabedel vermeniz daha da ekonomik olur, ben buna inanıyorum.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Sayın Bakanım, önceki slaytlarda zaten denetim olayını bunun için özellikle vurgulamak istedik.

MURAT BAKAN (İzmir) – Orada, şöyle bir risk var: Eğer biz bu işi hep beraber yani tüm sulama bir yerden yapılırsın denirse o da ayrı bir ranta dönüşebilir. Çok büyük çapta tüm Türkiye'nin sulamasını 1 firma, 2 firma yapacak değil.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Firma değil, kurum; bölge bölge yapacak.

MURAT BAKAN (İzmir) – Kurum doğrudan kendisi yaparsa doğru.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kurum yapacak, öyle birine verirsiniz olmaz bu iş. Kurum ona göre bölge bölge ayıracak.

MURAT BAKAN (İzmir) – Devletin kendisinin yapması her zaman daha ekonomik.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bence de.

Mesela, o ahırlarda falan... Ben söyledim, bizim yaptığımız örnek ahırlar var Ilısu’da, vesaire yerlerde. Dolayısıyla onlara bakıp, daha da modern hâle getirip, prefabrik olarak yapıp verseniz çok daha ekonomik olur diye düşünüyorum. Yüzde 100 hibe ama maliyeti çok daha düşük yani yüzde 50 hibe vermeniz hâlindeki maliyetiniz inanıyorum ki çok daha pahalı oluyor. Bildiğim için söylüyorum. Bunu bir inceleyin.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Notumuzu alıyoruz efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu son maddeyi kabul edemiyorum. Arkadaşlar gene karar versin son maddeye bakıp. Yüzde 75...

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Bu tarla içi sulamalarda efendim, şu anda zaten yüzde 50 olarak...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tarla içi sulamalar dâhil teşvik vereceğiniz yerde yapın, geçin, onu teşvikten...

MURAT BAKAN (İzmir) – Onun kontrolünün ve denetiminin sağlanabiliyor olması önemli yani o çok önemli. Doğrudan ya da gidecek, denetim yapacak, iş bitecek, ondan sonra ödemesini yapacak gibi. Nasıl yapılırsa yani onu işin...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Onun üzerinde bir düşünün bir zahmet, burası açık.

Toparlayalım lütfen.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı için temiz su kaynaklarının yaklaşık yüzde 80’inin tarımda kullanıldığını biliyoruz. Tarımsal su yönetimi ile toprak yönetimi birbirinden ayrılmalıdır. Tarımsal sulama planlamaları toprak yönetimiyle birlikte değerlendirilmelidir. Su tahsisi yapılırken bölgedeki toprak bünyesi ve diğer toprak topoğrafik özellikler göz önüne alınmalıdır. Her sulamada verilecek su miktarının tespiti için toprak nemi içeriğini takip edecek dijital teknolojilerden faydalanılmalıdır. Sulama tesislerinin projelendirilmesi aşamasında toprak koruma tedbirlerinin bir uzman ziraat mühendisi tarafından raporlanması zorunlu hâle getirilmesi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Zaten o var yani o olmadan olmuyor, oraya “DSİ” yazarsanız.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Tarımsal İzleme ve Bilgi Sistemleri’nin (TARBİL) etkin hâle getirilmesi tarımsal üretim açısından faydalı olacaktır. Bu projeyle, Tarımsal İzleme ve Bilgi Sistemleri Projesi’yle, uzaktan algılama, zirai meteorolojik fenolojik yer gözlem istasyonları ve idari kayıt otomasyon sistemlerinden gelen verileri parsel bazında ve eş zamanlı olarak kuraklık, verim, ekim alanı dağılımı, bitki, su tüketimi, ekolojik uygunluk gibi bölgesel kaynakların en iyi biçimde yönetimi için gerekli olan teknik verilere ulaştırılması hedeflenmiştir bu projeyle ancak gerekli teknik altyapı çalışmalarına sağlanacak bütçeyle tamamlanarak revize edilmeli ve etkin bir şekilde uygulamaya konulmalıdır diyoruz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu konuda, arkadaşlar, buna da itiraz ediyorum çünkü Meteoroloji Genel Müdürlüğüyle birlikte ele alınması lazım bunun. Onların yapacakları nedir, sizin yapacaklarınız ne? “Zirai meteoroloji” dersiniz bu, tamamen Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nün sahasına giriyor ama

“Toprakla ilgili, nem” vesaire dersiniz belki sizin... Yani bu konuda daha önce bizim Tarım Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı arasında epeyce görüşmeler olmuştu; konuyu çok iyi biliyorum. Dolayısıyla, oturup Meteoroloji Genel Müdürlüğüyle görüşerek bunu yazın, tamam mı?

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Sayın Bakanım, bu projenin içerisinde zaten Meteoroloji Genel Müdürlüğü de var. Evet, daha önce harcanan bir bütçe var, oluşturulmuş bir sistem var ama teknolojik altyapısı yetersiz olduğu için, yenilenmesi için yeniden belirli bir bütçeye ihtiyaç duymaktadır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Şimdi, doğru da arkadaşlar, daha önce bir bütçe ayrıldı bu iş için, biliyoruz, daha sonra ilgili birimler bunu işletemedi, daha sonra, biz, Meteoroloji olarak da devreye girdik “Birlikte ne yapılabilir?” diye. Burada, çok iyi olarak yeni birtakım cihazlar, aletler, edevatlar alacağınız zaman mevcut imkânların ona göre değerlendirilmesi lazım yani devletin imkânları sınırsız değil.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Yani teknolojik altyapısının yeniden revize edilmesi... Biz kuruma bu konuyla ilgili sorular sorduk efendim, bekliyoruz cevabını.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, o cevabı biz de okuyalım.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Tamam efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çünkü ben bunun üzerine çok çalıştım da onun için biliyorum.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ İLHAN ÖZCAN – Rapora ayrıyeten işleyeceğiz efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam, raporu da göreyim.

Yalnız, arkadaşlar kontrol etsin hem Meteoroloji hem sizin tarımla ilgili birim uzmanları bunu iyice etüt etsinler.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Tamam efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Çünkü bir şeyi yapıyorsak doğru olması lazım.

MURAT BAKAN (İzmir) – Doğru, doğru.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, devam edelim.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Son 2 slaytım ise, tarım sigortalarıyla ilgili efendim.

Burada biliyorsunuz, 2005 yılından beri uygulanan bir sistem. Tarımsal üretimi etkileyen tabii afetlerden kuraklık, dolu, fırtına, hortum, yangın, deprem, heyelan, sel ve su baskını gibi ürünlerin kayıplarının teminat altına alınması konularında sigortacılık faaliyetlerinin geliştirilmesi gerekmektedir diyoruz. Bununla ilgili de doğal afetler sonucu oluşacak ürün kayıplarının telafi edilmesi amacıyla, yapılacak tarım sigortalarının üreticiler tarafından sağlanacak prim oranları düşük tutulmalıdır diyoruz, teşvik etmek amacıyla. Üreticilerin tarım sigorta sistemine teşvik edilmesi amacıyla üretimin ilk birkaç yılında sigortanın zorunlu hâle getirilmesi için devlet desteği sağlanmalıdır. İklim değişikliği sonucu sulama sistemlerinin modernize edilmesi zorunluluk arz etmektedir. Bu nedenle, üreticilerin basınçlı sulama sistemleri tarım sigortası kapsamına alınmalıdır.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ya, bu nasıl olacak, ben onu anlayamadım, onu bir açarsan.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Hangisini efendim?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani sulama sistemleri.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Damla sulama sistemi, yer altı damla sulama sistemleri, bunlar şu anda kapsamda değil efendim, kapsama alınması gerekiyor. Jale Hanım’ın gündeme getirdiği...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam da nesini alacak şimdi?

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Ekipmanlarını efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hasar olduğu zaman mı?

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ İLHAN ÖZCAN – Sel, taşkın olduğu zamanda o ekipmanların tamamen zarar görmesi...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Anladım, anladım, tamam.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Başta kuraklık sigortası olmak üzere sigorta sisteminin yaygınlaştırılması amacıyla eğitim, yayın ve görsel faaliyetlerle üreticilerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Kapsamlı risk analizleri yapılarak poliçelere ve prim ödemelerine hasarsızlık indirimleri yapılmalıdır. Sigorta kapsamında zarar gören üreticilerin mağduriyetinin etkin ve hızlı bir şekilde giderilmesi amacıyla TARSİM tarafından yapılmakta olan hasar tespit çalışmalarında dijital teknoloji ve donanımlardan yararlandırılmalıdır.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

Soru var mı Murat Bey?

MURAT BAKAN (İzmir) – Ekleyeceğim bir iki konu var.

Değerli arkadaşlar, şu slaytlarınızdan birinde “Bu tarımsal üretim tamamen iklim verilerine göre planlandığı ve yürütüldüğü için en acil önlem alınması gereken alandır.” demişsiniz ya tespit. Orada şöyle, 2’nci maddesinde “Sıcığa, kuraklığa, hastalık ve zararlılara dayanıklı bitki ve hayvan tür çeşitlerinin geliştirilmesi...” Aslında, o ekosistemdeki yerel türler ona dayanıklı zaten yani mesela, biz söylüyoruz ya, yerel sığır türleri; sıcaklığa dayanıklı, soğuğa dayanıklı, yani oradaki o ekosisteme uygun bitki ve hayvanların, o coğrafyada onların teşvik edilmesi önemli. Yani bu şekilde ifade edilmesi gerekir ya da ilave edebilirsiniz, yani daha dayanıklı bir tür varsa o da kullanılabilir.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ İLHAN ÖZCAN – Çeşitlerin geliştirilmesi anlamında...

MURAT BAKAN (İzmir) – Evet ama bu benim dediğim önemli bir konu çünkü dışarıdan getirdiğiniz tür -hani konuştuk ya büyükbaş hayvancılıkla ilgili- sizin iklim şartlarınıza uygun değil yani çok süt getiren ineği Hollanda’dan getiriyorsunuz ama örneğin, Amanoslar’da o hayvan bir işe yaramıyor.

Bir de göçebe hayvancılık... Yani bunu konuştuk, bununla ilgili de bir arkadaş sunum yaptı, hatırlarsanız, göçebe hayvancılığın iklim krizine pozitif etkisi var yani diğer ahır hayvancılığına göre.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam da bu konuda inceleme yapmamışlar -siz yoktunuz- Dedim ki: “Hep İspanya örneği verdiniz, Türkiye’den hiçbir çalışma yapmamışsınız.”

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama yani fikren göçebe hayvancılığın önemi.

AYŞE SİBEL ERSOY (Adana) – Yangınları önüyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yangınları önüyor, doğadaki mevcut otu tükettiği için ayrıca yem bitkisine ihtiyacı yok, doğal olarak gübreliyor geçtiği alanı; yani birçok şeyi var. Dolayısıyla, göçebe hayvancılığın şey yapılması lazım.

Bir de Nur Süllü Vekilim de son olarak bir katkıda bulunmak istiyor, izninizle.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Doğru da, şimdi, çok uzadı hakikaten.

MURAT BAKAN (İzmir) – Biz zaten çok konuştuk, iki dakika, çok kısa Nur’cuğum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Nur Hanım, yazılı olarak sunarsan...

MURAT BAKAN (İzmir) – Daha önce böyle, telefonla hiç söz verilmediği için... Sayın Başkan da haklı olarak şey yapıyor, emrivaki gibi oldu.

Çok kısa şey yaparsan...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kısa, tekrar etmeden.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Çok kısa bir şey söyleyeceğim.

Tamam teşekkür ederim.

Şimdi, aslında, Sümeyra Hanım birtakım konulara çok güzel değindi, ben böyle birkaç kişinin söyledikleriyle ilgili bir temel nokta saptayacağım.

Mesela Boğaziçi Üniversitesi İklim Politikaları Araştırma Merkezi Müdürü Profesör Levent Kurnaz da iklim değişikliğini durduracak güçlü adımlar atılmazsa Türkiye’nin 2050’ye doğru karşılaşması olası tehlikeleri Komisyona anlatmıştı ve işte 2050’de Çukurova’da kuraklık ve çölleşmeye dikkat çekmiş ve Çukurova’da tarım yapılamayacağını söylemişti ve bizi çok büyük bir yıkıntının beklediğini belirtmişti. Yer altı suyunun geçtiğimiz senelerde ne kadar düştüğünü biliyoruz. Bu durum, iklim değişikliğiyle birlikte tarımın da kötü etkileneceğini gösteriyor.

“Şu anda 35 derecelerde ülkemizde turist gelip tatil yapıyor ama 48 dereceyi bulduğunda turistler gelip ülkemizde tatil yapamayacak.” demişti ve kıyı şeridinin çölleşeceğini, Antalya ve Ege Bölgesi’nin turizm konusundaki etkilerinin biteceğini söylemişti ama de bu konuda, bu turizm konusunda çok bir şey göremedik yani bunların da yer alması gerektiğini ben özellikle söylüyorum. Ayrıca bakın, Sümeyra Hanım’ın şeyinde...

MURAT BAKAN (İzmir) – Sümeyra Hanım söyledi onu.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Söyledi, söyledi.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – “Türkiye Avrupa Yeşil Mutabakatı’yla hedeflenen birçok düzenlemeyi etkilenebilir.” diyerek gelecek sınırda karbon düzenlemesinin çevre, ülke ekonomisine etkisi araştırmalı ve politikalar bu kapsamda gündeme geçirilmelidir dediğinde Çevre Bakanlığını burada sorumlu kurum tuttu, ilgili kurumlarda da Hazine ve Maliye Bakanlığını söyledi ama bunların, eylemlerin zaman planlaması konusunun da mutlaka Komisyon raporunda yer alması gerekiyor. Mesela, borsa emisyon ticaret sistemini ne zaman kurgulamaya başlayacak ya da yapıyor mu, bunların da raporda mutlaka yer alması gerekiyor. İşte hazine ya da bütçe başkanlığı onay vermezse işte acil geçiş mekanizması olamayacak yani sadece Çevre ve Şehircilik Bakanlığı değil Maliye ve Hazine Bakanlığının buradaki sorumluluğu da çok önemli ve maliyetler ve bütçeler konusunda hazırlanan planlar mutlaka raporlarda yer almalı çünkü bu faaliyetlerin Türk ekonomisine, halka bedeli ne, vergisel bir boyut düşünülüyor mu? İşte, borsa tarafından kurulması... Sümeyra Hanımın slaytta belirttiği gibi, mesela, emisyon ticareti sisteminden elde edilecek gelir nasıl kullanılacak yani bunları raporda mutlaka...

MURAT BAKAN (İzmir) – Onu yazmış sanırım, iklim kriziyle ilgili kullanılması emisyon...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Yani bunun nasıl kullanılacağı yok. “Emisyon sisteminden gelir elde edilecektir.” diyor ama nasıl kullanılacak tekrar iklim kriziyle mücadelede?

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Ona da açıklık getirsinler.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sadece Kültür Turizm Bakanlığı Strateji Belgesi’ne değil, diğer bakanlıklara da eş yansımaları olmalı bunun. Bu bakanlıklar konusunda mesela bakıyoruz, Hazine ve Maliye Bakanlığı var bakanlıklar içinde ama hiçbir şekilde burada, Millî Eğitim Bakanlığı yok, Hazine ve Maliye Bakanlığı var, Sanayi Bakanlığı var, Millî Eğitim Bakanlığı da mutlaka yer almalı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Var, efendim, var.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Sunumundaki şeyler de çok önemliydi gerçekten.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yarın bir şey yaparsanız...

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Bu işin Türk ekonomisine bedelinin ne olduğu mutlaka Komisyona açıklanmalı.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yarın sunum yapacak, merak etme Jale Hanım.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Aslında, sonuçta geliyor, en son makamı da zaten Cumhurbaşkanlığı makamı olarak belirtiyor, bu da çok önemli.

Bir de, son, aslında, Veysel Bey’in bir tespiti, mutlaka, ona katılıyorum, yer almalı, sulama için teşvik verince vahşi sulamanın kullanılmayacağını garantiyi hiçbir zaman yok. Dolayısıyla, bu konu çok önemli, onun özel özel belirtilmesi gerekiyor. Su kayıplarını çok konuştuk ama vatandaşın bilinçlendireceğimiz çalışmalar da yapılmalı. Mesela, Dikili Belediyesinin bu konuda geçmişte yaptığı bu aylık su tahsis hakkını aşamayanlara ücretsiz su vermesi çok başarılı bir proje idi ve özellikle, başından beri belirttiğim TARSİM’de bu damlama sulama sistemlerinin mutlaka TARSİM sigorta kapsamına alınmasının da raporda yer alacak olması nedeniyle arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) – Ama burada yine başkahramanımızın hazine olduğu görülüyor. Dolayısıyla, mutlaka Maliye ve Hazine Bakanlığının bu konudaki görüşlerinin raporda yer alması gerektiğini söylüyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Kevser Hanım, bir ilavede bulunacaksınız sanırım; kısa ve öz olarak alalım.

Buyurun.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Sayın Bakanım, biz öncelikle şunu vurgulamak istiyoruz: Tarımın emisyon kaynağı olarak devamlı anılması kamuoyunda çok tehlikeli bir yere gidiyor, şöyle ki biz bazı uzmanların ağzından “Hayvan sayısını azaltalım ya da ekili alanları azaltalım.” gibi tehlikeli cümleler duyduk. Biz, özellikle tarım sektörünün emisyondan daha çok yutak alan oluşturma kapasitesine vurgu yapmak istiyoruz, kamuoyunu da bu şekilde bilinçlendirmeye çalışıyoruz; bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Hasan Kalyoncu hep onu söylüyor yani siz meyve ağaçlarını falan...

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Kesinlikle yani buğday üretiminin...

MURAT BAKAN (İzmir) – Gerçek neyse o.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Gerçeği söyledi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tarıma ihtiyacımız var, hepimiz doymak zorundayız.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Öyle Hocam ama burada sunum yapan...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ama yani bu...

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER - ...bir ekonomist hocamız bile “Hayvan sayısı azaltılmalı.” diye bir cümle kurdu. Ben, bunu çok tehlikeli buluyorum bu ülkenin istikbali açısından hocam, o yüzden bu konuyu özellikle vurgulamak istiyorum, bir.

İkincisi, basınçlı sulama sistemlerinin yaygınlaştırılmasında ve tarla içinde şu anda yasal bir boşluk var. Basınçlı sulama sistemlerinde biz toprak kısmının eksik olduğunu vurgulamak istiyoruz. Toprak nemini izleyerek yaptığımız sulamada önemli derecede su tasarruf ettiğimizi ben kendim, kendi çalışmamla zaten ifade etmiştim daha önce.

Üçüncü olarak, Sayın Vekilimiz Murat Bakan Hocamızın belirttiği, bu biyoçeşitlilik konusunda yerel türlerimizin korunması ve üzerine yapılan çalışmalar konusunu vurguladık biz hocam. Özellikle hayvancılık konusunda yerel türleri orada ikinci defa ifade etmemizin sebebi, yerel türlere şu anda ıslah çalışmalarında çok fazla yer verilmiyor, genelde melezleme kısmına gidiliyor, yerel türlerin korunumu ve çoğaltımı konusunda özellikle azami özen gösterilmeli diye vurguladık onu hocam.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ederiz.

Sizden son söz alalım.

Buyurun.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN - Su tasarrufuyla ilgili size daha önce bahsettiğim bir konuyu burada gündeme getirmek istedim tekrar. Su tasarrufunu video ve görsellerle şu hastalığı yaşadığımız bu zamanda olmak üzere muslukların açık kalmasını önlemek amaçlı acilen bir kamu spotunun her yerde, sosyal medyada yayınlanması acil olarak.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bu konuda vatandaş duyarlı ama esas itibarıyla tarımda çiftçilere yönelik bir program yapılırsa isabet olur diye düşünüyorum. Adam keyfine düşkün “Gece sulaması yap.” diyoruz, yapmıyor yani sırf gece sulaması yapsa en azından yüzde 25 nispetinde buharlaşmadan dolayı azalacak, toprağı tuzlanmayacak.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Orada nemini de eklersek hocam...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Benim teklifim hemen, zaten Bakanlık bu şekilde bir şey hazırlama...

MURAT BAKAN (İzmir) – Tarımsal sulamaya odaklanın arkadaşlar.

TARIM GRUBU TEMSİLCİSİ KEVSER KARAGÖZ SEZER – Kesinlikle hocam.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tarımsal... Bakın, arkadaşlar, siz hep insanlara diyorsunuz.

Bakın, şu anda içme suyunun kullanılan miktarı Türkiye’de toplam çok düşük, 7 milyar metreküp ama öbür taraftan, yüzde 79’unu sulamada kullanılıyor ve bunun çoğu da, yarısı da israf yani.

MURAT BAKAN (İzmir) – Hatta, dediğiniz gibi kamu spotu öneriyorsanız tarımsal sulamada ama sulamayla ilgili kamu spotu ve gece sulama...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet, gece sulaması vesaire yani çiftçinin...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bunlarla ilgili...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani tuzlanmanın önlenmesi...

Bakın, biz GAP'ta “Fazla su fazla ürün demek.” şeklinde bir anlayış vardı, biz bunu yıkmaya çalıştık, yıktık, ben bizzat kendim çiftçilere eğitim verdim, sulama birliklerine eğitim verdik. Dolayısıyla, bu anlayış biraz değişti ama biz bunun için kimlerin kullandık biliyor musun? Çiftçileri değil, çiftçilerin çocuklarını kullandık. Lütfen, bu konuda yapacaksınız vatandaşa... Zaten okullarda falan bu veriliyor, insanlar artık musluğu kapatıyor yani açmıyor.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Sayın Bakanım, bu konuda zaten Bakanlığımız eğitim, yayınlar özellikle sürekli...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Eğitim, yayın değil kardeşim, yayınla olmuyor. Bizim sosyal medyadan...

Bakın, sizden ricam, sosyal medyayı kullandığınız zaman en etkili yöntem o oluyor. Bütün arkadaşlar sosyal medyadan hemen bir paylaşım...

MURAT BAKAN (İzmir) – Kamu spotu ve okullarda eğitim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Kamu spotu, okullarda eğitim.

MURAT BAKAN (İzmir) – Tedrisatına girmeli yani.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Bunu rica edeceğim ben, tamam mı?

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Tamam efendim.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yani sulama ve toprağın korunması eğitiminin ilkokulda başlaması lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyoruz.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Sayın Başkan...

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Var mı sözünüz?

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – Yok, yok, bir şey daha söyleyeceğim efendim. Ormanların planlanmasıyla ilgili bir şey söylemişsiniz. Burada, bizim Bakanlığımızın kampüsünün üstünde Millî Botanik Bahçe'miz vardı, bilirsiniz.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Evet.

TARIM GRUBU KOORDİNATÖRÜ KEMAL PEKDOĞAN – “Bir bütünlük oluşması gerekiyor, planlama çok önemli.” dedik ama bu Milli Botanik Bahçesi'nin içinden şehir içi bağlantı yolları geçti. Planlamanın da bir bütün olarak yapılması gerek.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Tamam da, doğru bir şey değil. Ama Botanik Bahçesi'ni belki oraya değil de başka uygun bir yere yapsaydınız daha iyi olurdu diye düşünüyorum yani kusura bakmayın.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yolun değişmemesi lazım, Botanik Bahçesi'nin değil de.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Yolu değiştirmek... Ama bence botanik bahçesinin orada yapılması yerine daha uygun bir yerde yapılması gerekirdi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bir ağaç için artık yolu değiştiriyorlar.

BAŞKAN VEYSEL EROĞLU – Teşekkür ediyoruz katkıda bulunan herkese.

Oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 19.50